

Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik XXIV, številka 5, junij 2019, ISSN 1318-797X

Ljubljana

4-5
Župančičevi
nagrajenci
za leto 2019

6-10
Kaj pridelujejo
na ljubljanskih
kmetijah

36-42
Vodni športi
v Ljubljani
cvetijo

50-53
Perice v
Ljubljani

V Ljubljani se dogaja!

dr. Uroš Grilc, foto: Nik Rovan

Otroci enote Jurček vrtca Galjevica se bodo lahko ustvarjalno igrali na novem igrišču.

Lepo darilo 70. letom vrtca Najdihojca je sveže prenovljena enota Čenča.

Nova telovadnica na Osnovni šoli Vižmarje Brod je velika pridobitev za razvoj športa v Ljubljani. Služila bo tako učencem kot tudi številnim profesionalnim in rekreativnim športnikom. Poleg telovadnice so uredili še športno igrišče, parkirišče in ploščad. Glavna dvorana s spremljajočimi prostori je umeščena v kletno etažo, v pritličju so tribune in kabineti, v medetazi pa dve večnamenski dvorani s spremljajočimi prostori. Posebnost dvorane je tudi izrazita trajnostna naravnost. Na meritvi zagotavljanja zrakotesnosti je objekt dosegel najboljši rezultat pri javnih novogradnjah sNES (skoraj nič energetske stavbe).

Županovi dnevi odprtih vrat

Župan Zoran Janković ima **vsak prvi torek v mesecu dan odprtih vrat**, ko je v pritličju Mestne hiše, Mestni trg 1, **med 14. in 20. uro** osebno na voljo za pogovor z meščankami in meščani. Za pogovor se lahko prijavite po telefonu na Odsek za pobude meščanov, na telefonskih številkah **01/306 12 82 ali 01/306 10 65**.

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je s srebrnim redom za zasluge odlikoval Zdravstveni dom Ljubljana za uspešno petdesetletno delovanje in zagotavljanje zdravstvene oskrbe v Ljubljani in okolici.

Slavnostna seja mestne občine je na praznik Ljubljane 9. maja ovenčala nove nagrajenke in nagrajence mesta.

OBIŠČITE NAS TUDI NA

**www.facebook.com/
GlasiLoLjubljana**

Ljubljana

Ljubljana je moje mesto že od otroštva

Župančičeve nagrade 2019 4

Urbana narava

Kaj pridelujejo na ljubljanskih kmetijah	6
Črnuče – temno zelena točka	11
Skrivnostni someščani	14

Kultura

Starodavne Križanke	16
Dom Festivala Ljubljana so Križanke	19
In kakšna je danes satira?	21
Ljubljanske glavce	22
Šamanizem ljudstev Sibirije	22
Peter Škerl: cikel Ljubljana, Ivan	23
Bela Ljubljana	24
Brezčasnost Kogojevih izdelkov	25
Za grajskim obzidjem	26

Mesto literature

Dan z ljubljanskimi knjižničarji	27
Zlatko – njegov smeh lahko zadušijo samo čevapi in burek	29

Otroci v mestu

Želim si, da bi moja učiteljica vedela ...	30
Narava, naš najboljši trener	30
Vrtec Jelka na obisku v Hospicu	30
Nov državni rekord v skoku v višino	31

Mladi na sceni

Vse ali nič: opolnomočenje mladih pri reševanju vsakodnevnih stisk	32
Mesečni napovednik	33
Šola, v kateri se kalijo izjemni mladi glasbeniki in baletni plesalci	34
Ljubljancanka: Miša Molč	35

Šport

Razgibajmo Ljubljano	36
Klubi si želijo več plavalnih prog in pokriti olimpijski bazen	38
Junij je mesec za kakaj	41
Iz Stožic v Dragomelj	43
Rakiški jambor	43
Mestni štipendisti	44

Družba

Biti drugačen in biti del ekipe	45
Nova spodbuda za izobraževanje odraslih	47
Prostovoljno socialno delo	48
Superbakterije niso super	49
»V Bizovik so možje velik, pa majhne ženičke, pa vse so peričke«	50
Mestno zrcalo	54
Vas zanima prihodnost mesta?	55
Delo Mestnega sveta	56
Napovednik dogodkov v četrtnih skupnostih	56
Ljubljanski vestnik	60
Meritve okolja	63

Fotografija na naslovnici

Portreti ljubljanskih fac: Miša Molč, foto: Miha Fras

Fotografija na strani 3

Nuša Kerševan, foto: Miha Fras

„Kdor ne pozna Ljubljane, mora biti zadovoljen s Parizom.“

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj:
župan Zoran Jankovič.
Uredniški odbor: Marjan
Sedmak (predsednik),
Urška Honzak, Ida
Medved, mag. Verica
Šenica Pavletič,
Lada Zei. Odgovorni
urednik: dr. Uroš Grilc,
kontakt: 051/398 843,
glasilo.ljubljana@ljubljana.si.
Lektorica: Živa Čebulj,
Korektorica: Renata
Vrčkovnik, Avtorica
logotipa: Petra Černe
Oven, Studio ID,
Oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov
uredništva: Glasilo
Ljubljana, Mestni trg 1,
Ljubljana. Tisk: Salomon
d. o. o., Grafična priprava:
Lupa design. Naklada:
121.800 izvodov.
Natisnjeno na okolju
prijaznem papirju. Glasilo
brezplačno prejme vsako
gospodinjstvo v Mestni
občini Ljubljana.

Po rodu in rojstvu sem Primorka. Moj oče, ki kot zaveden Slovenec ni dobil zaposlitve v takratni fašistični Italiji, je prišel z mamo in menoj – štiriletnim otrokom – v Ljubljano. Od takrat je Ljubljana moje mesto.

Sprašujem se, kaj napisati o Ljubljani, ki so jo opisovali številni priznani literati in opevali pesniki, slikali številni umetniki in fotografirali svetovni mojstri. Ko razmišljam o Ljubljani, se večkrat spomnim besed karikaturista Andreja Novaka, ki mi jih je napisal kot posvetilo v svojo knjigo »Pogled z mojega okna«. Takole je napisal: »Kdor ne pozna Ljubljane, mora biti zadovoljen s Parizom.«

Ker živim v Ljubljani že več kot 80 let, sem lahko spremljala njen razvoj od otroških let, ko smo živeli v Zgornji Šiški, kasneje za Bežigradom, zadnjega pol stoletja pa v Centru. V tem času je mesto rastlo in se spreminjalo, v njem so se rodile nove generacije in vanj so prihajali ljudje z vseh koncev Slovenije, nekdanje Jugoslavije in tudi iz drugih delov sveta. Večina prebivalcev in prebivalcev je imela in še ima rada svoje mesto, tisti, ki so odhajali, so se vedno radi vračali.

Nekoliko bledijo spomini na čas pred drugo svetovno vojno, prav tako na težke čase okupacije, ko so okupatorji spremenili mesto v neke vrste koncentracijsko taborišče. Ostajajo spomini na povojna leta, ko se je Ljubljana gradila in širila. Še posebej v težkih časih se je krepila solidarnost med ljudmi in prizadevanja, da Ljubljana ne bi bila »dolga vas«, kot poje neka stara pesem, ampak lepo, urejeno mesto, rekli smo tudi »mesto po meri ljudi«.

Ko govorim o solidarnosti, mislim na čas vojne, ko je sosed pomagal sosedu, da je preživel, ko so številne družine začasno posvojile otroke partizank in taboriščnic. Imenovali so jih »ilegalčki« in o njih so napisane knjige, na katere smo skoraj pozabili. Mislim pa tudi na povojni čas, ko je bilo treba obnoviti poškodovane hiše, zgraditi nova stanovanja tudi za tiste, ki so prihajali od drugod, zgraditi nove vrtce in šole, domove za starejše in objekte za širitev kulturnih dejavnosti. Seveda pa na obrobju mesta tudi nove objekte za razvoj gospodarstva, ki je omogočal širitev mesta. Ljubljana je bila vedno odprto mesto in taka naj tudi ostane.

Ko sem pred kratkim brskala po svojem arhivu, sem našla zanimiv, že pozabljen dokument o ljubljanski solidarnosti. To je Obveznica za mestno notranje posojilo za zidanje stanovanjskih hiš in šolskih poslopij v Ljubljani, ki nosi datum 1. maj 1953.

Kasneje so bili za hitrejšo izgradnjo predvsem vrtcev, šol, zdravstvenih domov in porodnišnice z referendummi izglasovani in v celoti uresničeni trije »samoprispevki«. Ti prispevki prebivalcev so solidarno zagotavljali varstvo otrok zaposlenih mamic in enoizmenski pouk v osnovnih šolah ter boljšo in hitrejšo preventivo in pomoč v zdravstvu. Kljub manjšemu obsegu zdravstvenih domov čakalnih vrst skoraj nismo poznali.

Ljubljancani smo skupaj gradili in urejali svoje mesto tudi s številnimi prostovoljnimi delovnimi akcijami. Vesela sem, kadar se v Ljubljani v zadnjih letih ponovno zberemo ob posameznih akcijah, ki zagotavljajo lepše in čistejše mesto. Tudi v tem se kaže medsebojna solidarnost in medgeneracijska povezanost prebivalcev, ki je bila nekaj časa kar pozabljena in zapostavljena. Ljubljana je že pred leti dobila naziv »mesto prostovoljcev« in prav bi bilo, da to priznanje ponovno potrdimo.

Vse več prebivalcev in prebivalcev skuša napraviti nekaj dobrega za svoje mesto, najdejo pa se tudi takšni, ki namerno delajo škodo in ustvarjajo nezadovoljstvo med ljudmi. Jezi me, ko se na obnovljenih pročeljih hiš in na spomenikih pojavljajo grafitni zmazki, jezijo me odvržene smeti ob zabojnikih, vandalsko uničevanje klopi in

razsvetljave na mestnih ulicah ter lomljenje dreves na zelenih površinah.

V vseh delih mesta me še posebej motijo preštevilni reklamni panoji, ki zakrivajo lepa pročelja in poglede na posamezne dele mesta. Mestna uprava trdi, da so za to krivi republiški predpisi, ki onemogočajo mestu, da bi preprečili to nasilno onesnaževanje. Veliki reklamni panoji ob avtocestah in na starih kozolcih onesnažujejo tudi druge dele Slovenije. Zato predlagam, da Ljubljana sproži slovenske aktivnosti za spremembo teh predpisov in s tem tudi ponovno potrdi uspešnost prizadevanj, ki so leta 2016 Ljubljani prinesla zaslužen naslov evropske zelene prestolnice.

V zadnjih letih Ljubljana postaja tudi vse bolj zanimiva za turiste z vsega sveta. Res smo lepo mesto, mnogo čistejše od številnih evropskih prestolnic in mest, tudi bolj varno. Mislim pa, da nudimo turistom v večji meri kulinarično ponudbo in premajhno predstavitev naše kulturne, naravne in stavbne dediščine. To našo bogato arheološko, kulturno in naravno dediščino v Ljubljani tudi sami premalo poznamo in cenimo. Mestna turistična organizacija in muzeji ter galerije se trudijo, da bi nam te vrednote približali, a bojim se, da njihovih prizadevanj ne cenimo dovolj. Naj opozorim še na eno posebnost Ljubljane, ki je nekoliko pozabljena. V Ljubljani obstaja organizacija, ki vsako leto organizira zanimiv festival »Mesto žensk«. To je sicer samo en dogodek, ki predstavlja aktivnosti žensk. V Ljubljani je živelo in še živi veliko žensk, ki so s svojim delom in prizadevanji veliko doprinesle k boljšemu življenju ljudi, razvoju mesta in tudi k prepoznavnosti Ljubljane in Slovenije v svetu. Med njimi so številne spoštovane učiteljice in profesorice, pisateljice in pesnice, slikarke in druge umetnice pa tudi številne znanstvenice ter zdravnice in socialne delavke. Če pa se sprehodimo po Ljubljani, je le malo trgov, cest in ulic, ki bi nosile njihova imena. Poimenovanje je sicer pozno in majhno priznanje za njihovo delo, vendar bi nas spominjalo nanje in na njihova prizadevanja, da bi bilo naše življenje lepše in več vredno.

Pred tedni smo praznovali 9. maj, praznik osvoboditve Ljubljane – mesta heroj in obletnico konca druge svetovne vojne, ki jo je Ljubljana preživela v okupatorski bodeči žici. Kjer je bila nekoč žica, je danes Pot spominov in tovarištva, ki objema Ljubljano s tisočeri drevesi.

V zadnjih letih se ob tem prazniku sprašujem, kdaj bo tudi naša država odstranila žico, ki naj bi nas »varovala« pred nezaželenimi begunci, in namesto nje posadila drevesa, ki bi vplivala na boljše počutje in zdravje prebivalcev in tudi tistih, ki pri nas iščejo zavetje pred vojnimi grozotami, ki žal še vedno divjajo po svetu.

Nuša Kerševan, nekdanja županja in častna meščanka Ljubljane

Župančičeve nagrade so najvišja priznanja Mestne občine Ljubljana za vrhunske stvaritve na področju umetnosti, ki trajno bogatijo kulturno zakladnico Ljubljane in s svojo izjemnostjo odmevajo tudi v širšem mednarodnem prostoru.

Mestna občina Ljubljana podeljuje

ŽUPANČIČEVO NAGRADO za življenjsko delo

Foto: Jane Štravs

MARLENKA STUPICA, velika slovenska slikarska pravljíčarka za kraljevski opus čudežnih upodobitev domačih in svetovnih pravljic in pesmi, s katerimi je umetnica slovensko otroško in mladinsko ilustracijo povzdignila na najvišjo, svetovno umetniško raven našega knjižnega slikarstva. Njene sijoče slikarske miniature so očarljive s svojo živo ustvarjalno prepričljivostjo in tehtne po raznovrstnosti in obsegu, avtentična podoba njenega duhovnega sveta, ki se je umetnici izoblikoval iz stika s slikarstvom različnih dob in s prav tako literaturo, z bogastvom kulturnega izročila in z lepoto narave, njenih prostranstev, podeželja, kotičkov z rožami in vsakršno podrastjo pa tudi daljnih in bližnjih mest, med katerimi ne manjka Ljubljana. Neponovljivo se dotikajo otroške domišljije med drugim njeni pravljíčni liki Sneguljčica, Trnuljčica ali Rdeča kapica pa tudi Pika Nogavička ali Deklica Delfina in nagajivi Ostržek ter na novo oživiljene postavice iz ljudskih in otroških pesmi, tudi imenitnih Župančičevih Mehurčkov in Cicibana. Nič manj kot razpoznavno karakterizirane miniaturne človeške figure je v njeni umetnosti živo doživeto tudi kulturno izročilo z ambientu, interieru in tihožitju, presijano z vselej pristnim umetničnim občutenjem, ki s svojo svetlo barvito prazničnostjo sega v čas številnih otroštev, v dušni spomin cele vrste generacij, a se nikoli in za nikogar ne postara.

Mestna občina Ljubljana podeljuje

ŽUPANČIČEVE NAGRADE

za dveletno ustvarjanje

URŠA MENART, režiserka, scenaristka in vsestransko dejavna filmska ustvarjalka za angažirano sodobno filmsko umetnino – večkrat nagrajena celovečerni igrani filmski prvenec *Ne bom več luzerka*, v katerem z dostojanstveno premočrtno držo glavne junakinje Špele zareže v boleče brezupen položaj generacije prekanjih, na tuje bežečih milenijcev in ga prav s to držo tudi preseže. Spontana iskrenost, ki so ji tuje sleherne maskirane strategije preživetja, in neizmerno pogumno zaupanje mladega dekleta v pravico do svojega mesta v okolju, kamor je bila rojena in kjer je odgovorno odraščala, postavljajo tragikomično ogledalo aktualni družbeni stvarnosti, ki jo to zrcaljenje z močjo svojega pogleda nevidno, a v temelju spodjeda. Prizorišče filmske zgodbe z utesnjenimi bivalnimi in tesnobnimi predmestnimi prostori z novoodkritim velemestnim utripom je s prefinjeno govorico filmske kamere in njenih svetlobnih inscenacij svojevrsten kontrapunktični umetniški spomenik Ljubljani in njeni bleščeči preobrazbi zadnjega poldruga desetletja, ki hkrati slovensko glavno mesto postavlja pred kompleksen izziv, kako mlade postaviti v samo središče njenih razvojnih vizij.

Foto: Željko Stevančič

Foto: Jože Suhadolnik

SANJA NEŠKOVIĆ PERŠIN, baletna solistka, umetniška vodja, koreografinja, performerka in oblikovalka giba za žlahtno koreografiran umetniški baletni večer na novo glasbo slovenskih skladateljev z naslovom *Kompozicija*, ki je po njeni zamisli nastal v sodelovanju s skladateljem Dragom Ivanušem in je izvirno počastil stoletnico ljubljanskega poklicnega baletnega ansambla. Umetnica v njem plesno upesnjuje položaj posameznika v kakofonični represivni družbi, ki se poskuša osamosvojiti iz brezizhodnega sistema z notranjo distanco in s prebujenim in prebujajočim vstopom v tisti spontani ples življenja, ki se prepušča intuitivnemu, liričnemu, žensko zmagovalnemu doživljanju življenja in je povzdignjeno v brezmejni kozmični obstoj neskončnih možnosti in ustvarjalnega zanosa. Plesne sanje Sanje Nešković Peršin so osvobajajoče energije, ki s scensko umetnostjo giba v dialogu z novo zvočnostjo in spiritualno obrednostjo vodijo v oddaljeno bližino človeka in kozmosa, v večno prerajajoč se pesniško gnan ritem bivanja. Z njimi umetnica podarja osrednjemu slovenskemu baletnemu odru navdihujoč, sanjsko svetel avtorski pečat.

BOJAN GORIŠEK, interpret sodobne klavirske glasbe za bravurozna klavirska recitala z Etudami za klavir Philipa Glassa v Narodni galeriji in SNG Drami Ljubljana, serijo zvočnih posnetkov klavirskih etud tega ameriškega skladatelja na zgoščenkah pri dveh uglednih nizozemskih založbah ter koncerte v okviru klavirskega dua Gorišek-Lazar in zagrebškega kvarteta saksofonistov. Pianist svetovnega slovesa z znamenitim opusom zvočnih monografij sodobnih skladateljev 20. in 21. stoletja – poleg Glassa tudi Erika Satiea, Arva Pärta, Georgea Crumba, Charlesa Ivesa – uteleša vrhunskega umetnika, ki prestopa meje med ustvarjanjem in poustvarjanjem s kontemplativno poglobitvijo v komponistov zvočnoizpovedni kozmos kot enakovreden soustvarjalec in je v tej vlogi edinstven tudi v očeh svetovnih muzikologov in glasbenih kritikov. Goriškovo izročenost muziki kralja inštrumentov vodi ob studioznem obvladovanju izbranih partitur visoka pesem glasbe kot stvarnice sveta in intenzivnega ustvarjalčevega srčnega utripa, s svojim mojstrstvom pa je umetnik tudi edinstven ambasador slovenske glasbene umetnosti v svetu.

Foto: Žiga Koritnik

Kaj pridelujejo na ljubljanskih kmetijah

Staša Bizjak, foto: Miha Fras

Seme ljubljanske ledenke semenarijo že 60 let

Vzgoja sadik ima pri **družini Snoj** že šestdesetletno tradicijo. Začel je dedek Avgust, takrat še v lesenih zemeljskih gredah. Nato je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prevzel vzgojo mladice sin Avguštin, ki je z jasno vizijo investiral v prvi rastlinjak. »Hitro sem se povezal z Biotehniško fakulteto. Na ekskurzijah po Evropi sem opazoval, kako vzgajajo zahodne dežele, kot so Španija, Nemčija ter Nizozemska,« razlaga Avguštin. Sogovornik je posestvo pred kratkim predal sinu Urošu. Za obstoj kmetije se ni bati, saj že tudi Uroševa sinova pomagata.

Snojevi pred prodajo vse seme preizkusijo, da ugotovijo njegovo kaljivost in kakovost. Posebna dragocenost kmetije so semena ljubljanske ledenke in kumaric, ki gredo iz roda v rod. Sadike zavijajo izključno v časopis, torej ne uporabljajo plastične embalaže. Gospodar Uroš opozarja, naj bodo kupci pri nakupu pozorni predvsem na videz sadike, saj ne sme biti starikava na pogled.

»Vrtičkarje vabim, da se oglasijo pri nas doma ali pa na ljubljanski tržnici, saj smo tudi letos vzgojili sadike za sajenje na vrtu.« Tu so mehkolistne in krhkolistne solate, zeleno in rdeče zelje, koleraba, ohrovt in brokoli. Več sort paradižnikov, paprik, feferonov, kumar, jajčevcev, bučk. Zelena, por, rdeča pesa. Pa dišavnice, kot so bazilika (citronska, tajska, rdečelistna), majaron, timijan, peteršilj, luštrek, drobnjak, žajbelj, koriander, rožmarin, borač, koprca.

Kmetijstvo Snoj, Sneberska cesta 162b, Ljubljana Polje,
☎ 031 458 405, 🌐 www.kmetijstvo-snoj.si

Z vse daljšimi dnevi tudi od sebe pričakujemo vse več. Zaloge vitaminov in mineralov v telesu kopnijo, zato mu privoščimo svežo hrano, ki ni izgubila hranilnih snovi med dolgimi prevozi. Se ti sploh lahko primerjajo s prevozom svežih izdelkov z ljubljanskih kmetij na ljubljansko tržnico? Mnogi daljše popoldneve in toplo vreme izkoristijo za delo na vrtu in se tako oskrbujejo z lastno zelenjavo in zelišči ter preganjajo stres. Sveže sadike tradicionalnih ljubljanskih sort si lahko priskrbijo pri ljubljanskih semenarjih.

Ni lepšega kot prijeti v roke hlebec sira

Kmetija Eržen, sirarnica Rožnik, se nahaja streljaj od izvoza Ljubljana Brdo. Erženovi so na tej lokaciji devetnajst let. S kravami dobesedno živijo pod isto streho. Spodaj je hlev, zgoraj del hiše, kjer živijo. »Zame je krava sveta žival, saj je zelo skromna. Hranimo jih s travo z naših pašnikov, namesto soje dobijo grah. Vsaka ima svoj karakter in ime. Hilarija je na primer zelo krotka krava, imamo pa tudi Almo, ki je bolj gospodovalna,« opisuje gospodarica Irena, ki s hčerko Moniko skrbi za sirarski del. Mož Jani ter zet Jože skrbita za hlev. Na kmetiji imajo tudi priročno trgovino, kjer lahko vsak dan kupite surovo mleko in mlečne izdelke: mleko z okusom vanilje, sadne in probiotične jogurte, borovničev jogurt brez sladkorja, jogurt s stevio, »grški« jogurt, čvrsti jogurt, kislo mleko, skuto, skutne deserte, sladko in kislo smetano, maslo, kajmak, maslo ghee, mladi sir ter poltrde sire Rožnik, Rožnik mediteran in s papriko. Ponudba je pestra. Irena mi razkaže tudi manjšo zoričnico, kjer zorijo siri. Na lesenih policah so sirovi hlebčki različnih velikosti. V prostoru prijetno diši. »Znanje o pridelavi sirov si s hčerjo nabirava tudi v tujini. V Franciji, Švici, Nemčiji, Avstriji in Italiji. Zvečer ne gledava televizije, raje na internetu prebirava informacije o sirarski kulturi,« z žarom v očeh pripoveduje sogovornica, ki je tudi članica biodinamičnega kmetovanja, ter doda, da ni lepšega kot prijeti v roke hlebec sira in ga prerezati ter najprej povonjati, nato še pokusiti.

Ob sobotah lahko izdelke kupite na Pogačarjevem trgu na osrednji ljubljanski tržnici, na koseški tržnici pa imajo avtomat.

Kmetija Eržen – sirarnica Rožnik, Mladinska ulica 85, Ljubljana Brdo,
☎ 031 258 245, ✉ irena.jenko@gmail.com

Čebele se pasejo na neokrnjenih lokacijah po Sloveniji

Pod blagovno znamko **Čebelarstvo Slanc** je podpisan mladi čebelar Sandi Slanc. Od nekdanj je imel poseben odnos do čebel. Ko je dopolnil petindvajset let, je želja prerasla v dejanja. Kupil je dve čebelji družini s panjem in se začel učiti in veliko delati. Po poklicu je zlatar. »Želim nekaj dobrega dati od sebe, zato čebele in med ter izdelki iz medu,« odgovori na moje vprašanje, zakaj je postalo čebelarstvo njegov kruh. Ko je lepo vreme in ko so najlepši sončni dnevi, morajo čebelarji biti s čebelami. »Za nas ni klasičnega dopusta. Poleti, ko gredo ljudje na zasluženi dopust, smo čebelarji z družinami tam, kjer so naše čebele.« Nad čebelarjenjem so se z leti navdušili tudi starši in žena, tako da je čebelarstvo postalo del družine. Za pašo čebel izbirajo neokrnjene lokacije po celotni Sloveniji, kot so Krim, Gorjanci, Bizeljsko, Gornji Grad, Ilirska Bistrica, ozadje Nove Gorice, Moravci, Janče. Sandi priznava, da prav po zaslugi svojih čebel spozna lepote naše Slovenije. Pri njih doma v Medenem kotičku na Dolenjki ter vsak dan na ljubljanski tržnici in ob sobotah na tržnici v Domžalah lahko dobite kostanjev, cvetlični, gozdni, smrekov, hojev, lipov in akacijev med. Na voljo imajo tudi čebelje izdelke, kot so propolis, matični mleček in cvetni prah. Med z brusnicami, oreščki in goji jagodami je tudi na voljo. Vprašam ga za kakšno zanimivost iz prve roke čebelarja. »Včasih imamo na voljo tudi žajbljev, javorjev in regratov med,« odgovori in svetuje, da si lahko ne prevročo kavo sladite tudi s kostanjevim medom, saj s prijetno grenkobo poudari okus kave. Priporoča še, da si zelenjavne napitke in domač sladoled posladite z akacijevim ali lipovim medom.

Čebelarstvo Slanc, Dolenjska cesta 153, Ljubljana, ☎ 041 233 183, www.medeni.si

Tukaj so doma češnje, jagode in mlad krompir

»Hruške, jabolke, slive, mene ljubi Ive,« sem si popevala, ko sem se odpravila na **kmetijo Snopičar Porenta**. Posestvo se nahaja na Češnjici, hribu, od koder se v lepem vremenu vidi tudi Triglav. Tomaž Porenta je mlad gospodar. Pove, da so od leta 1786 na kmetiji sami moški nasledniki. Obdelujejo na tridesetih hektarjih. V zemlji imajo tudi hladilnico. V največji rodilni sezoni pridelajo tudi do štirideset različnih sadežev in zelenjave. Ostali del leta, ko ni pridelovalna sezona, predvsem pozimi, pa imajo na voljo do petnajst pridelkov, kar je za slovensko kmetijo zelo veliko. Ker me je velikost ponudbe presenetila, mi razloži: »Oče si je zastavljal jasne cilje. Redno je vlagal v prenovo in posodobitev. Rezultat je široka paleta ponudbe.« Tik pred vrati je težko pričakovana sezona jagod, češenj ter mladega krompirja. Vsako sredo, petek in soboto lahko Ljubljančani kupite pridelke na tržnici Plava laguna. Vsak dan pa na dvorišču kmetije. »Ko zaide sonce, nas boste zagotovo našli doma. Čez dan smo vsi na 'zemlji'. Vedno ste dobrodošli,« vabi Tomaž. In kaj vse še lahko kupite pri njih? Poleg jagod, češenj, sliv, krompirja, še jabolka, maline, stročnice, različne sorte solat in radiča, korenček, por, različne gomolje, zelišča, skoraj vse, kar raste pri nas v Sloveniji.

Domačija Snopičar Porenta, Češnjica 14, Ljubljana Dobrunje.

☎ 031 790 047, ✉ tomaz.porenta@telemach.net

Zabelite solate s hladno stiskanim sončničnim oljem, ki ima nežen vonj ter okus po rahlo popečenih sončničnih semenih

Oče Ivan, mama Milena ter hči Sonja so podpisani pod **družinsko blagovno znamko GreGurMan**. Na njivah pridelujejo oljnice in žita. Oljnice s hladnim postopkom stisnejo v olja vrhunske kakovosti, žita pa z mlinom na kamne zmeljejo v svežo moko. »Pri tem jih dodatno ne obdelujemo, zato moke ter olja ohranijo vitamine in minerale, s tem pa naravno aromo in pristen okus,« razloži Sonja, ki prijetno predstavlja družinsko posestvo ter njene pridelke in izdelke. »Moka, ki jo vidite v čeburu, je bila mleta danes, samo spakirati jo moramo še. Jutri bo že pri naročnikih.« Strankam vedno priporočajo, naj uporabljajo sveže mleto moko, saj je bolj rahla, se lepo gnete in še ni izgubila hranljivih snovi. Pri peki kruha najbolj pride do izraza okus in vonj po žitu. Polenta je bolj grobo mleta, tako kot je bila včasih. V ponudbi so pšenična, pirina, ajdova, koruzna moka, polente, zdrobi in pirina kaša. V vasi Zadobrova so edini, ki se ukvarjajo s pridelavo oljnic. Njihovi sončnično olje ter olje oljne ogrščice sta prijetnega vonja in okusa, zato sta najbolj zastopani na trgovskih policah. Sedaj je čas zelenih solat, zato bo zabela solate s hladno stiskanim sončničnim oljem nekaj posebnega.

Novost na posestvu je varjenje piva, saj pridelujejo kar nekaj ječmena. Porodila se je ideja po mali pivovarni. Timeout je kraft pivo, namenjeno vsem tistim, ki si radi vzamejo »5 minut zase« in hkrati uživajo v dobrem domačem pivu. »Vabljeni, da poskusite naše pridelke in izdelke, veseli vas bomo tako doma kot na policah pri najboljšem sosedu,« vas vabi Sonja.

GreGurMan, Sneberska cesta 127d, Ljubljana Polje,
☎ 040 423 336, 🌐 www.gregurman.com

Ustekleničen motni in aromatični jabolčni sok iz starih sort jabolk

Kmetija Dolinar, po domače pr' Fazajnarju, stoji na Griču, v bližini izvoza Ljubljana Brdo. Že vrsto let se ukvarja z ekološko pridelavo jabolk. Ob prihodu na dvorišče na desni strani zagledam delavnico. Jernej Dolinar, lastnik kmetije, je tudi podjetnik, ki se ukvarja z izdelavo in montažo prezračevalnih, klimatskih in tehnoloških odsesovalnih sistemov. Na levi strani, točno v središču domačije pa se bohoti ogromna stara lipa, ki spomladi s cvetočimi rumenimi cvetovi privablja čebele, poleti pa vabi pod krošnjo, v hladno senco, kjer stoji lesena miza s klopjo. Že predniki na domačiji so bili pred stoletji gospodarsko povezani z bližnjim gradom na Bokalcu. Sadjarstvo je bilo pri hiši od nekdaj poglavitna panoga. »Vabljeni na našo kmetijo, kjer lahko kupite jabolka nadzorovane ekološke pridelave sort: elster, carjevič, topaz, jonagold, idared, lonjon, merkur, beličnik. Jabolka so na razpolago od septembra do marca. Vse leto pa imamo na zalogi nefiltriran ustekleničen motni jabolčni kis in sok. Slednji zaradi mešanice različnih, tudi starih sort jabolk aromatično diši,« vabi Jernej ter razkaže star travniški sadovnjak, kjer rastejo bobovec, voščenka in gambovec, ter nov sadovnjak s sodobno postavitvijo za lažjo obdelavo in nego jabolk. Pri hiši imajo za stalne stranke »za zobat« tudi češnje, breskve, maline, ribez in lešnike.

Kmetija Dolinar, Grič 24, Ljubljana, ☎ 031 364 888,
✉ klima.dolinar@siol.net

Od ekološkega krompirja in ajdovega kruha do sladke smetane

Sredi vasi Kleče na severnem obrobju Ljubljane stoji **ekološka Končeva kmetija**. Tukaj se severni del mesta zliva v travnike in polja s pogledom na Alpe. Tukaj se nahajajo tudi pomembna črpališča podtalnice za ljubljanski vodovod. »Obdelujemo približno petindvajset hektarjev zemlje. Gojimo krmne rastline, različna žita, ajdo in zelenjavo,« našteva Filip, ki z družino in starši živi na kmetiji. Na dvorišču zagledam ponija in psa, ki mi z repom maha v pozdrav. Za ogrado na dvorišču je hlev s kravami, ki ravnokar dobivajo seno. Filipova malčka pomagata, saj se preko igre učita in spoznavata življenje na kmetiji. Živahno je. V hlevu so poleg goveda in molznic še prašiči in kokoši. Vsi vzrejeni po načinu proste reje. »Da bi ljudem, ki nas obiščejo in želijo dobiti naše lastne domače pridelke in proizvode, lahko ponudili kar največ na enem mestu, smo leta 2011 doma odprli trgovino,« razlaga kmet. Odprta je vsak petek ves dan ali po dogovoru. Kupite lahko sezonsko zelenjavo, kruh in mlevske izdelke ter mleko in mlečne izdelke. Jogurti in ostali mlečni izdelki so pakirani izključno v steklene skodelice, ki jih je mogoče vračati. Kupite lahko krompir, čebulo, česen, korenje, kumare, bučke, fižol, papriko, paradižnik, zelje, peteršilj, zeleno, rdečo peso, različne sorte solat. Pa tudi pšenični, ajdov, koruzni in pirin kruh, kruh s semeni, žemljice, testenine, moko in zdrob vseh vrst, pšenične in pirine otrobe, kaše in kosmiče. Poleg mleka, masla in pinjenca ponujajo tudi smetano, sire, sirotko in kisavo. Na kmetiji je mogoče dobiti tudi jajca.

Kmetija Pr'Konc, Kleče 25, Ljubljana, ☎ **031 268 095**,
🌐 **www.kmetija-prkonc.si**

Na poti na Rašico si privoščite domač zeliščni ledeni čaj ter pražen krompir

Kmetija in gostilna pri Španu se nahaja pod hribom Rašica in je priljubljena izletniška točka prav zaradi omenjene vzpetine. Jože Okorn in žena Polona sta že tretji rod, ki skrbi za kmetijo. »Ata Jože in mama Francka sta nepogrešljiva pri kmetiji, z ženo nama pomagata ter stojita ob strani,« s hvaležnostjo omeni gospodar in doda, da so pri hiši tudi štirje otroci, ki rastejo s kmečkimi opravili. »Lucija, Manca, Lenart in Voranc. Kaj vam lahko ponudimo?« vpraša in predlaga zeliščni čaj ter domač češpljev liker. Z veseljem sprejemem. Zanimajo me živali na kmetiji. Jože pokaže proti dolini, kjer se na ogromnem pašniku pasejo krave. Pove, da obdelujejo trideset hektarjev zemlje. V zgornjem delu hlevov imajo nekaj konjev, prašiče, race in gosi. Vse, kar pridelajo doma, postrežejo gostom. Znani so po goveji juhi, krvavicah, pečenicah, kislem zelju, telečji in svinjski pečenki, rebrcah, praženem krompirju, po jabolčnem in skutnem zavitku. Slednjega, še vročega, mi gospodinja ponudi tik pred odhodom. Ko se poslavljam, zagledam na dvorišču družino gosi. Z dolgimi vratovi in dvignjeno glavo paradižajo po dvorišču in se ne menijo za nikogar. Poslovim se, za mano pa že prihaja skupina upokojencev, ki so se najavili na gobovo juho, rebrca, pražen krompir, solato in jabolčni zavitek.

Gostilna pri Španu, Rašica 13, Ljubljana, ☎ **031 662 094**,
✉ **okorn.polona@gmail.com**

Dvojni kozolec skriva tisoč in en predmet naših prednikov

Jani Škrbinc se že desetletja ukvarja z zbirateljstvom **dediščine podeželja**. Ko se boste peljali z ljubljanske strani proti Tacnu, boste na Tacenski cesti, na desni, zagledali lepo ohranjen topolar, dvojni kozolec. Za leseno ograjo boste opazili tudi tri osle. »Od nekdaj me je zanimala zgodovina tega kraja. Ko sem začel zbirati predmete naših prednikov, sem nenadoma ugotovil, kako zanimivi ljudje so bili,« z občudovanjem razlaga Jani, upokojeni mizar. V njegovi bogati zbirki najdemo nešteto predmetov in v vsakem se skriva zgodba ljudi, ki so ga uporabljali.

S **potovalno skrinjo** je Alojzija Čebular, rojena Sever (1878–1950), odšla v Ameriko in se leta 1921 tudi vrnila. Imela je še trinajst bratov in sester, od katerih sta dva brata ravno tako odšla v Ameriko. Alojzijin oče Janez je bil posestnik in srenjski svetovalec, na čigar posestvu se je 17. maja 1869 vršil ljudski *tabor* s trideset tisoč obiskovalci. – Od leta 1924 je v prostovoljnem gasilskem društvu Vižmarje deloval pevski zbor. Iz tega obdobja izvira **harmonij**, ki so ga vedno nosili s seboj, tudi na Šmarno goro. Iz blagajniških knjig je razvidno, da je za nošenje harmonija na Šmarno goro nosač prejel 20 dinarjev. – **Vitel ali gepelj** je kmetijsko orodje, priprava za vrtenje pogonske gredi mlatilnice oziroma slamoreznice, ki jo je poganjala vprežna živina. V uporabi so bili talni železni vitli, ki so jih izdelovali industrijsko, in visoki leseni vitli, ki so jih uvažali iz Češke ali izdelovali domači kolarji.

Dediščina podeželja, Jani Škrbinc, Tacenska cesta 68, Ljubljana, ☎ 041 368 248. Ogled po dogovoru.

Radič, ki se v ustih topi kot maslo

Tradicionalna kmetija Trkov Pr'Mežanc se nahaja v Dobrunjah. V arhivih so našli zapise o vasi in začetkih imena Mežanc iz leta tisoč sedemsto. Priimek Trkov izvira iz Rusije in je v vas prišel v začetku devetnajstega stoletja. Tod naj bi se v času Napoleonovih vojn ustavili ruski vojaki. »S kmetijstvom so se predniki na kmetiji ukvarjali že od nekdaj,« razlaga gospodar Marijan Niko Trkov ter navede, da je njegova stara mama vozila kislo zelje celo v Trst, in to s konji. Si predstavljate? Stari oče je bil v tridesetih letih dvajsetega stoletja župan Dobrunj. »Ko sem bil star deset let, sem skupaj s starši hodil na tržnico prodajat pridelke. Osem otrok nas je bilo. Mama je ostala pri mojih šestnajstih sama,« se spominja. Marijan Niko je študiral agronomijo in pred devetimi leti tudi uradno prevzel kmetijo. Beseda nanese tudi na tržnico. »Tržnica je interakcija. Ljubljanska tržnica je edinstvena, saj s postavitevijo, ki jo ima – lesene mize – prodajalec in kupec takoj vzpostavita interakcijo. Kupci ste nabiralci in želite imeti občutek nabiralništva. Zato sem odločno proti, da bi kadarkoli naredili nove stojnice, ki bi onemogočile ta pristen stik s kmetom in kupcem,« dobronamerno razloži. Na kmetiji je mogoče kupiti – odvisno od sezone – zelenjavo iz starih semen, ki jih imajo pri hiši od nekdaj. Fižol, grah, osem različnih radičev, motovilec, redkvice, berivka, rukola, glavната solata, paradižnik, kumarice, različne barve blitve in korenčkov. Vsak petek so prisotni pri Mercatorju v Dobrunjah, ob sobotah na glavni ljubljanski tržnici. Obiščete jih lahko vsak dan doma.

Kmetija Trkov Pr'Mežanc, Litijska cesta 289, Ljubljana Dobrunje, ☎ 040 829 112

Črnuče – temno zelena točka

Uroš Zupan, foto: Dunja Wedam

Če si se ozrl na desno, si lahko videl rečno strugo, ki je bila tudi zelena, vedno zelena, ali pa je to samo privid, ki ga danes vidim iz velike časovne oddaljenosti.

Ko sem bil otrok, smo se včasih vozili skozi Črnuče. Bila je standardna pot. Pot, ki se je naselila v naše potovalne navade kot nekakšna železna srajca. Iz Trbovelj čez Trojane in potem naprej. Na morje. Takrat seveda ni bilo nobene obvoznice in moral si prevoziti Dunajsko in Titovo in potem pri Filozofski fakulteti zaviti desno in nadaljevati po Aškerčevi in nato po Tržaški, kjer se mi je zdelo, da že lahko vidim bele ladje v Tržaškem zalivu.

In Črnuče? Črnuče so bile nekaj, kar je zaradi imena zvenelo skrivnostno. Črnuče so bile nekakšna zelena točka, pravzaprav temno zelena, mogoče tudi zaradi imena, spremenjene v nekakšne podobe, ki so se mi od vseh na poti najbolj vtisnile v spomin.

Podobe pa so bile nekako takšne: naselje smo že skoraj pustili za sabo, za sabo smo pustili stari del Črnuč, najznamenitejši točki sta bili seveda dve, cerkev in gostilna Rogovilc, za katero nisem vedel, da je gostilna Rogovilc.

Pripeljali smo se skoraj do Save in na desni strani ceste, ki ji je most pomagal prečkati reko, je bil gozd. In takoj za njim železna konstrukcija mostu, in če si se še enkrat ozrl na desno, si lahko videl rečno strugo, ki je bila tudi zelena,

vedno zelena, ali pa je to samo privid, ki ga danes vidim iz velike časovne oddaljenosti.

Tudi reka je bila z obeh strani obrobljena z gozdom in v daljavi je bila Šmarna gora, ampak takrat seveda nisem vedel, da je to Šmarna gora. Šmarna gora se je »pretihotapila« v mojega duha v obliki besedila popevke, ki se je v sedemdesetih pogosto vrtela na radiu – »Šmarna gora prebuja se / iz meglic« – in ki je bila za ustvarjanje neke sodobnomitološke predstave o Ljubljani in okolici približno enako odgovorna, kot so bile »Na vrhu Nebotičnika«, »Prelepa si, bela Ljubljana«, »Šušarski most« ali pa »Dekle iz Zlate ladjice«.

Ta podoba se je seveda globoko zakopala v mojega duha in je nekako izplavala iz

temnih hodnikov, ko sem se pred skoraj dvajsetimi leti preselil v Črnuče. Spodnje Črnuče, če sem natančnejši. Prej sem živel na različnih koncih mesta: na Viču, Kodeljevem, Mirju, Fužinah. V Črnuče sva se preselila skupaj z ženo. Takrat še nisva imela otrok.

Torej: zdaj sem na točki, ko sem najbolj oddaljen od središča mesta, najbolj oddaljen od osnovne predstave o Ljubljani, od matrice, po kateri je Ljubljana strogi center, ulice, ki se spuščajo k Ljubljani, mostovi, avstro-ogrske masivne večnadstropne hiše, cerkve – stolnica, frančiškanska in trnovska cerkev – pa tržnica, Plečnikove arkade, Grajski grič in Grad in Špica ...

Zdaj sem daleč. Čez reko in čez obvoznico. V najjužnejšem bloku v

Spodnjih Črnučah, ki ga od ovinka, ki ga dela Sava, ko teče pod dvema mostovoma, Črnuškim in Tomačevskim, ločuje le gozd in na njegovem koncu, na njegovem robu, vrtički in barake.

A če iz vsega skupaj izluščim podobo Črnuč, ki jo imam najraje, podobo, ki je z vsem svojim bistvom in z vso močjo, kar je premore, vpeta v sedanost, so Črnuče točno tista zelena točka, tista temna zelenina, ki je nekako prešita z imenom Črnuče, ki je še vedno rahlo skrivnostno, s podobo, ki sem jo videl kot otrok, malo preden je naš fiat 125 prečkal most in malo preden sem, če sem se ozrl na desno, lahko zagledal temno zeleno strugo reke Save in kakšno zaplato oddaljenega proda in skal, ki sta žarela na poletnem soncu.

V letnem času, ko pišem tale tekst, se na travnik pred našim blokom ob točno določenih urah dneva, zgodaj zjutraj in okrog osmih, devetih zvečer, hodijo past srne. Vedno v parih. Srna in srnjak. Včasih vidim kakšnega nenavadno debelega zajca, veverico in previdno lisico, ki zastane na travniku.

Ko ob večerih gledam proti jugu, proti mestu, pa si v tisti svetlobi in v duhu tako rad predstavljam velikega pesnika Gregorja Strnišo, kako še vedno dela tisto, kar je tako rad počel; vidim črno, visoko postavo sredi Ljubljanskega polja za pokopališčem na Žalah, v žareči vročini poznega poletnega popoldneva, kako prihaja po poti od Save.

Kar združuje ta sanjski privid pesnika, ki je napisal besedilo za popevko, ki najbolj določa Ljubljano – »Na vrhu Nebotičnika« –, in mojo notranjo podobo Črnuč kot nekakšne zelene točke. Združuje ju hoja. Hoja, ki je podobna samotni molitvi, ki vrača trdnost in mir.

Ljudje, ki prihajamo iz manjših krajev, s sabo nosimo neke navade. Ena od osnovnih je vaječnost, da je vse dosegljivo od vrat našega doma. Dosegljivo peš. Brez prevoznih sredstev. Brez avtomobila. Pa ni važno, ali gre za kino, šolo, trgovino ali pa zdravstveni dom. Sem seveda spada tudi priložnost za dolgo hojo po naravi.

Zdaj vsa ostala opravila in dejavnosti umikam v senco in se osredotočam samo na hojo; za tiste, ki živimo v Črnučah, so Črnuče takšne, kot sem pisal malo prej. Nikamor se mi ni treba voziti. V Črnučah so mi vse sprehajalne poti in vsi blagi vzponi, ki dosežejo »vrhunec«, ko se povzpnem do planinskega doma Rašiške čete in do razglednega stolpa, dostopni praktično od trenutka, ko prestopim predpražnik.

Ko se v Črnučah odpravljam na daljšo hojo, se skoraj vedno usmerim na sever.

Teritorij, po katerem se premikam, ima neke reliefne značilnosti. Na eni strani ga zamejuje reka Sava, na drugi strani pa rebro, ki Črnuče ločuje od Trzina. Vmes je še eno rebro, ki razdvaja predel ob Savi in Sračjo dolino. Čez to ozemlje se premikam po namišljeni krožnici, ki se vedno nekje sklene, kjer vedno stopim v svoje stopinje. Najbolj oddaljeni točki na tej krožnici sta dve: naš blok na jugu in vrh Rašice na severu.

Včasih grem ob Savi, pod železniškim in cestnim mostom, čez parkirišče pri kitajski restavraciji, potem mimo nudistične plaže, pa čez leseno brv, mimo ribnikov pri domu Ribiške družine Straža in naprej, skozi Spodnje Gameljne, kjer se na kratko pomudim na glavni cesti in med hišami, nakar zavijem v gozd, se vzpnem in hodim po rebri, po mehki zemlji, čez korenine proti vasi Rašica in še više in naprej, po makadamu ali pa po bližnjicah do doma Rašiske čete.

Mogoče mi je od te poti celo ljubša tista z druge strani, ko grem v gozd pri Črnuškem bajerju in potem po rebri, ki ločuje Črnuče od Trzina, skozi nekakšne tunele iz dreves in svetlobe in ptičjega petja, in ne skozi vas Rašica, ampak skozi Dobeno in se vzpnem do stolpa z mengeške strani.

Mogoče mi je ta smer ljubša, ker se bom vračal po drugi poti, skozi Sračjo dolino ali pa ob Savi, in se bo moja miselna počasnost, ki je seveda posledica hitre in dolge hoje, v svojih vrhuncih približala reki ali pa prikazni Gregorja Strniše, ki je v nekih davnih letih gledal reko z istim imenom, kot ga nosi ta, ki jo gledam jaz.

Ta krog delam malo več kot štiri ure in delam ga skoraj vsako dopoldne. Ne sam, ampak s psico. Nič nenavadnega ni, da v gozdu ne srečam nikogar. Zato imam rad Črnuče. Ker mi dajejo nekaj, česar mi drugi predeli Ljubljane ne bi mogli dati. Dajejo mi nekaj, kar lahko dosežem od praga.

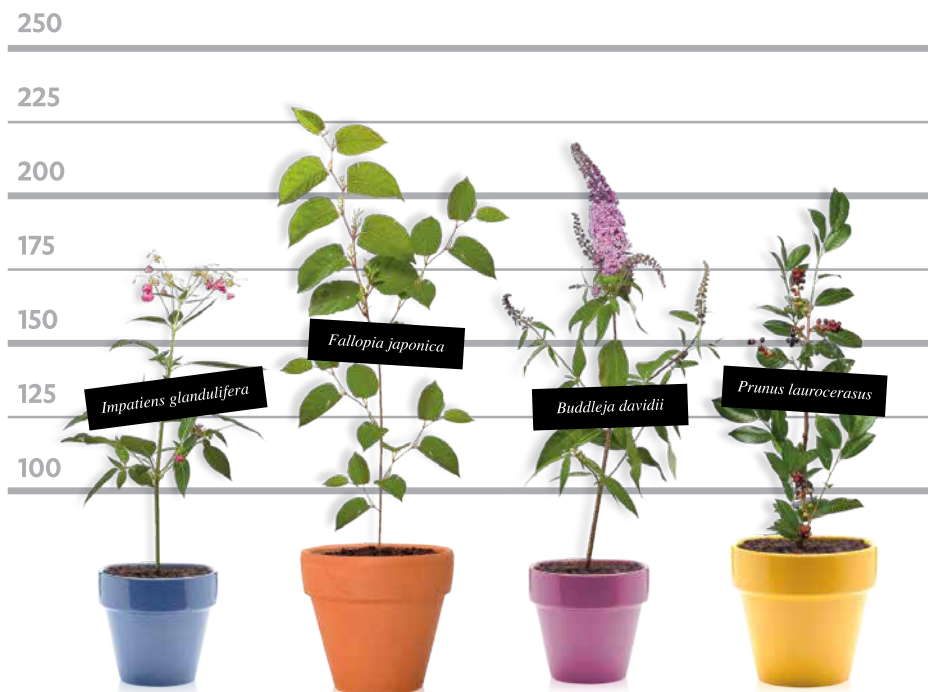
Moja edina in stalna družba sta psica in zvok korakov. In moja družba so tudi podobe, ki rastejo iz tistega davnega vtisa, da so Črnuče zelena točka.

Ljubljana pa točno takšna kot v besedilu popevke, ki ga je napisal pesnik, ki je rad hodil po Ljubljanskem polju.

Ko hodim, si rad predstavljam, da bi se pesnik, če bi bil še živ in mojih let, zdaj, ko je spodnji del Ljubljanskega polja precej pozidan, prestavil malo više, čez reko, in bi mogoče tudi on opazil nekakšno temno zelenino, s katero že od otroštva povezujem Črnuče; precej podobne raju za potohodce, ki jih spremlja zvest pes.

PREPOZNAJ, PREDELAJ ALI PREDAJ.

Podzemne dele in plodove shranite v vreče ter jih oddajte v Začasni zbirni center na Povšetovi 2 v Ljubljani, v zabojnik INVAZIVNE RASTLINE OSTALO.

KAKO PREPOZNAJO ORJAŠKI DEŽEN?

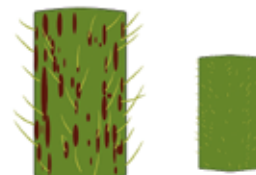
Orjaškemu deženu je podobnih več domorodnih kobulnic, predvsem navadni dežen. Po katerih znakih vrsti najlažje razlikujemo?

ORJAŠKI DEŽEN

Višina 2-3 metre. Cveti lahko tudi že pri višini 1,5 metra.

Steblo prekrivajo toge bodičke, ki imajo pri dnu rdečo pego.

Listi so globoko deljeni, po robu drobno nazobčani. Največji dolgi več kot 1 meter.

NAVADNI DEŽEN

Višina 0,8 do 2 metra.

Bodičke so majhne. Steblo je zeleno, brez rdečih peg (včasih rahlo rdeče proge).

Listi so manj globoko zarezani, rob ni nazobčan. Dolgi so do 0,5 metra.

PAZI! Rastlinski sok orjaškega dežena je strupen in lahko povzroči hude opekline. Rastline se ne dotikaj!

Foto: Simon Zidar

»Kot velik ljubitelj živali in narave nasploh si prizadevam, da živalim nekako pomagam. Živali so mi kul, hočem pomagati vsem: puhačim, sluzastim, pernatim, kosmatim ...« – Bogdan

Za mnoge je dejstvo, da netopirji živijo v mestih, presenetljivo. Toda od tridesetih vrst netopirjev, ki jih lahko naštejemo v Sloveniji, jih vsaj dve tretjini lahko najdemo tudi na območju Ljubljane. Celo v strogem mestnem jedru jih bomo z lahkoto opazili, če le vemo, kdaj in kam pogledati. Kljub njihovi prisotnosti pa je poznavanje netopirjev in njihovih zatočišč v prestolnici nepopolno, zato še vedno prevladata nerazumevanje in nesprejemanje te ogrožene živalske skupine.

Skrivnostni someščani

Kaj lahko Ljubljancani storimo za boljše poznavanje netopirjev v prestolnici

Nika Krivec, Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev

Foto: Živa Bombek

»Netopirji so pogosto narobe razumljena bitja, predvsem zaradi svojega drugačnega in skrivnostnega življenja. Aktivnosti društva se predvsem udeležujem iz želje po znanju, saj samo z znanjem lahko razbijamo mite in pripomoremo k varstvu netopirjev.« – Tajda

V Slovenskem društvu za proučevanje in varstvo netopirjev izvajamo projekt Netopirji – skrivnostni Ljubljancani. Z različnimi aktivnostmi se trudimo pridobiti boljšo sliko o skritem življenju netopirjev v prestolnici ter meščane izobraževati o biologiji netopirjev in boljšem sobivanju z njimi.

Netopirofon

V pomoč pri popisovanju razširjenosti nekaterih vrst v Ljubljani nam je na voljo prostovoljna svetovalna linija Netopirofon: 068 650 090 (v Ljubljani in bližnji okolici). Z beleženjem najdb, o katerih nam poročajo meščani, pridobivamo podatke o različnih vrstah, na primer o belorobem netopirju, ki lahko naseljuje prostore za lesenimi opaži ali v drugih delih stavb, kjer se lahko stisne tudi v zelo majhne

špranje. Pogosti prebivalci blokovskih naselij pa so navadni mračniki, ki se naselijo v različnih gradbenih ali fasadnih elementih starejših blokov.

Klicateljem ustrezno svetujemo, razblinimo kakšen mit ali neutemeljen strah, vedno pa tudi prosimo za podatke o lokaciji najdbe in poskusimo preko slike ali v živo določiti, za katero vrsto gre. Klicatelji nas večinoma sprašujejo, kaj z netopirji, ki včasih motijo s svojimi iztrebki in oglašanjem, ali pa posamezni osebkii priletijo v stanovanje ali hišo. Pogosto ljudje skupino netopirjev odkrijejo šele tik pred obnovo hiše, ki je ponavadi v poletnem času, ko so netopirji najbolj ranljivi. Samice se takrat združujejo v velike porodniške skupine in imajo mladiče skupaj. Še posebej v takšnih primerih so pomembni komunikacija,

Kaj storiti, če najdemo netopirja?

Kadar na tleh ali na fasadi, morda celo podnevi na žgočem soncu, najdemo posamičnega netopirja, gre najbrž za žival v stiski. Priskrbimo si škatlo, ki nima nobenih špranj (najbolje škatlo za čevlje) in ji v pokrov z ostrim predmetom naredimo luknjice za zrak. Netopirja previdno pobereмо z roko, ki si jo zaščitimo z rokavico ali krpo, in ga položimo v škatlo; v majhnem zamašku (npr. plastenke) mu ponudimo vodo. Najdenčka fotografiramo, nato pa pokličemo Netopirofon, kjer nam bodo prostovoljci na podlagi okoliščin in fotografije svetovali in po potrebi žival prevzeli v začasno oskrbo. Ker so nekatere naše vrste zelo majhne, ljudje pogosto mislijo, da so našli mladiča, vendar to večinoma ni res. Izjema so poletni meseci, ko se novokoteni mladiči še učijo letati in so najdbe pogoste. Če smo se prepričali, da je to res mladič, če se le da, preverimo, ali se nad mestom najdbe nahaja zatočišče. Če se, ga ob mraku postavimo na čim višje varno mesto v bližini bivališča in morda mu bo uspelo priklicati mamo. V nasprotnem primeru se, če se še nismo, obrnemo na društvo.

podatke o postavljenih netopirnicah pa nam lahko sporočite na naslov netopirji.lj@gmail.com. Toda netopirnica ni hitra rešitev za uničenje netopirskega zatočišča, ki je kaznivo dejanje, saj so netopirji zavarovana skupina živali.

V Ljubljani smo do sedaj namestili 24 netopirnic, ki visijo na drevesih v Tivoliju, ob Koseškem bajerju, na Ljubljanskem barju ter na treh stavbah po Ljubljani. Nameščamo jih, da bi netopirjem ponudili dodatna zatočišča v okolju, kjer jim jih zaradi človeških posegov primanjkuje, vendar so se dobro izkazale tudi za spremljanje

“ Netopirji so zavarovana skupina živali.

izobraževanje in svetovanje glede možnih rešitev, kako zatočišče ohraniti ali omiliti vpliv obnove.

Netopirnice kot nadomestna zatočišča in mesta spremljanja netopirjev

V okviru projekta spodbujamo tudi postavljanje umetnih domovanj za netopirje (netopirnic), ki lahko nudijo nadomestna zatočišča v okolju, kjer jim primanjkuje primernih (naravnih) struktur, ali pa predstavljajo način, kako netopirje privabiti v svojo bližino. Ljubljancane zato pozivamo, da nam sporočijo lokacijo, način namestitve netopirnice in sledi uporabe.

Načrt za izdelavo enostavne lesene netopirnice najdete na spletni strani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev v rubriki Nasveti,

števila netopirjev. Vsako leto med drugim izvedemo po tri preglede tivolskih in koseških netopirnic, v katerih smo do sedaj zabeležili dve različni vrsti – drobnega netopirja in gozdnega mračnika. Najdbe netopirjev so na terenskih pregledih skoraj zagotovljene, zato je to tudi odličen način približevanja teh živali Ljubljancanom, ki ste vedno vabljeni, da se nam pridružite.

Zapomnimo si:

Netopirji so nenevarne živali, ki samoiniciativno ne napadejo človeka, se ne zapletajo v lase, ne pijejo krvi in ne prenašajo bolezni. S svojimi prilagoditvami, kot sta sposobnost aktivnega leta in orientacije s pomočjo zvoka, so pravzaprav zelo zanimiva skupina sesalcev. Vsi naši netopirji so sicer žužkojedi in pomembno prispevajo k uravnavanju števila členonožcev v okolju.

Pomembno je, da smo (še posebej poleti, ko imajo mladiče) pozorni na to, kaj nam prinesejo pred vrata naši hišni ljubljenci.

Pred načrtovanjem obnove se prepričajmo, da v naši zgradbi ni netopirjev. V primeru najdbe skupine v predelu stavbe, predvidenem za obnovo, obvestimo pristojno enoto Zavoda za varstvo narave, ki poda nadaljnje usmeritve. Obnove, če je le mogoče, načrtujemo v zimskem času, saj s tem izločimo možnost, da bomo ogrozili obstoj porodniške skupine.

Če nismo prepričani, kako ravnati, se obrnemo na Netopirofon ([☎ 068 650 090](tel:068650090)).

Vabljeni, da nas spremljate na Facebook strani Netopirji – skrivnostni Ljubljancani ([f @netopirjiLjubljana](https://www.facebook.com/netopirjiLjubljana)), kjer objavljamo tudi druge zanimivosti v zvezi s projektom in netopirji.

Napovednik dogodkov:

Spoznajte prebivalce netopirnic!

Pregledovanje drevesnih netopirnic v parku Tivoli in ob Koseškem bajerju: **6. 7. in 14. 9.**
Zberemo se ob 9.00 na koncu parkirišča pri kopališču Tivoli.

Potujoča razstava Netopirji – skrivnostni Ljubljancani

- 1.–26. 7., knjižnica Bežigrad
- 1. 10.–15. 11., knjižnica Zalog

Starodavne Križanke

Od Spanheimskega dvora do Festivala Ljubljane

dr. David Petelin

Foto: Nace Šumi, hrani: ZVKDS (1951–1955)

Križanke – glavno dvorišče med deli

Križevniški samostan na Novem trgu razvema z 900-letno zgodovino, neprecenljivimi umetnostnimi zakladi in edinstveno Plečnikovo ureditvijo. Kompleks Križank je polagoma nastajal na levem bregu Ljubljaničice na Novem trgu, ki se je razvil ob ugodni legi poleg stare rimske ceste, ob vzhodnem delu emonskega obzidja nasproti amfiteatra ter v bližini Neptunovega templja, odkritega v 17. stoletju.

Iz majhnega ribiškega naselja je Novi trg v stoletjih razvoja zrasel v vse prestižnejšo lokacijo s plemiškimi domovanji, živahnim pristaniščem na Bregu, židovsko četrtjo ter deželno hišo in vicedomskim dvorcem. Kot eno izmed prvih naselbinskih jeder mestnega območja je dobilo večji pomen šele po nastanku obsežnega ljubljanskega fevdalnega gospodstva in Ljubljanskega gradu, ki je stal že pred letom 1144, ko je v Ljubljani bival Ulrik Spanheim, imenovan Ljubljanski (lat. Odalricus de Laibach). Prav ta plemiška rodbina je zaslužna za podelitev mestnih pravic srednjeveški Ljubljani (1220), ki je zrastle iz treh naselbin z določeno gospodarsko dejavnostjo. Na Starem trgu so živeli in delali obrtniki, na Mestnem trgu ribiči, na Novem trgu se je razvilo pridvorno naselje hlapcev, dekel ter na Bregu ribičev.

Vitezi templjarji v Ljubljani

Na območju Križank je sprva domnevno stalo Spanheimovo pridvorno gospodarsko središče zemljiškosposkega kompleksa, leta 1167 pa so se po zapisu Janeza Gregorja Dolničarja tod naselili vitezi templjarji (Red siromašnih vitezov Kristusa in Salomonovega templja), ki so prišli iz Francije ali severne Italije. V srednjeveški fevdalni ureditvi je bilo povsem običajno, da so vladarji podeljevali obstoječe dvore kateremu redu; naklonjenost templjarjem kot nosilcem novih viteških idealov, ki so se razvili v križarskih bojih v Sveti

deželi, pa je veljala tudi za statusni simbol. Pobudo za naselitev je verjetno podal Ulrikov stric Henrik, škof Troyesa, ki je že posredoval pri prihodu cistercijanov iz Lorene v Vetrinj na Koroškem. Templjarji so v Ljubljani konec 12. stoletja zgradili prvo cerkev, preprosto triladijsko baziliko z romansko zasnovo, Spanheimom pa so nudili oporo pri utrjevanju oblasti, razvoju meščanske naselbine in agrarni kolonizaciji okolice.

Prihod tevtonskega viteškega reda

Vitezi templjarji so morali leta 1200 zapustiti Ljubljano, razlog za izgon pa je bilo po mnenju polihistorja Valvasorja njihovo »razbohotenje«. Templjarsko postojanko s cerkvijo in pripadajočimi posestmi je pred letom 1228 prevzel nedavno ustanovljeni Nemški viteški red (Red tevtonskih bratov hospitala svete Marije v Jeruzalemu, tevtonski vitezi, križniki) na povabilo slavnega koroške vojvode in deželnega gospoda na Kranjskem Bernarda Spanheima. Ta se je v literarno zgodovino vpisal s slovenskim pozdravom na viteškem turnirju: »Buge waz primi, gralva Venus!« Nastanek samih tevtonskih vitezov je povezan s skupino severnonemških trgovcev, ki so v času tretje križarske vojne pred obzidjem obleganega mesta Tir postavili zasilen hospital za oskrbo ranjenih križarjev.

Kopališče, šola in hospital

Bernardov sin Ulrik III. je križnikom leta 1267 podelil posebne sodne privilegije, med drugim tudi javno kopališče na Novem trgu, ki je bilo oproščeno vseh dajatev. Meniško-bojevniški red je po letu 1260 postavil novo enoladijsko obokano gotsko cerkev, katere portal je krasil znameniti relief Krakovske Marije z detetom v naročju, ki je shranjena v Narodni galeriji in velja za najstarejše ljubljansko umetnostno delo. V 14. stoletju sta bili prizidani stranski kapeli, s čimer je cerkev dobila obliko grškega križa, nad stropom pa se je dvigoval visok stolp. V okviru samostana, ki je bil urejen po avguštinskih redovnih pravilih, je bila postavljena šola za vzgojo revnih in osirotelih otrok za liturgične potrebe in morebiti tudi špital kot zavetišče za popotnike, bolne in onemogle.

Nemška vrata med Križankami in Knežjim dvorcem

Ljubljanska komenda je bila vedno najmanjša v avstrijski redovni provinci, ob vizitaciji leta 1411 je štela zgolj 4 brate, od tega 2 duhovnika. Prvi poimensko znani komtur v Ljubljani pa se v virih leta 1269 omenja Dietrich. Križniška redovna hiša oziroma komenda je nadaljevala kolonizacijo med Križankami in Bregom ter od druge polovice 13. stoletja skupaj z mestom gradila obzidje okoli Novega

Foto: Marjan Ciglič, hrani: MNZS

Knjižni sejem v Križankah leta 1961

trga, ki je takrat že imel sejemske ali mestne pravice. Tam so stala ena izmed srednjeveških vrat: Nemška ali Križniška vrata. Med najstarejšimi podložniki komende so bili Krakovčani, ki so morali kidati sneg pred poslopji.

Križanke so bile samostojno, pravno neodvisno gospostvo. Poleg zemlje med Ljubljano, Gradaščico in Gradiščem so pridobili obsežna posestva na Dolenjskem in v Beli krajini, na ukaz vladarja pa so se morali odzvati v vojaško službo. V 15. stoletju je imela komenda posesti in hube tudi širše (Šiška, Medno, Moste, Vodmat, Bizovik, Dragomer, Trzin, Ig, Savlje itd.). Samostanski kompleks med Trgom francoske revolucije, Gosposko ulico, Zoisovo in Emonsko cesto je leta 1511 prizadel močan potres, današnjo stavbo komende pa je dal leta 1579 postaviti komtur Lenart pl. Frumentin. Največjo prezidavo je samostan doživel v 18. stoletju, ko je v redovni hiši nastala svečana Viteška dvorana, namesto gotske cerkve pa je v slogu beneškega baroka zrasla nova cerkev Device Marije pomočnice.

Guidobald grof Starhemberg in Domenico Rossi

Pobudnik za baročno prenovo je bil Guidobald grof Starhemberg, veliki feldmaršal cesarjev Leopolda I., Jožefa I. in Karla VI. ter rival znamenitega vojskovodje Evgena Savojskega. Zaradi vojnih zaslug je bil leta 1700 imenovan za komturja ljubljanske komende, že isto leto pa je naročil arhitektu Domenicu Martinelliju, modnemu arhitektu avstrijskega visokega plemstva, da izdela iz mavca maketo nove cerkve, ki je še danes shranjena v ljubljanskem mestnem muzeju. Zaradi upora na Ogrskem in španske nasledstvene vojne se je projekt zavlekel vse do njegovega povratka leta 1713. Novi načrt je naročil pri vodilnem beneškem arhitektu Domenicu Rossiju, ki je Martinellijev načrt nekoliko spremenil. Fasado je oblikoval po zgledu beneške cerkve San Canziano Antonia Gasparija, portal pa po cerkvi Santa Maria della Salute Baldasareja Longhene.

Foto: Nace Šumi, hrani: ZVKDS (1951–1955)

Križanke: arhitekt Jože Plečnik in Nace Šumi pri pogovoru s sodelavci

Ljubljanski barok med Dunajem in Benetkami

Zaradi ponovne odsotnosti komturja, ki ga je slavní Montesquieu primerjal z rimskim politikom Cincinatijem, je bilo delo prepuščeno deželnemu zdravniku in operozu Janezu Andreju pl. Coppiniju kot gradbenemu nadzorniku in Matiji Peeru kot upravitelju komende, ki sta za celotno obnovo porabila natanko 16.080 goldinarjev, 53 krajcarjev in 3 denariče. Cerkev je bila izdelana v obliki tlorisa grškega križa, podaljšanega v latinskega, in velja za prvo tovrstno cerkev na Slovenskem. Skoraj klasično fasado odlikuje bogata zunanjsčina s pilastri, trikotna atika in monumentalni portal, v notranjosti pa dvorano prekriva križni listnati obok, ki nosi visoko valovito oblikovano ostrešje s kupolo iz bakrene pločevine. Streha se zaključuje s podaljšano laterno, ki nadomešča zvonik, na vrhu pa stoji nemški križ s pozlačeno obrobo. Monumentalna cerkvena vrata so po tedanji beneški modi obita z bakreno pločevino in oblikovana z dekorativnimi paneli in osrednjim motivom, križem nemškega viteškega reda. Pri gradnji so sodelovali arhitekt Carlo Martinuzzi in gradbenik Gregor Maček, avtorja Mestne hiše, ter kamnosek Luigi Bombasi, čigar oče je sodeloval že pri gradnji ljubljanske stolnice.

Celotna notranja oprema cerkve je novembra 1715 prispela z Dunaja na šestih vozovih kot darilo treh cesaric. Slike na pozlačenih oltarjih (dvorni kipar Marco Prodi) so bile delo treh dunajskih slikarjev srednjeevropskega visokega baroka (Rottmayr, Schoonjans in Altomonte),

pod cerkvijo je bila na novo urejena grobnica s ploščo iz belega celjskega marmorja z vdrelanim črnim redovnim križem, na umetelno izdelanem lesenem koru pa je ob svečani otvoritvi 23. marca zapelo 30 pevcev in glasbenikov, ki so ob visokem obisku ljubljanskega škofa in deželnega plemstva izvedli oratorij Jobova potrpežljivost ljubljanskega akademika in filharmonika Janeza Bertolda pl. Höfferja. V tem času je bil urejen tudi veliki samostanski vrt, geometrično zasnovan po francoskem baročnem vzoru.

“ Križanke so bile leta 1986 razglašene za kulturni spomenik lokalnega, trideset let kasneje pa državnega pomena.

Upadanje samostanske moči

Samostan je svoj zenit doživel v 18. stoletju, ob ustanovitvi Ilirskih provinc so Francozi vanj naselili različne urade. Kasneje je red dobil kompleks nazaj, vendar je njegova moč plahnela. V samostanu so v 19. stoletju prirejali koncerte Filharmoničnega društva, v njem je v 2. pol. 19. stol. delovalo okrajno sodišče z zapori. Leta 1897 je bil v Križankah ustanovljen samostan in zavod za vzgojo učencev in bodočih teologov, od leta 1917 pa je bil tudi sedež samostojne

in neodvisne slovenske križniške redovne province. Z zaplenbo celotnega premoženja in posesti po drugi svetovni vojni se je končalo delovanje nemškega viteškega reda v Ljubljani.

Uprava ljudske imovine Mestnega ljudskega odbora Ljubljana je del zaplenjenega samostana leta 1948 podarila šoli za umetno obrt, za katero je Plečnik načrtoval prizidek proti Emonski cesti, izveden je bil le preboj s portalom iz Križevniške soteske na Zoisovo cesto. Preostali del ogromnega kompleksa so sprva hoteli spremeniti v stanovanja, a je obveljala ideja za kulturne prireditve novoustanovljenega Festivala Ljubljana. V začetku petdesetih let je mestna Komisija za kulturo in prosveto podala pobudo za obnovo nacionaliziranih samostanskih stavb, ki so bile precej zapuščene. Ob tem se je Plečniku porodila ideja o ureditvi lapidarija, s tem pa preureditev samostana v t. i. Plečnikove Križanke.

Minljiv si – le tvoja dela so tvoj spomin

Obnovo je od poletja 1952 vodil mladi konservator Nace Šumi, ki je k sodelovanju povabil 80-letnega Plečnika, sredstva za obnovo pa so prišla iz Mestnega muzeja Ljubljana oziroma iz občinskega proračuna. Plečnik je oblikoval Križanke po principih arhitekture Albertija, Palladija in drugih renesančnih arhitektov, pri tem pa se držal načela »ne podirati ničesar, kar ima količkaj starinskega nadiha«. Pred temeljito prenovo in nadgradnjo so bila izvedena tudi arheološka izkopavanja.

Celoten samostanski zid je bil pred Plečnikovo prenovo ometan, zaključen z venčnim zidcem ter pokrit z bobrovcem

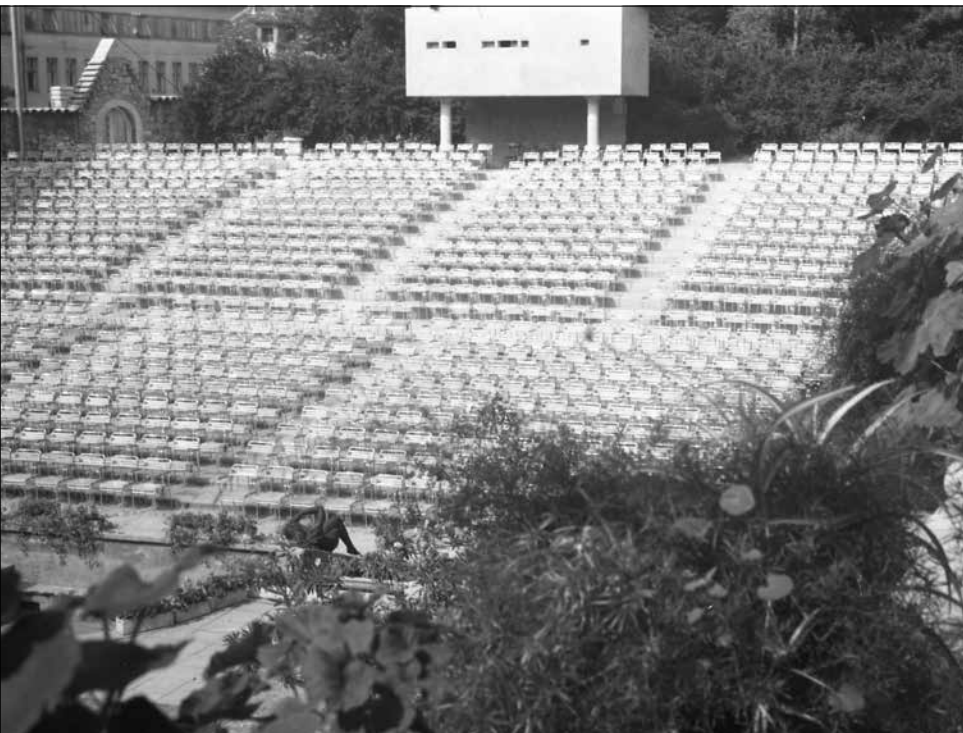

Foto: Marjan Ciglič, hrani: MNZS

Letni kino v Križankah leta 1968

in pločevino. Leta 1952 so ga na več mestih odprli s poznobaročnimi zamreženimi okni iz uršulinskega samostana, odluščili omet, fugirali stike med kamni in dodali cementno strešno opeko. S tem je Plečnik zid simbolično spremenil v fasado pritlične hiše. Arhitekturne ostanke (portali, stebri, kipi) s porušenih starih ljubljanskih hiš na Ajdovščini je vključil v celotno kompozicijo, zunanji zid ob Zoisovi cesti pa je okrasil s spominsko ploščo Andreju Smoletu in reliefom Antona Aškerca.

Lapidarij, Peklensko dvorišče in preddverje Križank

Prirezani vogal obzidja med Mestnim muzejem in baročno cerkvijo zapolnjuje kamniti relief Matere božje z detetom v naročju, ki je leta 1924 nadomestil spomenik nemško čutečemu pesniku in politiku Anastasiusu Grünu. Pred vhodom v bivšo prelaturu je Plečnik uredil lapidarij z arkadnim hodnikom, pod katerim je predstavil ostanke nekdanje gotske cerkve. Sosednji mali atrij je preuredil v Peklensko dvorišče in ga poenotil s posebno oblikovanimi lučmi na stenah.

Za potrebe osrednjega festivalnega prizorišča je leta 1953 nagnil veliko dvorišče, ga tlakoval z enovito mrežo pravokotnikov ter obdal s stebri iz ostankov Knežjega dvorca. Na glavnem traktu dvorišča v preddverju Križank je odprl spodnje arkade, fasado pa okrasil z vzorci in napisi v renesančni

tehniki sgraffito. Na drugi objekt je prizidal predfasado z arkadami v obliki gledaliških lož, v notranjosti pa uredil gostinski lokal. Proti Trgu francoske revolucije je dodal veliko okno kot pendant Gregorčičevemu spomeniku. Na levi strani za vhodom leži stebriščni slavolok s kamnitima kipoma, ki predstavljata alegorični figuri napredka in znanosti (moški) ter učenosti in industrije (ženska), prenesena s fasade nekdanjega učiteljskega na Resljevi cesti.

Iz samostanskega vrta v letno gledališče

Po smrti arhitekta Plečnika leta 1957 je njegovo delo prevzel asistent Anton Bitenc, ki je mojstru tudi risal načrte za Križanke, zadnje in največje Plečnikovo delo po vojni. Ker se je veliko dvorišče izkazalo za akustično neprimerno, je Bitenc v Plečnikovi maniri festivalski prostor uredil v tedanjem velikem in neizkoriščenem samostanskem vrtu ob Zoisovi cesti, ki ga je prva leta po vojni najemala menza gledališke uprave. Leta 2001 je pod strokovnim vodstvom prof. Marjana Ocvirka potekala prenova priljubljenega ljubljanskega koncertnega prizorišča, ko je bila povečana projekcijska kabina za potrebe radia in televizije, hkrati pa je bilo urejeno odvodnjavanje inovativne platnene strehe.

DOM FESTIVALA LJUBLJANA SO KRIŽANKE

Darko Brlek, direktor Festivala Ljubljana

Foto: Miha Fras

67. Ljubljana Festival bo zaznamoval bogat program.

Poletje se približuje in z njim tradicionalni ljubljanski poletni festival, ki že vrsto let skrbi za izjemna kulturna doživetja v prestolnici. V zadnjih skoraj treh desetletjih je Festival Ljubljana med drugim izvedel tetralogijo Nibelungov prstan, ki v Sloveniji še ni bila izvedena v celoti, na koncertu Mahlerjeve Simfonije tisočev je združil več kot 1100 slovenskih, hrvaških in ruskih glasbenikov ter gostil najvidnejša imena, kot so newyorška in izraelska filharmonija, Akademski Bolšoj teater, milanska Scala ter mnoge druge. Letošnji, že 67. Ljubljana Festival bo zaznamoval bogat program z več kot 80-imi dogodki; tudi to sezono ga bodo zaznamovali baletne in operne predstave, muzikali, komorni in simfonični koncerti, Mednarodna likovna kolonija, otroške in mladinske delavnice, Ljubljana Festival na Ljubljani in še mnogo več.

Festival Ljubljana domuje in večino svojih prireditev izvede v Križankah, ki zagotovo omogočajo svojevrstno umetniško doživetje. Samostanski kompleks Križanke je izjemen zgodovinski in arhitekturni spomenik v Ljubljani. V 13. stoletju nastali kompleks je med letoma 1951 in 1955 preoblikoval Jože Plečnik. Obnova Križank je bila Plečnikova zadnja velika naloga, ki se je kljub visoki starosti oklenil z mladostno energijo. Križanke pa niso zgolj vsem dobro znano poletno gledališče, pač pa tudi izjemno Peklensko gledališče, Viteška dvorana, Pergola ... vsa prizorišča s podpisom velikega Plečnika. Že več let si prizadevamo obnoviti streho nad poletnim avditorijem, ki se je podrli leta 2016; načrtujemo izgradnjo sodobne in tehnološko dovršene strehe, s čimer bomo Križankam povrnil častno mesto osrednjega poletnega prizorišča. Načrti za Križanke pa presegajo zgolj postavitev strehe: intenzivno si prizadevamo, da bi kompleks Križank v celoti prešel v upravljanje Mestne občine Ljubljana in Festivala Ljubljana.

17. 6., Križanke

Legendarni **PLÁCIDO DOMINGO** v vlogi dirigenta

G. Verdi: REKVIEM

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Slovenske filharmonije

Zbor SNG Opera in balet Ljubljana

Fanfara Orkestra Slovenske vojske

Željka Ulčnik Remic, zborovodja

20. 6., Kongresni trg

POLETNA NOČ – Poklon Marjani Deržaj

Simfonični orkester RTV Slovenija in Big Band RTV Slovenija

Patrik Greblo, dirigent

OTVORITEV 67. LJUBLJANA FESTIVALA

2. 7., Kongresni trg

G. Verdi: AIDA, opera

Ivo Lipanović, dirigent

Dražen Sirišević, režija

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Opere SNG Maribor

Zbor in balet HNK Split

Fanfara Policijskega orkestra

4. 7., Križanke

FLAMENKO

MARÍA PAGÉS, režija in koreografija

ODA ČASU

El Arbi El Harti, dramaturgija in besedila

8. 7., Križanke

MARCUS MILLER, bas, bas klarinet

9. 7., Križanke

STANLEY CLARKE, električni bas, kontrabas

11. 7., Cankarjev dom

THOMAS HAMPSON, bariton

ELENA MOSUC, sopran

KONCERT OPERNIH ARIJ

Nicolae Moldoveanu, dirigent

Orkester Slovenske filharmonije

15. 7., Cankarjev dom

MAHLERJEVA 2. SIMFONIJA, V MAHLERJEVEM MESTU

Valentina Farcas, sopran

Bettina Ranch, mezzosopran

Hansjörg Albrecht, dirigent

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Slovenske filharmonije

Komorni zbor Megaron

16. 7., SNG Opera in balet Ljubljana

Fondazione Nazionale della Danza – ATERBALLETO

Bach Project – baletni diptih

Jiří Kylián, Diego Tortelli, koreografa

17. 7., Cankarjev dom

MÜNCHENSKI RADIJSKI ORKESTER

ZBOR BAVARKEGA RADIA

NAJLEPŠI OPERNI ZBORI

Ivan Repušić, dirigent

19. in 20. 8., Križanke

ONJEGINOV DEMON, muzikal

Gledališče LDM. Novaya scena

22. in 23. 8., Križanke

MOJSTER IN MARGARETA, muzikal

Gledališče LDM. Novaya scena

28. in 29. 8., Cankarjev dom

G. Verdi: LA TRAVIATA, opera

Gledališče Teatro Regio iz Torina

30. 8., Križanke

VLADO KRESLIN z gosti

3. 9., Križanke

SVETLANA ZAKHAROVA in prijatelji

Simfonični orkester RTV Slovenija

Pavel Klinichev, dirigent

4. 9., Cankarjev dom

ORKESTER IZ SHENZHENA

Daye Lin, dirigent

Solista: Tianwa Yang, violina

Jiapeng Nie, violončelo

ZAKLJUČEK 67. LJUBLJANA FESTIVALA

5. 9., Cankarjev dom

IZRAELSKI FILHARMONIČNI ORKESTER

Zubin Mehta, dirigent

6. 9., Cankarjev dom

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Charles Dutoit, dirigent

Informacije: ljubljanafestival.si

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih.

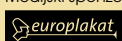
Sponzor:

Glavni medijski sponzor:

Medijski sponzorji:

Ustanoviteljica Ljubljana Festivala je Mestna občina Ljubljana.

Mestna občina
Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2019 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič.

In kakšna je danes satira?

Jelka Šutej Adamič

Grafični bienale Ljubljana bo zakorakal v Kristusova leta, v začetku junija je bila odprta 33. izdaja te tradicionalne mednarodne razstave, ki je Slovenijo in z njo Ljubljano postavila na zemljevid svetovne umetnosti. Koncept, vsebino in selekcijo sodelujočih umetnikov je Mednarodni grafični in likovni center (MGLC) zaupal umetniškemu kolektivu Slavs in Tatars, ki mu je nadel vznemirljiv, vedno aktualen naslov: *Vice v lisice*.

Ljubljanski grafični bienale, ki je bil ustanovljen leta 1955 in ki ga je dolga leta vodil Zoran Kržišnik, je eden od najstarejših bienalov na svetu. Na bienalu so poleg domačih avtorjev razstavljali tudi številni ugledni svetovni umetniki. Predstavljal je umetnost v globalnem kontekstu povojnega obdobja, saj je razstavljal dela umetnikov z obeh strani železne zaves in si s predstavitvami umetnikov iz tretjega sveta, še posebno iz držav neuvršenih, že od začetka prizadeval preseči evrocentrične poglede na umetnost.

Za slovenske umetnike je bil bienale pomembna podpora in ključni vir navdiha, saj jih je seznanjal s pogloblitimi mednarodnimi premiki v kulturi in umetnosti. Konec prejšnjega stoletja je v polju vizualnega prišlo do številnih sprememb in tudi grafika je prestopila pragove običajnih kvalifikacij, tako da bienale danes zajema različne načine umetniškega izražanja.

Satira

Razstava *Vice v lisice* bo z več vidikov obravnavala žanr satire v današnjem času. Ob zgodovinskem delu bo predstavila tudi dela sodobnih umetnikov in vključevala intervencije različnih aktivistov in novomedijskih polemikov

Foto: Natalka Diachenko

Instalacija Zhanne Kadyrove v Kijevu

ter predstave stand up komikov in drugih. Satira je v različnih obdobjih prevzemala različne vloge, od oblike popularne filozofije do pikre kritike. Zaradi njenih teženj k moraliziranju so jo pogosto razumeli tudi kot konservativen žanr. Odlično uspeva v avtoritarnih režimih, kar je razvidno iz bogatih tradicij komunističnega terorja v Srednji in Vzhodni Evropi ali iz številnih primerov z Bližnjega vzhoda. Čeprav imata grafika in satira izrazito različno zgodovino, obe v en glas zatrjujeta, da govorita ljudem in da to počneta v njihovem imenu.

Bienale bo na desetih ljubljanskih prizoriščih: med drugim v Mednarodnem grafičnem likovnem centru in Švicariji. V Plečnikovi hiši bo gostoval nagradenec zadnjega bienala Alejandro Paz, umetnik in arhitekt iz Gvatemale, ki se ukvarja s političnimi in družbenimi vidiki posameznih in skupinskih identitet. Za izvedbo letošnjega projekta (kustosinja razstave je Nevenka Šivavec) si je izbral hišo in vrt arhitekta Jožeta Plečnika in tako izrazil naklonjenost do njegove arhitekturne dediščine ter poudaril pomen, ki ga v svojem delu pripisuje naravi.

Pestro dogajanje

Slavs and Tatars so mednarodno uveljavljen umetniški kolektiv, ki se

pri svojem raznolikem delu posveča območju vzhodno od nekdanjega berlinskega zidu in zahodno od velikega Kitajskega zidu. Svoje delo so predstavili na številnih samostojnih razstavah po svetu, z javnimi predavanji pa gostovali na številnih vodilnih svetovnih univerzah. Kolektiv je do zdaj izdal deset knjig, tudi prevod legendarne azerbajdžanske satirične revije *Molla Nasreddin*.

VICE V LISICE
33. grafični bienale Ljubljana

7. 6. – 29. 9. 2019

V okviru bienala bo vse poletje pestro dogajanje. Redno bodo pripravljali vodstva, organizirali koncerte, pripravili študijsko srečanje Metabolični muzej (od 26. 7. do 2. 8.), organizirali bienale za otroke in družine, na stečaj pa bodo odprli svoja vrata na Poletno muzejsko noč (15. junij), ko bodo vse do polnoči odprta tudi vrata drugih kulturnih ustanov v naši prestolnici.

V Slovenskem etnografskem muzeju (SEM) hranimo predmete, ki so jih z različnih koncev sveta v naše kraje prinašali popotniki. Med njimi je bil tudi misijonar in raziskovalec Ignacij Knoblehar. Prav letos mineva dvesto let od njegovega rojstva. Na ladji Zvezda danica je skoraj pet let preživel na plovbi po Nilu. V svoj ladijski dnevnik je 16. januarja 1850 zapisal, da je dosegel 4° 12' severne širine. Tako daleč dotlej ni prispel še noben Evropejec. Prišel je skoraj do ekvatorja!

Ko je avgusta istega leta stopal po ljubljanskih ulicah, oblečen »po turško«, je privabljal mnoge poglede. Bil je prava atrakcija! Prav tako kot tudi njegova zbirka afriških predmetov, ki je danes na ogled v SEM-u.

Sprašujemo vas: kako se imenuje pokrivalo, ki ga je nosil Ignacij?

Izmed vseh pravih odgovorov, ki bodo prispeli do **30. 6. 2019** na naslov

✉ ljublanske.glavce@gmail.com,

bomo izžrebali tri dobitnike družinske vstopnice za obisk muzeja. Prevzeli jih boste na blagajni SEM-a. Muzej je odprt od torka do nedelje od 10. do 18. ure.

Pravilni odgovor na majsko vprašanje je: velika koncertna dvorana Slovenske filharmonije se imenuje po skladatelju **Marjanu Kozini**. Dobitnik abonmaja za Ciklus družinskih koncertov Slovenske filharmonije je Urban Tominšek. *Čestitamo!*

Šamanizem ljudstev Sibirije

Maja Kostric Grubišić, Slovenski etnografski muzej

Foto: arhiv SEM-a

Na razstavi je osemdeset redkih etnografskih predmetov in štirideset arhivskih fotografij.

V Slovenskem etnografskem muzeju gostuje razstava Šamanizem ljudstev Sibirije, ki razkriva šamanizem kot edinstveni fenomen svetovne civilizacije, ki se v različnih oblikah in različnih časih pojavlja v Aziji, Evropi in Ameriki od kamene dobe do danes.

Razstava se osredotoča na oblike šamanizma avtohtonih ljudstev Sibirije in ruskega Daljnega vzhoda, katerega nosilci so šamani – posredniki med nebom in zemljo. Sibirski ljudstva so imela šamane za posebne ljudi, ki so znali komunicirati z božanstvi in duhovi.

Razstava osvetljuje bistvene sestavine šamanizma, za katerega je značilno posebno pojmovanje zgradbe sveta, sestavljenega iz treh delov – zgornjega (neba, kjer prebivajo bogovi), srednjega (zemlje, kjer živijo ljudje) in spodnjega (podzemlja umrlih). Med seboj so povezani z osrednjo osjo (axis mundi). Simbol te svete navpičnice je drevo, iz katerega si je šaman izdelal svoj boben.

Šaman je veljal za osebo, ki so jo izbrali duhovi, saj je zmožni vzpostaviti stik z duhovnimi bitji vseh treh svetov. V obredu, imenovanem kamlanje, je dosegel zamaknjenost, v kateri je prečil svet duhov. Bil je posrednik med človekom, naravo in svetim svetom, naseljenim z duhovi, in stremel je k sožitju narave in človeštva. Bil je skrbnik redkih znanj in tradicij in je imel bistveno vlogo v življenju skupnosti, v katero se je prek obredov vključeval v njene družbene, gospodarske in duhovne aktivnosti.

Razstava obiskovalce seznanja z mitološko podobo sveta, s predstavami o duši, z vlogo šamana in njegovim ritualnim obredjem ter odstira povezave šamanizma s krščanstvom in budizmom. Predstavitev svetih predmetov, skupaj s fotografijami in zvočnim filmom o šamanskih ekstatičnih obredih, odslikava navdihujočo značilnost sibirskega šamanizma, ki se kaže v nerazdružljivi povezavi med človekom, naravo in kulturnim izročilom.

Na razstavi je na ogled osemdeset redkih etnografskih predmetov in štirideset arhivskih fotografij, ki odslikavajo duhovno kulturo 15 (od 45) avtohtonih sibirskih ljudstev iz poznega 19. stoletja in prve polovice 20. stoletja.

Razstavo Ruskega etnografskega muzeja sta zasnovali dr. Valentina V. Gorbacheva in dr. Karina Yu. Solovyeva; projekt v SEM-u pa je vodila muzejska svetnica in kustodinja Nina Zdravič Polić s sodelavci. Že letos jeseni pa bo tudi SEM gostoval v Sankt Peterburgu, in sicer z razstavo Imaginarij svetega in posvetnega (kustosinja dr. Bojana Rogelj Škafar), s katero bo predstavil izjemno zbirko poslikanih panjskih končnic.

Razstava Šamanizem ljudstev Sibirije bo na ogled do 20. oktobra.

📍 www.etno-muzej.si

Prejmi torej
naše poklonstvo
ti, naša krasna
...

IVAN HRIBAR

veliki župan Ljubljane,
rodoljub, sokol, bančnik
in diplomat (1851–1941)

dr. David Petelin

Najbolj znan ljubljanski župan je luč sveta ugledal v Trzinu v družini s šestimi otroki. Tako kot mnoge velike ljudi je življenje tudi Ivana vodilo skozi trnovo pot do uspeha. V mladosti se je težko prebijal skozi dijaške dni in za dodaten zaslužek inštruiral. Leta 1870 je začel svojo kariero kot bančni uslužbenec praške Slavije v Ljubljani, med letoma 1876 in 1919 je bil celo njen zastopnik, velja pa tudi za ustanovitelja Mestne hranilnice in Ljubljanske kreditne banke. V tem obdobju se je začel tudi njegov nagel politični vzpon. Leta 1886 je postal župan Ljubljane, kar je ostal vse do leta 1910, ko ga cesar ni več želel potrditi zaradi septembrskih dogodkov leta 1908, ko so v Ljubljani potekale protinemške demonstracije kot odziv na napade Nemcev na ptujske Slovence. V obdobju županovanja, ki ga imenujemo tudi Hribarjeva Ljubljana, je mesto moderniziral in polepšal. Ljubljana je v popotresni obnovi dobila vodovod, kanalizacijo, plinarno, elektrarno, tramvaj, prvo ljudsko kopališče in Zmajski most, postala je moderno srednjeevropsko mesto s slovensko secesijo. Po ustanovitvi Kraljevine SHS je bil Hribar prvi jugoslovanski veleposlanik na Češkem. Bil je znan slovanofil, publicist, prevajalec in dobrotnik. Po napadu sil osi na Jugoslavijo, kapitulaciji njene vojske in italijanski zasedbi Ljubljane se je v znak protesta in razočaranja ovil v jugoslovansko zastavo in s skokom v Ljubljanico storil samomor. Zapustil je poslovilno pismo z verzi iz Prešernovega Krsta pri Savici: »Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi.« Veliki Hribar ima od leta 2010 spomenik na ljubljanskem Bregu.

Na prejšnji strani:

Peter Škerl: cikel Ljubljana, Ivan

Bela Ljubljana

Mojca Ferle, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Zanimanje za narodno dediščino je v 19. stoletju vodilo do intenzivnega zbiranja slovenskega ljudskega pesemskega izročila.

Belo Ljubljano najdemo v pripovednih pesmih. Največ variant s to besedno zvezo je objavil Karel Štrekelj v prvi knjigi Slovenskih narodnih pesmi. V gorenjski varianti pesnitve Pegam in Lambergar: »V beli je Ljubljani doma: / Lambergar junak je ta.« ali v pesnitvi Ravbar (Gorenjska, Vodnikov rokopis): »Hodmo v' belo tje Lublano, / velko, široko jen prostrano!«

Ustaliene besedne zveze, kot so beli grad, bele roke, bela cesta, so ena od značilnosti slovenske ljudske pesmi. Beli grad je bivališče plemiča, gospoda. Mogočen in zidan iz (belega) kamna je drugačen od preprostih kmečkih bivališč. Bele roke so bile gosposke, peščena je bela cesta, ki vodi do mesta. V kontekstu slovenske ljudske pesemske ustvarjalnosti lahko potegnemo vzporednice z belo Ljubljano in jo razumemo kot lepo, gosposko mesto.

“Bela Lublana,
Čern je Kran',
Pisana Loka,
Kamenk krasán.
narodna (Pokorn, 1894)

Jernej Lenček (1827–1861), pisatelj, duhovnik in rodoljub, je leta 1857 izdal prvi letnik koledarja za poduk in kratek čas *Slovenski romar*. V duhu takratnega narodnobuditeljskega zanosa je v pretirani vznesenosti zapisal hvalnico mestu in cesarju z naslovom *Bela Ljubljana*. Dodal je še pesem *Beli Ljubljani se limbar poda*; limbar je star izraz za lilijo. Ivan Vrhovnik (1854–1935), duhovnik in raziskovalec ljubljanske preteklosti, je poznal spise stanovskega kolega Lenčka. Njegova zadnja študija *Ljubljana, bodi bela!* je bila posvečena Lenčkovim objavam. Iz njegovega prispevka izvemo, da je Lenček napisal tudi voščila Ljubljančanom, kjer je pojasnil pomen te besedne zveze. V nadaljevanju predlaga nekaj olepšav in ureditev mestnih predelov, s katerimi bi Ljubljana dobila še lepši videz; večino njegovih predlogov so v kasnejših ureditvah mesta tudi uresničili. Da je Ljubljana ohranjala »belo lice«, so bili zaslužni zlasti ljubljanski župani Janez Nepomuk Hradecky, Ivan Hribar in Dinko Puc.

Na to besedno zvezo še večkrat naletimo pri ustvarjalcih, ki so ustvarjali v dobrobit mesta in širšega slovenstva. Urbanistični načrt za ureditev popotresne Ljubljane, slovenskega arhitekta in urbanista Maksa Fabianija, je naslovljen *Bela Ljubljana*. Viktor Parma, pravnik, skladatelj in dirigent, je leta 1898 napisal *Belo Ljubljano*, valček po slovanskih napevih za klavir.

Prihajalo je tudi do (zlo)rabe besedne zveze *bela Ljubljana*, zlasti v besednih dvobojih med strankarskimi nasprotniki in časnikarji pri volilnih agitacijah. Npr. ob zmagi »narodnega kandidata nad kandidatom (nemških) kranjskih ustavovercev na državnozborskih volitvah leta 1879. Velika novica o zmagi je bila objavljena na prvi strani Slovenskega naroda »Naš narodni kandidat je v belej Ljubljani voljen« kot napoved nove dobe in v nasprotju z dotedanjo nemško »staro Ljubljano«.

Slovenski književniki, ki prizorišče dogajanja postavijo v belo Ljubljano, so ji naklonjeni. Besedna zveza je zapisana tudi takrat, ko je ljubljeno mesto geografsko daleč stran ali v prenesenem pomenu nedosegljivo zaradi drugih (socialnih) razlogov. Med najbolj zvestimi »uporabniki« je bil Ivan Tavčar v zgodovinskem romanu *Janez Sonce*, v satiri *4000* in romanu *Izza kongresa*.

Med legendarnimi slovenskimi popevkami je svoje mesto našla tudi zimzelena Prelepa si, bela Ljubljana (pisec besedila Frane Milčinski Ježek).

V različnih kontekstih najdemo tudi drugačen pomen besedne zveze. V 80. letih 20. stoletja so s sloganom Akcija za belo Ljubljano potekale čistilne akcije, ki so mesto naredile zopet belo, to je čisto in zeleno. Ljubljana je bila tudi prvo izmed mest na Slovenskem z objavljeno zakladnico povedk, z naslovom *Bela Ljubljana, zgodbe iz slovenske prestolnice*.

Članek o *Beli Ljubljani* je objavljen v poljudno-znanstveni monografiji *Zgodovina Ljubljane, Od kolišč do zelene prestolnice*, ki je izšla lani hkrati z odprtjem nove stalne razstave v Mestnem muzeju Ljubljana. Poljudnoznanstvena monografija je namenjena najširši javnosti in ponuja jasno in pregledno zgodovino mesta – od poselitve ljubljanskega prostora v prazgodovini do oblikovanja sodobnega mesta.

Brezčasnost Kogojevih izdelkov

Jelka Šutej Adamič, foto: Manuel Kovšca

Eden najvidnejših slovenskih oblikovalcev Oskar Kogoj je v zbirko Muzeja in galerij mesta Ljubljane doniral zbirko plakatov, zato smo ga obiskali v Mirnu, da bi nam povedal več o poklonu in stvaritvah, ki se jim posveča danes.

Oskar Kogoj, rojen leta 1942 v Mirnu pri Gorici, je mednarodno uveljavljen industrijski oblikovalec. Nekatero njegovo pomembnejše oblikovalske dosežke hrani Muzej za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani, na primer znameniti počivalnik iz poliuretanske pene z imenom Gondola, izvičaj s fiziološko oblikovanim ročajem za podjetje TIK, prototip igrače Rdeči objekt in Skiro, igračo Vijak – vtikač in prototip za Žogi, pa tudi predmete za nego dojenčkov ter jedilni pribor. Pred leti je Oskar Kogoj Mestnemu muzeju Ljubljana že podaril serijo prototipov in model smuči z znamenito oznako MBX; zbirko pa dopolnjujejo kozarci in steklenici iz prve linije Valovnica.

Za kamnito mizo

»Že kot otroke so nas, zlasti tu, na meji, učili, da moramo spoštovati družino, slehernega človeka in domovino,« sva začela pogovor, ko sva sedela za kamnito mizo na njegovem vrtu, s pogledom na reko Vipavo. »Plakate sem poklonil Ljubljani, saj sem bil tri leta Ljubljančan, ko sem v Križankah obiskoval šolo za oblikovanje. V slovenski prestolnici sem veliko razstavljal – tam sem imel prvo razstavo leta 1970 v uršulinski cerkvi, nato pa sem se predstavljal v vseh pomembnejših ustanovah, od Moderne galerije, Ljubljanskega gradu ... Bil sem tudi reden gost na bienalu industrijskega oblikovanja.«

Študij je nadaljeval v Benetkah, kamor se je na sprejemne izpite pripeljal kar s kanujem. »Kanu sem naredil po vzoru svojega profesorja na šoli za

oblikovanje Miloša Požarja. Hvaležen sem mu, da nas je že tako mlade navdušil, da začnemo oblikovati,« je razložil. Vrsto let je nato živel v Italiji, kjer je tudi predaval na uglednih univerzah. »Moje slovenske korenine so se izvrstno ujele z beneškim duhom,« je dodal.

Veliko njegovih plakatov je zalila voda, saj je Vipava večkrat poplavljala. In žal mu je vsakega od njih, saj so ti plakati pomemben dokument zgodovine, predstavljajo številne kolekcije izdelkov, od smuči do pohištva. Pri njihovi izdelavi pa so sodelovali pomembni oblikovalci, fotografi in drugi mednarodni ustvarjalci. »Še posebej pa cenim delo ljubljanskega župana Jankovića, ki se je mesta lotil kot gradbinec s posebnim posluhom za mestno gradnjo. Njemu sem ob tej priložnosti poklonil konja, ki ima v nogah vibuti, to je sveti prah,« je povedal.

»Delal bom do konca!«

»Delal bom do konca, tako kot moj oče. Do konca je delal klobase in salame, bil je namreč mesar. Nazadnje sem oblikoval lotusov cvet, ki je svetovni in tudi slovenski simbol prerojenja.«

Oskar Kogoj, ki je leta 1971 dobil nagrado Prešernovega sklada in pridobil status svobodnega oblikovalca, je pod imenom »Nature design« ustvaril raznoliko serijo pohištva ter drugih uporabnih in dekorativnih predmetov. Po šolanju na Šoli za oblikovanje v Ljubljani je nadaljeval študij na beneškem Istituto Statale d'Arte in ga končal leta 1966. Na isti fakulteti je nato predaval, svojo pot pa je začel v studiu Baby Mark v Milanu, kjer je

S svojo tenkočutnostjo za vpetost človeške duše v zakonitosti narave pretaka ideje med transcendentnim in materialnim.

snoval didaktične predmete za otroke. Leta 1969 se je pridružil raziskovalnemu inštitutu tovarne Meblo v Novi Gorici in se v naslednjih letih posvetil študiju naravnih materialov in organskih oblik.

Ikona slovenskega oblikovanja zna s svojim dotikom in karizmo ustvarjati nepozabne oblike. Te se zapisujejo ne le v zgodovino oblikovanja doma in po svetu, temveč predvsem v duše

ljudi, ki imajo stik z njegovimi stvaritvami, meni kritik Roberto Roda iz Ferrare. Predmetom zna vdihniti brezčasnost. Nekateri ga imenujejo kar kreator podob. S svojo tenkočutnostjo za vpetost človeške duše v zakonitosti narave pretaka ideje med transcendentnim in materialnim. V njegovem delu se močno odraža duhovnost. Mnogim je učitelj, sam pa je še vedno tudi učenec svojih učiteljev.

LJUBLJANA.

Zate še bolj bogata s kulturo.

Prenovljena Švicarija v Tivoliju
Foto: Nik Ročan

S prenovljenimi in novimi
kulturnimi objekti ter
več kot 14.000 kulturnimi
dogodki na leto.

LJUBLJANA. Zate.

www.ljubljana.si

#ljzate

Mestna občina
Ljubljana

Ljubljana
City Office
Organizacija za razvoj
in promocijo mesta
Ljubljana

Za grajskim obzidjem

Janja Rozman, Ljubljanski grad, foto: Miha Mal

Naj vas Ljubljanski grad spet očara!

Gradovi že od nekdaj burijo našo domišljijo. S svojo pomembnostjo in veljavo ter s svojo mogočnostjo in trdnostjo nas ponosno opozarjajo na preteklo vlogo varuhov dežel, mest in meja, pa tudi svojih, praviloma plemenitih stanovalcev. Mogočna srednjeveška stavba nad mestom je še danes živa, saj v njej kar vrvi od dogajanja. Poleg še ene stalne postavitve v Erazmovem stolpu je trenutno na Ljubljanskem gradu razstava o slovenski grajski dediščini.

Srednjeveški grad na strateško izpostavljeni vzpetini nad Ljubljano je dolga stoletja varoval mesto in pokrajino pod seboj. Za njegovim obzidjem je domovala tudi velika orožarna, v kateri so hranili najrazličnejšo bojno opremo, topove, strelivo in drugo orožje ter potrebščine za obrambo dežele. Od te vojaške opreme so se do danes ohranili le skromni ostanki.

Kakšno je bilo orožje, ki so ga v slovenskem prostoru uporabljali ob koncu srednjega veka, lahko spoznate na novi stalni postavitvi, poimenovani Grajsko orožje. Na razstavi, ki je nastala v sodelovanju s strokovnjakom za orožje dr. Tomažem Lazarjem, je na ogled štirinajst verodostojno rekonstruiranih primerkov orožja ter osrednji eksponat razstave – komplet plosčni oklep. Na ogled vse dni v letu, vstop je prost.

Slovenska grajska dediščina

Do sredine novembra pa bo na Ljubljanskem gradu gostovala razstava, ki Slovenijo prikazuje kot deželo gradov. Naslov letošnje

osrednje tematske razstave Ljubljanskega gradu je: *Mogočni varuhi preteklosti*. Z bogatim slikovnim gradivom, številnimi maketami in muzejskimi predmeti predstavlja bogato dediščino, ki so nam jo skozi stoletja ohranili slovenski gradovi. V sklopu razstave je poleg ostalih posebej izpostavljenih pet slovenskih gradov (Ljubljanski grad, Stari grad Celje, Grad Jama v Predjami, Grad Otočec in Grad Bogenšperk) in osebne zgodbe petih osebnosti (Friderik III. Habsburški, Veronika Deseniška, Erazem Jamski, Ivan Lenkovič in Janez Vajkard Valvasor), ki so povezane z njimi in ki so zaznamovale našo preteklost. V razstavo so vključeni tudi interaktivni elementi za mlajše obiskovalce, ki jih bo od zanimivosti do zanimivosti vodil grajski kronist – podgana Friderik.

Razstavo, ki je posvečena spominu dr. Ivana Stoparja, ki je več desetletij predano raziskoval slovensko grajsko dediščino, smo pripravili v sodelovanju s kastelologom dr. Igorjem Sapačem. Na ogled bo do 17. novembra 2019 v grajskih Kazematah.

Tukaj

govorimo

literaturo.

Junij/Julij

A2HOC

Pon / 17. 6. / 19.00

Trubarjeva hiša literature

Nova različica literarne, likovne in glasbene improvizacije

Dohojene stopinje

Tor / 18. 6. / 18.00

Slovenska matica

Pogovor ob izidu knjige

Zorka Simčiča in Franceta Pibernika

Pogovor z Alenko Rebula

Pet / 21. 6. / 19.00

Trubarjeva hiša literature

Pogovor s pesnico, pisateljico in strokovnjakinjo na področju psihologije

Podelitev nagrade kresnik

Ned / 23. 6.

Cankarjev vrh

Podelitev nagrade za roman leta

Pop-up Striparna

Sre / 26. 6. / 19.30

Vodnikova domačija

Izar Lunaček predstavlja in bere stripovske bisere s prodajnih polic

Kvartirjev kvir

knjižni klub: Sapfo

Čet / 27. 6. / 19.00

Legebitra

Branje in pogovor o Sapfo

Festival Poezija je v zraku!

Knjigarna Beletina

Pet / 28. 6. / 19.00

Impro poezija (Novi zvon) in koncert skupine

Počni škafi

LitLink

Ned / 30. 6. / 20.00

Klub Cankarjevega doma

Mednarodni literarni festival

s slovenskimi in nemškimi gosti

Klastrfak /demo/

Pon / 1. 7. / 20.00

Channel zero

Multimedijški performans Dejana Kobana, Anje Romih in Klemna Šalija

Nominiranci za nagrado

Novo mesto

Tor / 9. 7. / 19.30

Vodnikova

domačija Šiška

Razglasitev

nominirancev

za nagrado za

kratko prozo

in pogovor

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

Dan z ljubljanskimi knjižničarji

Sodobna knjižnica je prostor branja in kreativnega druženja

Staša Bizjak, foto: Dunja Wedam

Razlog za brezčasnost nekega romana je večinoma v izjemni vsebinski sporočilnosti, podajani skozi umetniško formo. Tak je lahko roman, ki ga bralci prepoznajo in vzamejo za svojega ter lahko postane sredstvo za lastno pojasnjevanje. – Vesna Trobec, Knjižnica Otona Županciča

Mestna knjižnica Ljubljana danes združuje petintrideset ločenih knjižničnih enot. Je največja splošna knjižnica v Sloveniji. Letno jo obišče skoraj dva milijona obiskovalcev. Njeno delovanje »povsod v mestu« z mednarodnimi ter poudarjenimi spletnimi aktivnostmi prehaja v »povsod na svetu«.

»K o prestopiš prag knjižnice, te s polic vabijo knjige: Berite nas, prebirajte med vejicami in pikami naše zgodbe,« je misli o naši največji knjižnici zapisal bralec Alberto Avguštinčič in v nadaljevanju zelo pomenljivo izpostavil: »Beseda, izrečena ali zapisana, je odnos človeka do človeka in sveta, v katerem sobivamo.« Na vprašanje, s čim vse se ta mestni zavod ukvarja, direktorica Mestne knjižnice Ljubljana mag. Teja Zorko odgovori: »Včasih imam občutek, da se moramo v knjižnicah ukvarjati po malem z vsem, če želimo koristiti ljudem – ali pa vsaj zelo dobro vedeti, kje naj uporabnikom informacijo takoj poiščemo. Vse naše delovanje ima en skupni imenovalac: inovativen javni servis za čim širši krog različnih uporabnikov, ki se z uporabo knjige pravzaprav šele začne, nadaljuje pa z dvigom bralne in siceršnje kulture, neformalnim izobraževanjem, kreativnim druženjem in blažitvijo socialnih razlik.«

Knjižnice so javne dnevne sobe

V Mestni knjižnici Ljubljana je zaposlenih 220 ljudi, od tega 164 knjižničarjev in bibliotekarjev. Dnevno v prostore knjižnic vstopajo člani in obiskovalci, vsak s svojimi potrebami in željami. Knjižnica je prostor, kjer se srečujejo najrazličnejši uporabniki, zato so storitve, ki poenostavljajo in olajšajo njeno uporabo, za vsakogar dobrodošle. Po združitvi šestih samostojnih ljubljanskih knjižnic z enotami vred v en javni zavod so uvedli skupno člansko izkaznico Urbana,

“ Nabava gradiva je srce knjižnice. Na našem oddelku se začne pot vsake knjige, z namenom, da pride do čimveč bralcev. – Slavica Vinčec, nabava gradiva

poenotili odpiralne čase, uvedli možnost vračanja gradiva v katerikoli knjižnici ter prostore namenili paleti različnih kulturnih in izobraževalnih dejavnosti, kot so predavanja, delavnice, literarne prireditve, potopisi, pogovori, koncerti, razstave, kreativnice (prostori, opremljeni za prosto ustvarjanje in izdelovanje), tečaji

DOGODKI V KNJIŽNICI

Spomini na Otona – Alenka Župančič in Neva Brun

11. junij ob 18.00, Knjižnica Otona Župančiča, 3. nadstropje

Ob 70-letnici smrti Otona Župančiča in izidu knjige *Spomini na Otona* njegove soproge Ani Župančič pripravljamo pogovor z njegovo vnukinjo Alenko Župančič. Pogovor bo vodila Neva Brun.

Odvisnost od ljubezni – dr. Sanja Rozman

18. junij ob 18.00, Knjižnica Otona Župančiča, 3. nadstropje

O odvisnosti od ljubezni lahko govorimo, kadar se komponente navezanosti namesto za tvorjenje pomembnih odnosov zlorablajo za pobeg pred težavami, ki jih prinaša življenje. Predavanje organizira Društvo Up.

Pravljice za odrasle – Ribič in njegova duša

26. junij ob 17.30, Knjižnica Otona Župančiča, mediateka

Vabljeni na srečanje bralne skupine za odrasle, ki jo vodi Brina Jamnik. Tokrat bo pogovor teklo o pravljici Oscarja Wilda *Ribič in njegova duša*.

Biseri savskih prodiv – Društvo za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije

1. julij–29. avgust, Knjižnica Glinškova ploščad

Na območju prodišč reke Save od Tacna do Jarš želimo ohraniti metulja deteljinega modrina. Gre za ogroženo vrsto, ki se na suhih travnikih savskih prodiv pojavlja skupaj z ostalimi 80 vrstami dnevnih metuljev.

ZA OTROKE:

Poletavci – poletni bralci in NajPoletavci

10. junij–10. september

»Pol ure branja na dan prežene dolgčas stran,« zato spet vabimo otroke in mlade (7–16 let), da tople počitniške dni popestrite z branjem, konec poletja pa se nam pridružite na zaključni prireditvi, kjer vas čaka supernagradno žrebanje. Vsak bralec si bo prislužil priznanje in majico. **Vidimo se na Dnevu za (Naj)Poletavce, ki bo v petek, 20. septembra, ob 17. uri na Ploščadi Kozolec.**

Sestavljene zgodbe + – Monika Jeglič in Lavra Tinta

27.–28. junij od 10.00 do 12.00, Knjižnica Bežigrad

Pripovedovanje je vedno zabavno. Še posebej, če si pri tem pomagamo z lego kockami. Vsi bodo navdušeni nad razvijanjem lastnih zgodb ter usvajanjem veščin govora in pripovedovanja skozi igro. Prijave na 01 308 53 00 ali bezigrad@mkjlj.si.

Krojilnica igrač. Plavajoče ladje – Društvo GUMB

17. julij od 10.00 do 12.00, na zelenici pred Knjižnico dr. France Škerl

Odslužene plastenke, lesene palice in pisane trakove bomo s pomočjo barv in domišljije preobrazili v prave plavajoče ladje, ki vam bodo delale družbo pri kopanju v banji ali na izletih na morje. Prijave na

☎ 01 308 53 00 ali ✉ bezigrad@mkjlj.si.

za uporabnike ter tudi strokovna izobraževanja za knjižničarje splošnih knjižnic iz celotne Slovenije.

Povsod v mestu in na spletu

»Trenutni podatek o 84.592 članih je razveseljujoč,« ponosno navede vodja Službe za delo z uporabniki Veronika Rijavec Pobežin ter doda, da so knjižnice sodeč po obisku še vedno dragocene ter nepogrešljive. Kaj pa virtualni knjižnični svet? »Z objavami posnetih dogodkov, priporočili za branje na www.mkjlj.si in predvsem z možnostjo samostojnega oddaljenega vpisa v knjižnico in

“Tudi bralci v manjših krajevnih enotah naše knjižnice so vedno bolj zahtevni. Sledijo trendom ter prebirajo literaturo tudi v tujih jezikih. – *Majda Slak, Knjižnica Prežihov Voranc*

vse večjo izposojajo e-knjig smo se približali tudi oddaljenim, v tujini živečim posameznikom. Sledimo hitrim družbenim spremembam in z upoštevanjem potreb uporabnikov iz našega slogana ‚povsod v mestu‘ prehajamo v ‚povsod na svetu,‘ pove sogovornica.

»Ogromno je dobrih knjig, lahko bi naštevale ves dan. Na strokovnih oddelkih opazimo, da naše uporabnike predvsem zanimajo knjige s področja zdravega življenja, samopomoči, novih trendov v prehrani, aktualnega družbenega dogajanja ter o naravi in svetu okoli nas,« navaja Majda Slak, knjižničarka, zaposlena v enoti MKL – Knjižnici Prežihov Voranc, ki dobro pozna delo v izposoji tudi v manjših krajevnih knjižnicah na obrobju Ljubljane. Med poletnimi počitnicami je veliko povpraševanje po turističnih in gorskih vodnikih. Med študijskim letom je izrazito povečana izposoja gradiva za različne študijske programe fakultet. Trendi pri izposoji leposlovnega gradiva so pestri. Bralci se odzivajo na aktualne dogodke in redno spremljajo knjižne novosti. Ob požaru katedrale Notre Dame je bilo povečano povpraševanje po knjigi Hugojevega *Notredamskega zvonarja* in zgodovinske serije o francoskih kraljih *Prekleti kralji* Mauricea Druona. Pri slovenskih avtorjih je trenutno veliko povpraševanje po avtobiografskem romanu *Belo se pere na devetdeset* novinarka Bronje Žakelj. Na splošno je tudi precej zanimanja za biografska dela. Iskani so denimo Jovanovičevi spominski zapisi *Na stara leta sem vzljubil svojo mamo*, Golobova knjiga o Mileni Zupančič in že desetletje star biografski roman Vesne Milek *Cavazza*. Med zelo brane sodi tudi Sarival Sosič s svojim prvcem *Starec in jaz* (2017) in nadaljevanjem *Jaz sam*. Slovenci imamo precej po krivici prezrtih avtorjev, ki bi si zaslužili večjo pozornost domače javnosti.

KNJIŽNICE PRIHODNOSTI

Teja Zorko, direktorica Mestne knjižnice Ljubljana, foto: Miha Fras

Preko spletne strani www.mklj.si do informacij o najrazličnejših brezplačnih dogodkih

- vabljeni, da se prijavite na prejemanje obvestil o prireditvah in izobraževanjih ter na obveščanje o priporočenem gradivu
📧 www.mklj.si/narocanje-na-obvestila
- po izboru knjižničarjev je na voljo več kot 2.400 izbranih leposlovnih in strokovnih knjig, glasbenih zgoščenk in filmov
- svojim članom omogočajo brezplačen ogled 30.000 filmov preko platforme Kanopy
- na spletni strani boste našli informacije o projektih za otroke, mlade ter odrasle, kot so: Ure pravljic, Ciciuhec, Literarni sprehodi po Ljubljani, Poletavci – poletni bralci, NajPoletavci, Zlata hruška, Beremo s tačkami, Robinzonijada, Mega kviz, Oddaj na natečaj v MKL, Mesto bere, bralne skupine ...

In še:

Ste že slišali za **Knjižnico ob vodi**? V poletnih mesecih si obiskovalci kopališč Kolezija in Kodeljevo privoščite ob bazenu branje leposlovnih romanov za vse starosti. Letošnja novost je tudi **Knjižnica v ljubljanskem živalskem vrtu**.

KNJIGE IN LJUDJE V ŠTEVILKAH

Letno se v Mestno knjižnico Ljubljana vpiše več kot **11.000** novih članov. V desetih letih so zabeležili dobrih dvajset milijonov obiskov ter dobrih **47.000.000** izposojenih enot gradiva.

Mestna knjižnica Ljubljana vstopa v drugo desetletje delovanja in v čas realizacije projektov, za katere smo pripravljali teren že dlje časa. Kratkoročno se veselimo preselitve naše knjižnične enote Polje v nove prostore, ki so že pod streho, dolgoročneje pa planiramo na podoben način preseliti obstoječo knjižnico Grba na novo bližnjo lokacijo v načrtovano stanovanjsko sosesko Brdo II. Brez dobre podpore financerja, naše ustanoviteljice Mestne občine Ljubljana, ki prepoznava dragocenost dobre knjižnične mreže za mesto, se ne bi mogli tako uspešno razvijati. Tudi v sedmih primestnih občinah, za katere pogodbeno opravljamo knjižnično dejavnost in s katerimi večinoma dobro

Ljubljana je mesto kulture in knjige z dolgoletno tradicijo čitalnic in knjižnic

- 1866 na pobudo duhovnika Blaža Potočnika ustanovljena prva čitalnica v Šentvidu
- 1901 župan Ivan Hribar ustanovi Mestno knjižnico
- 1911 Gospodarsko napredno društvo ustanovi Šentjakobsko knjižnico, ki se je preimenovala v Mestno knjižnico in je bila predhodnica Knjižnice Otona Župančiča.
- 1946 ustanovljena Slovanska knjižnica
- 1958, konec petdesetih so knjižnice začele uvajati prosti pristop, kar pomeni, da so lahko člani dostopali do knjig in si jih iskali sami
- 1974 prva potujoča knjižnica
- 1988 prvi računalnik za delo v katalogizaciji
- 1991 knjižnice uvedejo COBISS sistem katalogizacije
- 2008 MOL vse območne ljubljanske knjižnice združi v Mestno knjižnico Ljubljana
- 2009 na voljo prva e-knjiga v knjižnici Bežigrad
- 2010 ustanovljena Trubarjeva hiša literature za urbane in alternativne oblike knjižnih dogajanj
(📧 www.trubarjeva-hisaliterature.si)
- 2016 prvi knjigomat v Knjižnici Šentvid, ki omogoča uporabnikom samostojno izposojanje in vračilo knjig
- 2017 možnost vračila v katerikoli knjižnici

in tvorno sodelujemo, se obetajo posamezni novi in boljši prostori za nekatere od knjižničnih enot. V vse nove knjižnične prostore načrtujemo umestitev sodobnih tehnoloških rešitev, knjigomatov in sistema RFID, obenem pa nadaljujemo tudi uvedbo tovrstnih posodobitev v obstoječe knjižnice v mreži. Sledili bomo naši viziji hitrejšega in uporabniško samostojnega procesa izposoje in vračanja gradiva na nivoju celotne mreže MKL ter razbremenitve knjižničarjev manipulativnega dela, saj njihove ustvarjalne moči veliko bolj potrebujemo za uvajanje takšnih storitev za uporabnike in gradivo, ki izgrajujejo knjižnico prihodnosti.

ZLATKO – NJEGOV SMEH LAHKO ZADUŠIJO SAMO ČEVAPI IN BUREK

dr. Eva Premk Bogataj, foto: Matej Pušnik

Knjiga o življenju navdihujočega ambasadorja smeha bo, upam, postala prostovoljno branje vsakega Ljubljancana.

Jurij Hudolin je novo knjigo založbe Beletrina naslovil *O smehu Zlatka Čordića*. Pobuda za smeh in uživanje v sproščenem branju je tudi vir navdihla vsem, ki doživljajo podobne preizkušnje, kot jih opisuje avtor, in spodbuda za razmislek o našem sprejemanju »drugačnosti«.

Hudolin piše o človeku glasnega smeha, ki je napolnil fužinski beton, se odbijal od njega in mehčal bedo dilerjev, nasilja, prevar, brezposelnosti, kriminala na veliko in na malo, smeh, ki je Fužincem vračal občutek za sočloveka, toplino in jim dajal upanje v boju za preživetje. Zlatko je bil »zvedav, vztrajen in trdoživ otrok, nadarjen za jezik in zlaganje nenavadnih sintaks«. Njegova svoboda je bila nogometna žoga na igrišču, kjer so takrat otroci sede čakali na proste koše in gole. Danes je otrok na igrišču manj, ampak Zlatka še vedno srečamo na njegovem igrišču na Fužinah, od koder se vidi samo vrh njegovega bloka, v katerem je z leti dobil svojo sobico na zastekljenem balkonu: »Ta balkon bo za naslednjih dvajset let postal njegov dom.« Iz družinske vezi in ponosa na »svoje poštene družinske člane« je črpal moč, s katero se je postavil po robu krivicam, ki so zapolnile čas njegovega odrasčanja in prodora med glasbeno elito. Bil je čefur, bosan'c, tujec. Zaradi stalnih poniževanj pa ni postal zamorjen, postal je dobri glas ljudstva, iztrgan iz dna duše zatiranih, beguncev, drugačnih in tujcev. Iz takratnega pekla ulice in kriminala je izšel zaljubljenec v življenje. Hudolin mojstrsko opiše bedo in blišč glasbene scene, korupcije in svet razdejane človečnosti, ki ga moramo sestaviti nazaj, da bo spet lep. O življenju s Cankarjem, ki je postal njegov srčni brat, s Plečnikom in njegovo Ljubljano, ki ga navdihuje v glasbi, z depresijo in izgorelostjo, upanjem in zaupanjem, o Zlatku, ki razbija stereotip Fužinca, in o svetu, ki »potrebuje več takšnih ljudi, kot je on,« kot je v knjigi zapisal Sani Bečirović.

ŽELIM SI, DA BI MOJA UČITELJICA VEDELA ...

Amalja V. P., 5. razred, OŠ Trnovo

Draga učiteljica Mojca!

Ko ste septembra prvič stopili v razred, ste napolnili prostor z veselo energijo. Preplaval me je dober občutek in pridobila sem zagon za novo šolsko leto.

Zapomnila si vas bom kot modro učiteljico Mojco. Ker se znate pohecati iz čisto dolgočasne snovi in ker znate najti način, da se o njej lahko vsi pogovarjamo. Ker ste nam poleg učne snovi na tablo napisali tudi kakšen zanimiv pregovor ali verz. Ker ste bili za vse projekte, pri katerih smo šolo doživeli drugače. In ker ste skoraj vedno oblečeni v modro, da je videti, kot da nosite vedno enaka oblačila in jih le spretno popestrite z drugimi modnimi dodatki. Bilo pa mi je všeč, da ste se za pusta našemili v rjavo ;).

Modro ste ravnali tudi, ko ste opazili, da se v razredu nekaj dogaja. »Ne smeš se igrati z nami! Pojdi stran! Tvoj nos je kot skakalnica za smučarske skoke. Luzer si, ker imaš očala. Videti si kot pujs. Zabiti si v glavo!«

S sošolci smo postajali vse bolj sprti, ker smo se obkladali z neprimernimi besedami. Še preden bi nastal kaos, ste nam s preprosto nalogo pomagali, da smo se spet povezali. Vsak je moral na nepodpisan listek napisati dobre in slabe stvari, ki mu jih sporočajo drugi sošolci. Ko ste to prebrali, smo ugotovili, da nas pri vsakem nekaj moti, a hkrati nam je pri vsakem nekaj všeč.

Ker se nihče ne želi počutiti slabo, smo si zadali, da se ne bomo več kregali in da bomo drug drugega sprejemali. Tako šolsko leto zaključujemo povezani, dobri prijatelji in vse bolj nerazdružljivi.

Tudi vam, energična Saša, dobrosrčna Ani, zabavna Vera, *najboljša ever* Mateja in *pošlihtana* Karmen, hvala. Hvala, da ste se odločile za ta poklic, saj si bolj prijaznih, nasmejanih in spodbudnih učiteljic na razredni stopnji ne bi mogla želeli.

Pred mano so še štiri leta predmetne stopnje, ki se jih bom lotila pogumno, saj vem, da ste me poleg snovi naučile tudi, da se vse da, kljub slabim dnevom ali volji, dolgočasnim snovem, drugačnim učiteljem, kdajpakdaj napornim sošolcem in sirovemu bureku za malico.

Foto: Dunja Wedam

Kaj je lahko še bolj koristno za razvoj otrok kot razgibana, raznovrstna vadba na svežem zraku?

NARAVA, NAŠ NAJBOLJŠI TRENER

Miha Robnik, dipl. prof. športne vzgoje,
dipl. kondicijski trener

Poleti 2016 me je na domačiji, kjer sem odraščal, obiskal mentor iz Nemčije. Kljub jezikovni barieri se je hitro spoprijateljil z mojimi nečaki in nečakinjami. Zvečer nas je med pogovorom zmotila ena od štirih hčera mojega mentorja, ki je zapustila igro. Vsa zadihana pravi svojemu očetu: »Oče, pa to ni pravično. Lovimo se, in kadarkoli sem na vrsti jaz, lahko ujamem samo svojo sestro dvojčico. Lana teče v hrib toliko časa, da jaz ne zmorem več.« Oče odgovarja: »Ja, saj enkrat se bo pa morala vrniti dol.« Hči: »Saj ravno to je problem. Tudi navzdol teče po tem neravnem terenu tako hitro in spretno, da je tudi tako ne morem ujeti.«

Mentor je bil presenečen in skozi pogovor sva začela spoznavati, koliko prednosti imajo otroci na podeželju. Dejansko nihče ne hodi na treninge, vendar so vse motorične sposobnosti tako dobro razvite. Poglabiva se v trening in ga primerjava z naravnimi ovirami in pogoji v naravi. Grbine, luknje, hrib, korenine, drevesa, pesek, kamni, luže in igra. Kako dober trener je narava!

Smo v dobi kapitalizma in vsakdo bije svojo bitko za zaslužek. Fitness centri so polni, klubi se borijo za otroke in prostor za trening, proizvajalci opreme skrbijo, da se športni pripomočki prodajajo, trenerji se borijo, da dobijo čim več individualnih treningov, da otroci in mladi izpilijo še nekaj detajlov že tako ozko usmerjene vadbe. Ali pa to zahtevajo starši.

Vendar ne pozabimo, kaj nam ponuja okolje, v katerem smo živeli tisočletja. In glede na to, da potrebujejo otroci čim več gibalnih vzorcev, ne vem, kaj je lahko še bolj koristno za razvoj otrok kot razgibana, raznovrstna vadba na svežem zraku, ki vpliva na razvoj več motoričnih sposobnosti hkrati! Pa še sošolci in prijatelji jih bodo s težavo ujeli.

VRTEC JELKA NA OBISKU V HOSPICU

Alenka B. Pirc, Nada Košatko, Urška Majcen in Teja Ovčar, Vrtec Jelka

Hospic – hiša, ki nevednega človeka navda s strahom. Ob hoji ali vožnji mimo nje marsikoga prevzame občutek utesnenosti in želja, da tam nikoli ne pristane.

opremljeni in okrašeni s pisanimi otroškimi ptičjimi hišicami in risbicami, ki hiši dajejo še poseben pečat.

Gospa, ki skrbi za stanovalce doma, nas je popeljala nadstropje više, kjer je sedela starejša gospa na vozičku. Prav takšna kot naše babice. Kasneje so nam povedali, da umira. Ostali oskrbovanci so naš koncert spremljali v svojih sobah. Postavili so nas na majhno akustično stopnišče, od koder se je naše petje razlegalo po vseh hodnikih. Po končanem nastopu so nam skrbnice povedale, da so vsi, ki so bili takrat v domu, odprli svoja vrata in prisluhnili petju. Vsak od umirajočih ima namreč svojo sobo, ki je njegov dom, in vrata odprejo le, kadar to sami želijo. To je bil torej znak, da so bili veseli našega prepevanja.

Po nastopu so se nam predstavile prijazne gospe, ekipa doma, ki skrbi za dom in ljudi, ki pridejo k njim. Takoj si lahko opazil, kako rade imajo svoje delo. Svojim varovancem so na zadnji poti v oporo, skrbijo, da se počutijo razumljene in ljubljene, ter jim pomagajo, da pomirjeni odidejo na drugo stran. Kot sami radi pravijo: »Hospic ni hiša smrti, je hiša življenja.« Je hiša, kjer je za ljudi dobro poskrbljeno, kjer marsikdo dobi nazaj svoje dostojanstvo in je do zadnjega dne v dobrih rokah.

Ob druženju z osebjem doma, s prostovoljci, ki prihajajo k umirajočim, in z ostalimi gosti smo se v Hospicu počutili prijetno in ni se nam mudilo domov. Ko smo odhajali, so nas prevečali občutki topline, ljubezni in miru. To so tisti občutki, ki jih kot ljudje vse bolj pogosto pogrešamo v svetu nenehnega hitenja in odtujenosti.

Otroci se v današnjem svetu bolj redko srečajo s smrtjo. Prvič morda takrat, ko jim pogine hišni ljubljencek ali pa ob izgubi babice, dedka. In takrat je treba odkrito spregovoriti o smrti, ničesar skrivati, odgovarjati na otrokova vprašanja. Zato je pomembno, da otroci obiskujejo tudi takšne ustanove, kot je Hospic. Pri tem spoznavajo, da je smrt del življenja. Ni se jim treba srečati z umirajočimi, če tega ne želijo, skrbniki jih tudi ne izpostavljajo neboljnim. A že otroški glasovi, ki odmevajo po hodnikih te hiše, njenim prebivalcem prinesejo košček radosti, spominov in sreče. Zato smo hišo že obiskali z dvema skupinama otrok, skupaj s starši, ki so bili prav tako sprva negotovi kot mi, a so tudi oni ugotovili, da je to hiša ljubezni, dobrih ljudi, miru in človeške topline. Hiša življenja, v katero se bomo tako z zborom kot z otroki še vračali in kamor bomo tudi sami vdahnili kanček veselja s pesmijo, plesom in otroškimi glasovi.

Bil je prvi ponedeljek novega leta, ko smo se vzgojitelji Jelkinega pevskega zbora zbrali na pevski vaji v pedagoški sobi s klavirjem, pa se oglasi ena od pevk: »Sporočam, da sem se dogovorila. Pet gremo v Hospic.« Trenutek tišine, nato pa negotovo prikimavanje. Potem pa so se iz nas kar vsula vprašanja, kot so, kaj bomo peli, kako bo pa to izgledalo in podobno. In tako smo začeli podirati lastne tabuje o tej ustanovi, o umiranju, o smrti, o ljudeh, ki tam bolni čakajo na smrt.

Izbor pesmi se nam še nikoli ni zdel tako težek. »Katere naj pojemo, da bo primerno?« Med razpravo smo se vse bolj poskušali vživeti v vlogo prebivalcev doma in počasi so se naši strahovi začeli razblinjati. »Le kaj bi si želeli slišati? Naj pojemo le vesele pesmi?« Ne. Življenje ni le veselje. Je tudi žalost, hrepenenje, neuresničene želje, je žalovanje. In tako smo izbrali vsega po malo.

Prišel je 31. januar 2019, dan našega obiska v Hospicu. Priznamo, da smo kljub predhodnim pripravam tja odšli z rahlo zadržanostjo in s strahom, kako nas bodo sprejeli. Z glasbili smo vstopili skozi vrata, kjer nas je pričakala prijazna gospa in nas povabila v veliko sobo, v kateri smo se lahko pripravili na nastop. Naša negotovost se je v trenutku razblinila. Prijazno osebje nas je kot ena velika družina pričakalo z odprtimi rokami in nas z nasmeškom sprejelo medse. Odprti in svetli prostori,

NOV DRŽAVNI REKORD V SKOKU V VIŠINO

Karmen Pleteršek, prof. športa na OŠ Vič

Na Osnovni šoli Vič ima šport posebno mesto, saj se iskreno trudimo, da so naši učenci deležni kakovostne športne vadbe. Že v devetdesetih letih smo učencem ponudili nivojski pouk športa in dodatnega učitelja športa na nižji stopnji. V tem obdobju smo organizirali tudi številne športne tabore, ki jih poskušamo ohranjati tudi danes.

Poleg rednega pouka športa učencem ponujamo obvezne in neobvezne predmete s področja športa, šole v naravi in tabore, organiziramo nočni pohod čez Rožnik skupaj s starši, športno popoldne v igranju odbojke, tekmujeemo za naj športni razred ter naj športnika in športnico naše šole. Vsako leto se z učenci udeležimo ljubljanskega maratona in teka trojk. Število sodelujočih učencev je vsako leto večje: letos je na teku trojk sodelovalo 150 učencev.

Čeprav še nimamo urejene atletske steze in imamo v telovadnici premajhne vadbene površine, naši učenci na športnih tekmovanjih dosegajo izvrstne rezultate. Že več let so ekipni prvaki Ljubljane v atletiki, krosu, dvoranski atletiki, učenke se uvrščajo na ekipna državna prvenstva v atletiki (letos so osvojile 3. mesto), v lanskem šolskem letu smo imeli tudi državnega prvaka v skoku v višino ter v ženski štafeti 4 x 100 m.

V zadnjih letih pa smo še posebej ponosni na učenca 9. razreda Sandra Jeršina Tomassinija, ki postavlja državne rekorde v skoku v višino kot po tekočem traku. Njegov trenutni rekord, ki ga je postavil konec maja 2019, je 220 cm, kar ga v njegovi starostni kategoriji (mlajši od 18 let) uvršča na prvo mesto skupaj z dvema Kitajcema. Sandro trenira pod vodstvom Damjana Šparovca v atletskem klubu Mass. Je preprost fant, ki bo šolanje najverjetneje nadaljeval v športnem razredu Gimnazije Šiška. Njegov trener pravi, da ima glavo na pravem mestu in da razmišlja zelo odraslo. Želimo mu, da na svoji športni poti uspe, in mu tudi sporočamo, da smo zelo ponosni nanj.

Prepričani smo, da se bo priključil nekdanjim številnim znanim športnikom, ki so obiskovali OŠ Vič: Mateji Svet, Karin Paškulin - Stare, Ledi in Jeleni Strel - Kosmač, Enesu Hodžiču, Roku Samsi, Sašu Udoviču, Blažu Puljiču, Slavku Duščaku, Alešu Kuncu, Blažu Pucu, Branetu Oblaku in svetovnemu prvaku Aljažu Peganu.

VSE ALI NIČ: OPOLNOMOČENJE MLADIH PRI REŠEVANJU VSAKODNEVNIH STISK

Patricija Fašalek

»Še danes se spomnim tistih prvih občutkov s prve ali morda druge vaje, ko sem morala zgolj s telesom upodobiti povsem abstrakten pojem, kot je zakonodaja. Ali pa tistega brezcilnega kričanja in čudaških grimas. Rada sem obkrožena z gledališnicami in gledališniki, saj so z njimi meje normalnosti zunanjega sveta izbrisane. Kot da bi bil pijan od kulture; več si dovoliš in vse je sprejemljivo,« je svojo izkušnjo z gledališko skupino Vse ali nič opisala Lea Dolinar, nekdanja članica skupine in udeleženka njihovega projekta Status Quo. V tem projektu so se ukvarjali s problematiko prekarne delo, trenutno pa delajo na novi temi pod imenom ACTivate your story.

Gledališče zatiranih

Začetki projekta Vse ali nič, ustanovljenega iz želje po opolnomočenju mladih pri reševanju vsakodnevnih stisk in ustvarjanju prostora za tiste, katerih glas se v javnosti ne sliši, segajo v leto 2013. Svoje delovanje so zasnovali po načelih gledališke pedagogike in gledališča zatiranih, leta 2018 pa so svoje delo nadgradili z metodo zakonodajnega gledališča. »Ustvarjali smo z več kot 150 mladimi, naše produkcije pa je v teh letih obiskalo okrog 900 mladih. Za toliko let ustvarjanja gledaliških predstav to morda res ni velika številka, a se moramo zavedati, da naše vsebine niso lahkotne in da predstave občinstva ne zabavajo, temveč ga želijo spodbujati k aktivaciji za družbene spremembe,« pravi vodja programa Metka Bahlen Okoli.

Gledališče zatiranih oziroma gledališče za družbene spremembe je metoda, ki jo uporabljajo za svoje predstave. Po navadi služi gledališko-aktivističnim, pedagoškim in izobraževalnim namenom ter kot orodje za doseganje socialne pravičnosti, lahko pa ima tudi terapevtske učinke. Poleg gledališča zatiranih uporabljajo še dve metodi: impro in zakonodajno gledališče. Pri improvizacijskem gledališču igralci delujejo spontano, brez vnaprej pripravljenega scenarija. Pri zakonodajnem gledališču pa uporabljajo vse tehnike gledališča zatiranih in jih kombinirajo s konvencionalnimi rituali

Foto: Erik Školiber

Zame je gledališče zatiranih jezik neslišanih – ljudi, vsebin, krajev, dogodkov, zatiranj.

parlamentarne zbornice s spreminjanjem legitimnih želja državljanov v zakone.

Zakonodajno gledališče

Po vzoru zakonodajnega foruma ustvarijo prostor, podoben senatu, kjer imitirajo obred sprejemanja zakonov. Na koncu izberejo odobrene predloge in jih oblikujejo v zakonodajne predloge. V gledališču zatiranih ni igralcev in gledalcev, temveč so vsi gled-igralci, saj vsi vstopajo v predstavo. Gre za nekonvencionalno obliko političnega sodelovanja, ki neorganizirane in politično neaktivne mlade vključuje v politične procese. S takšnim gledališčem zakonodajne procese približujejo mladim,

ki se sicer od njih umikajo, saj so jim abstraktni in v njih ne vidijo povezave s svojimi življenji.

Metka Bahlen Okoli je pomen njihovega delovanja opisala z besedami: »Zame je gledališče zatiranih jezik neslišanih – ljudi, vsebin, krajev, dogodkov, zatiranj. Gre za poglobljene procese, v katerih osebne zgodbe ljudi postanejo predmet odrske uprizoritve. Je umetnost, ki je potisnjena na obrobje kot ne-umetnost. Ustvarjamo jo vsak dan, z vsakim korakom, dejanjem, gesto in izrečeno besedo. Je umetnost vsakdanjega življenja, ki me navdihuje vsakič znova. Vsaka uprizoritev je priložnost, da se prisotni povežemo in ustvarimo skupnost, ki

solidarno in iskreno naslavlja družbene neenakosti. Pri gledališču zatiranih odpiramo prostor in dajemo čas preizkušanju različnih rešitev za zatiranje, ki jih prikazujemo. Navdušuje me ta meja med fikcijo in realnostjo, v kateri ustvarjamo vzporedne svetove in jih nato prenašamo v resničnost. Vaja, generalka za resničnost, tako pravimo forumskim predstavam. Nemalo jih je pripomoglo, da smo se v resničnih življenjskih situacijah, ko smo doživljali zatiranje ali pa jim bili priča, odzvali z integriteto; tako da smo oder življenja zapuščali brez občutkov nemoči in krivde. Všeč mi je emancipatorni učinek, ki ga ima na vse udeležene.»

MESEČNI NAPOVEDNIK

Mladi na sceni

Delavnica fizičnega gledališča

15. 6. od 15.00 do 18.15, ULCA, Trg osvobodilne fronte 10 (podhod glavne železniške postaje)

Vabljeni na 3-urno delavnico fizičnega gledališča. Tokrat se bomo igrali predvsem z utelešanjem živali, prek katerih bomo črpali navdih za ustvarjanje odrskega giba in igre. Cena: 20 €. Število mest je omejeno, predhodna prijava na transformator.toslo@gmail.com.

Društvo »UP« v programu Šola življenjskih veščin

18. 6. ob 18.00, Knjižnica Otona Župančiča, Kersnikova 2

Sanja Rozman: »Odvisnost od ljubezni«. Vabljeni – vstop prost!

Dogodki v organizaciji Zavoda Nefiks: Sprichst du Deutsch?

19. 6. ob 19.00, Zavod Nefiks, Ob dolenski železnici 12

Druženje v nemškem jeziku – znanje tujega jezika je najbolje izpopolnjevati v dobri družbi.

☎ talentiran.si

Imaš moč, poletni oratorij za otroke

24. 6.–5. 7., MC Vič, Tržaška 85

Vsak dan od 9.00 do 16.00. Več informacij:

✉ bostjan.horvat@gmail.com

Španske urice za otroke,

12.–16. 7., od 15.00 do 17.00, MC Vič, Tržaška 85

Učenje španskega jezika ob različnih aktivnostih (igranje pingponga, nogometa, družabnih iger ipd.). Več informacij in prijave

✉ mc.vic@nefiks.si

Parada ponosa 2019,

22. 6. 2019, Ljubljana

Od 10.00 do 15.00, Stritarjeva ulica: LGBTIQ+ bazar in živa knjižnica

Od 17.00 do 18.00,

Metelkova: Predparadni dogodek – Koncert FPZ Z'borke, priprave na protestni pohod

Od 18.00 do 19.00, po ulicah Ljubljane: Parada ponosa, protestni pohod

Od 19.00 do 23.00, Novi trg: Politični program – nagovori, koncerta: Raiven in Volk za

njenimi očmi, nastop: Chiyo Gomes

Od 23.00 do 5.00, Kluba

Tiffany in Monokel,

Metelkova: Paradni žur

Več: [f FB/LjubljanaPride/](https://www.facebook.com/LjubljanaPride/)

Info točka Sem za nenasilje in proti trgovanju z ljudmi

24. 6. od 10.00 naprej, Prešernov trg, Ljubljana

Namen dogodka je ozvesti mlade in mimoidoče o oblikah nasilja, možnostih izbire nenasilja ter pasteh trgovanja z ljudmi. Dogajanje bomo popestrili z različnimi igrami, fotografiranjem v okvirju »Sem za nenasilje«, promocijskimi zapestnicami in informativnimi gradivi. Organizatorji: člani mreže Prava zveza (Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo SOS telefon, TOM telefon, Javni zavod Mladi zmaji, Legebitra, Iz principa, Društvo Ključ – center za boj proti trgovini z ljudmi)

Dogodki Mladih zmajev Projekt NIT

17. 6. od 17.00 do 18.30,

Četrtni mladinski center Zalog, Zaloška 220

Projekt NIT mladostnikom in mladim ponuja delavnice, ki jih pod strokovnim vodstvom izvajajo lokalni mladi ter mladi z begunsko in/ali migrantsko izkušnjo. Ponujena delavnica NIT je gibalno-kreativna delavnica, ki preko fizičnega izkustva uči o enakovrednosti, solidarnosti in vključevanju.

Posavske igre

21. 6. od 16.00 do 19.00,

Centralni park Mucherjeva – Glinškova

V sodelovanju s ČS

Posavje Ulični zmaji znova pripravljamo Posavske igre brez meja za vse, ki se želijo v športnem duhu podružiti in zabavati. Vstop je prost, dobrodošle pa so vse generacije.

Igraj se z nami!

21. in 28. 6. od 16.00 do

19.00, Mladi zmaji Bežigrad, Vojkova 73

Ob petkih popoldne s kulturno-umetniškimi društvom Hatana odkrivamo nove, še neodkritke družabne igre.

Poletna avantura z Mladimi zmaji

24. 6.–30. 8., mladinski centri Mladih zmajev, izleti po Sloveniji in v tujini

Mladi zmaji napovedujemo program poletnih počitnic. Pripravili smo raznolik nabor strokovno vodenih aktivnosti za kakovostno preživljanje prostega časa v naših četrtnih mladinskih centrih Bežigrad/Črnuče/Šiška/Zalog, potepe po Ljubljani, Sloveniji in v tujini. Za več informacij vabljeni k sledenju naši spletni, FB in Instagram strani.

Dogodki Zavoda Bob (Mladinski center Bob, LivadaLAB, Mladinski center Ulca):

Spedenaj šolo

Vsak torek ob 13.00 v

MC Bob, Robbova 15, **vsak četrtek ob 13.00 v** MC Ulca, Trg OF 10

Projekt poleg pomoči in podpore pri načrtovanju in učenju za popravne (in druge) izpite ter učenju za maturo in strokovne izpite vključuje še moralno podporo in motivacijske aktivnosti, učenje učenja in upravljanja s časom.

Let's talk Slovene

Vsak ponedeljek ob 19.00 v MC Bob, Robbova 15

Za vse, ki bi se radi v prijetnem vzdušju učili slovenščine.

Vrtičkanje na LivadaLAB

Vsak ponedeljek ob 10.00,

Dolgi breg

V dobri družbi na zeleni javni površini vsak ponedeljek urejamo vrt.

Fotografska razstava Gibanje

Mladinski center ULCA, Trg OF 10

Zbirka analognih in digitalnih fotografij ter posnetkov s potovanj Superflinde. Razstava bo na ogled **do 28. 6.**, v času Odprte ULCE, **vsak ponedeljek in petek od 13.00 do 16.00 in ob torkih, sredah in četrtnih od 18.30 do 21.30**

Več dogodkov in informacij za mlade najdeš na

☎ www.lmit.org!

Status Quo in prekarno delo

Osrednja tema, s katero so se ukvarjali v projektu Status Quo, je bila prekarno delo, saj po njihovih podatkih 77 % mladih, ki prvič iščejo delo, pristane v eni izmed oblik prekarne dela.

»Raziskovale smo pomen termina *prekarnost*, izmenjevale naše pozicije na trgu dela in spoznavale vzroke in posledice prekarne dela. Ne vem sicer, kdaj je prišlo do te točke, ampak na lepem sem začnela razumevati, z razumevanjem pa je prišla tudi jeza zaradi nevidnosti izkoriščanja na trgu dela in občutkov brezizhodnosti prekark in prekarcev. Tako sem ugotovila, da te aktivnosti nimajo nikoli samo zabavne funkcije, ampak jih podpira skriti kurikulum. Po mojih izkušnjah je malo metod, ki imajo moč ozvesti in približati neko problematiko tako hitro in učinkovito, kot to počne gledališče zatiranih. Še več, to gledališče ne ostane zgolj pri razgaljanju, ampak naredi korak dlje – nudi prostor za preizkušanje na videz utopičnih rešitev problema, ki se na koncu tako ali tako izkažejo za boljše, kot je vdanost v usodo,« je povedala Lea in dodala, da je celotna izkušnja po zaslugi ljudi, ki jih je spoznala, dogodkov, ki se jih je udeležila, in aktivnosti, ki jih je soustvarjala, prispevala k razvoju njenega lastnega jaza, bolj družbeno kritičnemu razmišljanju in višji stopnji globalne soodgovornosti.

Skupina meni, da moramo sebe in druge aktivirati za iskanje načinov za izboljšanje lastnega položaja, se odvrniti od pasivne drže in občutka nemoči ter iskati rešitve v smeri pozitivnih družbenih sprememb. Projekt poteka na različnih lokacijah v Ljubljani: v mladinskih centrih, fakultetah Univerze v Ljubljani, javnih in prireditvenih prostorih, mednarodnih srečanjih itd., kar omogoča vključevanje raznolikih skupin mladih. Nosilec projekta je Zavod Bob v sodelovanju s KUD Transformator, izvajata pa ga Barbara Polajnar in Metka Bahlen Okoli.

**ŠOLA, V KATERI
SE KALJO IZJEMNI
MLADI GLASBENIKI IN
BALETNI PLESALCI**

dr. Tanja Pihlar

Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana (KGBL) je vrhunska izobraževalna ustanova z dolgoletno tradicijo. Domuje na dveh lokacijah: v sodobni stavbi na obrežju Gruberjevega kanala na Ižanski

Foto: Katarina Podgoršek

Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana je vrhunska izobraževalna ustanova z dolgoletno tradicijo.

12, kamor so se preselili pred dobrim desetletjem, ter v stavbi na Vegovi 7, kjer ima svoje prostore Glasbena šola.

Kratka zgodovina ustanove

Njegovi zametki segajo v čas po prvi svetovni vojni, ko je bil leta 1919 v novonastali državi kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ustanovljen Konservatorij Glasbene matice, ki je skrbel za vzgojo mladih glasbenikov. Leta 1926 je bil podržavljen in je deloval do ustanovitve Glasbene akademije (1939), ki je imela oddelka na srednji in visoki stopnji. Leta 1946 je bila ustanovljena Akademija za glasbo, ki je imela tudi srednjo stopnjo izobraževanja; ta se je leta 1953 ločila od nje in začela delovati samostojno kot Srednja glasbena šola Ljubljana.

Začetki baletnega izobraževanja segajo v leto 1919, ko je bil pri ljubljanski Operi ustanovljen baletni ansambel, v okviru katerega je delovala tudi baletna šola. Leta 1951 je bila ustanovljena Srednja baletna šola, ki se je leta 1963 skupaj z drugimi glasbenimi šolami (Srednjo glasbeno šolo, Glasbeno šolo Ljubljana – Center in Glasbeno šolo pri Svetu svobod) združila v Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje. Ta se je v času usmerjenega izobraževanja preimenoval v Srednjo glasbeno in baletno šolo, svoje današnje ime so dobili novembra 2009. Pohvalijo se lahko, da imajo Oddelek za jazz in zabavno glasbo že od leta 1992/1993. Od šolskega leta 1999/2000 izvajajo program umetniške gimnazije: glasbeno in plesno smer. Leta 2006 je bila v okviru konservatorija ustanovljena še Višja baletna šola, ki je edina tovrstna državna izobraževalna ustanova v Sloveniji.

Izjemni uspehi na tekmovanjih

Šola ima bogato umetniško dejavnost; na njej med drugim stalno delujejo godalni, pihalni in kitarski orkester, simfonični orkester, komorni in mešani pevski zbor, jazz orkester, Big band in baletni zbor, ki gostujejo doma in zunaj slovenskih meja. Dijaki se redno udeležujejo številnih državnih in mednarodnih tekmovanj, na katerih dosegajo izjemne uspehe. Na letošnjem državnem tekmovanju mladih glasbenikov Republike Slovenije (TEMSIG) so učenci in dijaki osvojili skupaj 34 nagrad in 19 posebnih priznanj. Odlični so tudi dosežki baletnikov, ki so na letošnjem državnem tekmovanju mladih baletnih plesalcev (BALTEK) osvojili 9 zlatih in srebrnih plaket ter 7 priznanj.

Konservatorij od leta 1995 podeljuje tudi Škerjančeve nagrade, priznanja in diplome, ki so jih prejeli številni dijaki za odlične študijske uspehe, posamezniki in ustanove za zasluge pri umetniškem uveljavljanju šole ter pedagogi za uspešno dolgoletno delo. Vse odmevnejši postaja tudi njihov Festival Emona, v okviru katerega poteka mednarodno tekmovanje mladih pihalcev.

Med nekdanjimi dijaki konservatorija so številni vrhunski umetniki, kot so Vinko Globokar, Uroš Lajovic, Marjana Lipovšek, Irena Grafenauer in Trio Lorenz, med mlajšimi generacijami pa velja omeniti kotrabasista Iztoka Hrastnika (član Dunajskih filharmonikov), violonistki Petro Kovačič in Ano Dolžan (prva je članica Dunajskih filharmonikov, druga koncertna mojstrica Simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije) ter hornista Andreja Žusta (član Berlinskih filharmonikov).

Ljubljančanka: Miša Molk

Kultura in natura

Lora Power, foto: Miha Fras

Najprej vas nagovorijo njene radovedne oči, krepek stisk roke in iskren nasmeh. Njena pisarna v pritličju Radiotelevizije Slovenija je svetla, vabljiva, polna knjig, lončnic in cvetja. Gospa preseneti s sproščenostjo, vi pa sebe z vzgibom, da bi se ji potožili čez moža, soseda ali šefa. Jasno, da si upa izreči par pikrih na račun kogarkoli. In kakopak, da se ne boji napak. Kot je dejala v nekem pogovoru: »Vse, kar je bilo, me je naredilo takšno, kot sem danes.« Spoštovane, spoštovani: prava dama slovenske televizije – Miša Molk!

Miša Molk med vrtnicami v Križankah

Vse od leta 1976 je predana televizijka: novinarka, voditeljica, komentatorka, producentka, urednica; prejemnica številnih nagrad; Ulina mati; strastna bralka, ljubiteljica narave, Ljubljančanka, Vrhnica.

»Ko sem prvič začutila Ljubljano kot mesto, sem šla po pomfri v DajDam nasproti Name in sem si rekla, vau, tu se lahko naješ, se sprehodiš, potem greš pa še v kino. Ta povezava pomfrij in Komune se mi je zdela odlična!«

»Že res, da je bilo manj dogajanja na cestah, kot se dogaja sedaj, ko je že skoraj vsak pločnik izkoriščen za lokal, ampak takrat se mi je zdela zelo živahna,« se spominja Ljubljanec izpred desetletij. »Ves center je bila ena velika sivina. Ponoči, ko so se prižgale luči, pa je postala živahna in bolj podobna velemestu.«

Danes se ji zdi dostopnejša, bolj umirjena. »Popolnoma sem navdušena,

kakšno je mestno središče brez prometa. Po drugi strani so se mi zdele tiste majhne, stisnjene ulice zelo naše, zelo posebne. Mogoče je Ljubljana delovala, kot da ni nihče dolgo vzel lopate in krampa v roke, ampak v tem se je isknila neka čarobnost. Ko so nastali širši pločniki, velike ploščadi, se je izmuznila mala, ljubka Ljubljana. Zdaj mi je bolj všeč, ampak tista Ljubljana je bila posebna, drugačna. Tiste uličice so bile polne cehovskih zgodb!«

Ko jo pobaram, kaj se ji v prestolnici zdi dragoceno, preseneti z odgovorom: »Metelkova! Ni nekaj, kar je na obrobju, za neke marginalne skupine, to je svet, ki je nujen! Ni antipod, je sestavni del našega sveta. Tam se ne ustvarja profit. Tam se zgodijo dobri koncerti, fantastični literarni večeri, veliko ustvarjalnosti! In druženje, ki je zelo pomembno.«

Pogreša cehovske mojstre in staro kavarniško življenje, jezijo pa jo »ekstremno neljubeznivi ljudje v

prometu«, kot tudi dejstvo, »da je Airbnb uničil še tiste male možnosti, da bi si mladi najeli ugodna stanovanja. Skrb za nova stanovanja za mlade se mi zdi nujna! Absolutno jih ni dovolj, niso dosegljivih cen, mladina, študentje živijo v težkih razmerah. Ker se lastnikom fučka, njim gre samo za dobiček!«

A je hitro spet pri pozitivnih rečeh: »Veliko mi pomeni, da ima Ljubljana grad in Rožnik. V vsakem letnem času je prelep, tudi ko je opustošen! Tudi pozimi lezem tja gor, ali če dežuje. Že nekaj časa načrtujem, da bi ga fotografirala v različnih letnih časih.«

»Všeč mi je tudi, da danes ne piše več v parkih 'Ne hodi po travi!' Vidim mlade, ki sedijo, berejo, postanejo za predah ... Parki so oživel! Božansko!«

»Ljubljana je kultura in natura,« strne gospa Molc. Meni, da jo prevečkrat vzamemo za samoumevno: »Če bi bila v Belgiji ali Franciji, bi kar strmela v hiše in ulice in vzdihovala, kako je lepo.«

ZNANI LJUBLJANČANI
O GIBANJU

dr. Nada Rotovnik Kozjek,
zdravnica in športnica

Večino let v Ljubljani sem preživela zelo aktivno. Najprej sem na zelenih površinah Ljubljane tekala za hčerko in občasno z možem. Raje ne razmišljam, kaj so si mislili sprehajalci po Tivoliju, ko sva skušala prehiteti drug drugega na »zdravniški progi« čez Rožnik. Zdravniki, ki so trasirali to tekaško pot, so že davno prepoznali zdravstveni pomen teka in ga pomagali vsaditi v tekaška ljubljanska tla. Nedvomen dokaz razvoja te zdravstvene dejavnosti sta dve veličastni tekaški prireditvi: Tek trojk in Ljubljanski maraton. Telesna aktivnost s strokovno prehransko strategijo izboljšuje funkcijo telesa in povečuje njegovo zmogljivost! Gibanje je tek k zdravju.

Ljubljana pa ne ponuja samo odličnih izhodišč za tek in druge gibalne aktivnosti, temveč se vse bolj prebujajo tudi na področju ponudbe raznovrstne prehrane. Zadnja leta se je razcvetela pestra kulinarična ponudba, ki lahko zadosti potrebam (skoraj) vsakega posameznika. Tako se ljudje počasi obračajo nazaj od praškov in tablet k normalni hrani. Ponudba raznovrstne hrane nas tudi opominja, da diete niso prehranska rešitev in da je osnovni namen prehrane podpora za različne funkcije našega telesa. Ključno je, da posameznik razume, kaj so njegove prehranske potrebe in da je šport za telo naporen. Zato takrat, ko grizemo tekaške kilometre, telo potrebuje sladkor in sol. Tako je po hrani srečna tudi duša, ne samo telo.

Ljubljana danes ponuja ljudem veliko možnosti, da dejansko vzamejo zdravje v svoje roke in ga ne prepuščajo naključjem in tabletam. Zato je Ljubljana dobro mesto za zdravje.

Dober tek, Ljubljana!

Spodbuda

Še malo in po sončevem obratu, ko bo Sonce najvišje nad našimi glavami, se bo začelo poletje. Dnevi so v tem času najsvetlejši in najdaljši, zato jih poskusite izkoristiti tudi za kakšen skok v naravo, na kolo, za tek ali sprehod.

Razgibajmo

Žiga Černe, Športna zveza Ljubljane, foto: Miha Fras

Se je plavalna sezona že začela?

Poletje v in na vodi

Ste vedeli, da imamo v Sloveniji več kot sedemdeset registriranih kopališč? Poleg različnih ljubljanskih bazenov so vam v Tacnu in na Livadi na voljo tudi kajaki in kanuji, izposodite si lahko tudi sup. V vročih poletnih dneh bomo Ljubljančani imeli na voljo tudi nekaj plavalnih tečajev ter kajakaške in celo potapljaški tečaj: tu predstavljamo le nekatere, na programe večjih plavalnih klubov pa vas opozorimo na naslednjih straneh.

Šport Ljubljana, ki v tivolskem bazenu med vadbeno sezono ponuja plavalne tečaje za odrasle neplavalce, bo med bližnjimi šolskimi

počitnicami pripravil po pet dopoldanskih ali celodnevni terminov na kopališčih Kolezija in Kodeljevo. 📍 www.sport-ljubljana.si

Intenzivne plavalne tečaje junija in julija za otroke ponujajo v 20-metrskem bazenu v ŠUS Eurofitnesu na Vodnikovi cesti 155. Tečaji v času trajanja vključujejo še uporabo dveh dvoran za fitnes za spremljevalce otrok.

📍 www.sus-eurofitness.si

Brezskrbne počitnice v vodi in ob njej bodo otrokom privoščili v mestnem kopališču Laguna na Šternu. Luka šport tam pripravlja šest počitniških celodnevni ali dopoldanski tečajev. 📍 www.plavalne-pocitnice.si

Ljubljano

Da znanje plavanja ni nikoli tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše, menijo v Vodnem mestu Atlantis. Tam pripravljajo tečaje tako za mlade kot tudi za odrasle in starejše neplavalce oziroma za vse, ki želijo nadgraditi tehniko. Poleti pa se bodo v sedmih terminih posvetili predvsem mladini do 15. leta.

☎ www.atlantis-vodnomesto.si

Za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami bo čez poletje poskrbljeno z rednimi gibalnimi dejavnostmi s pomočjo Društva za kulturo inkluzije. To bo v počitniško varstvo vpletlo tudi plavalne dejavnosti na bazenih Vodnega mesta Atlantis. ☎ www.drustvozakulturoinkluzije.eu

Vrhunski športnik in svetovni rekorder v potapljanju Samo Jeranko 11. junija študente in odrasle vabi na tečaj prostega potapljanja, kjer boste zgradili trdne temelje za varno prosto potapljanje do globine dvajset metrov. Teoretični del in nekaj prakse boste usvojili ob in v bazenu Fakultete za šport, kasneje pa tudi na morju. ☎ www.apnea.si

Savske brzice pri Tacnu bodo počitniški poligon za otroke, starejše od sedem let. Šola kajaka Kajak kanu kluba Tacen bo čez poletje potekala v dveh dvotedenskih popoldanskih terminih, z začetkom na poligonu Kajak kanu centra Tacen.

☎ kajak-tacen.si

Za ljubitelje rekreativnih prireditev

Za ohranjanje zdravja in preprečevanje bolezni je zelo pomembna redna telesna dejavnost, ki lahko občasno vključuje tudi udeležbo na katerem izmed skoraj 7500 rekreativnih dogodkov, ki jih organizatorji pripravljajo po vsej Sloveniji. V Ljubljani je čez leto takih prireditev skoraj 1500, do naslednje številke našega glasila pa se jih bo zvrstilo 162.

Tudi netekmovalni maratonski krog samo za kolesarke na specialkah, ki se bodo 15. junija iz BTC Cityja odpeljale na izlet k Valvasorju na Bogenšperk ☎ www.specialkarka.si. Ob 111-letnici Športnega društva Šentvid – Ljubljana bodo na igriščih ob Bokalovi ulici 15. junija potekali košarkarska turnirja tri na tri in dvojic ter turnir odbojke na mivki, ob tem pa pripravljajo še festival aktivnega staranja ☎ sd-sentvid.si. Tudi 19. junija bodo gorski kolesarji in tekači na svoj račun prišli v Šentvidu, kjer bodo na Franetovem memorialu »švicali« na Šentviškem hribu ☎ www.zupnija-sentvid.si. Ljubiteljski kajakaši in kanuisti boste 21. in 22. junija

preverili, koliko ste sposobni preveslati v 24-ih urah na 5,5-kilometrski progi pod ljubljanskimi mostovi. Seveda pa boste z veslanjem opravili po svojih sposobnostih, lahko tudi le en krog. Izkupiček iz prijavnin in donacij bo namenjen Centru za usposabljanje, delo in varstvo Draga pri Igu ☎ www.kajak-ljubljana.si. Tekači in plavalci, ki bi želeli preveriti stanje svoje kondicije, se 13. junija popoldne odpravite na stadion Slovana ☎ www.tek.si oziroma 2. julija na bazen Kodeljevo ☎ www.riba-drustvo.si. Nenazadnje pa smo vsi skupaj 6. julija povabljeni na Bregarjev pohod, ki je čudovit planinski sprehod po svežem zraku Fužinskih planin (041 311 070). Vse ostale dogodke najdete na ☎ www.rekreacija.si.

Brezplačna objava podatkov o vadbenih ponudbah v glasilu Ljubljana

Konzorcij Razgibajmo Ljubljano organizatorjem športnih aktivnosti tudi letos ponuja možnost promocije programov v glasilu Ljubljana, ki bo v septembrski izdaji spet omogočilo brezplačno objavo aktualnih gibalnih, rekreativnih in športnih vadb. Preverite morebitne že vpisane podatke, jih popravite, dopolnite ali objavite nove. Vpišite podatke za vse starostne skupine in sposobnosti, preventivne in terapevtske, tudi za osebe s posebnimi potrebami in za vse cenovne razrede.

Za vpis podatkov je na voljo spletna aplikacija Rekreacija.si, zadnji dan za vpis pa je 20. junij!

☎ 041 537 097, ✉ info@rekreacija.si,

☎ www.rekreacija.si

Sodelujte na Tednu športa 2019

Od 7. do 14. septembra bo v Ljubljani spet potekala predstavitev športne ponudbe in svetovanje o zdravem načinu življenja. Vsi zainteresirani ste vabljeni, da se predstavite. Pogoji sodelovanja in prijavnica so objavljeni na ☎ www.razgibajmoljubljano.si, s prijavo do 20. junija pa si zagotovite tudi nekaj ugodnosti.

Za objavo v glasilu Ljubljana ali v elektronskem tedniku Športni utrinki nam lahko novice pošljete na ✉ info@szlj.si, vprašanja pa lahko zastavite tudi po telefonu 01 434 72 91.

NASVET STROKOVNJAKINJ

Tina Jeromen in Kaja Pilko, učiteljici plavanja v Športnem društvu Riba

Kako se lotimo plavanja, ki ni kopanje, in kako lahko plavanje postane naša najljubša poletna rekreacija?

Večina ljudi misli, da zna plavati in da je dovolj, če se obdržijo na gladini vode. Toda plavanje je po definiciji gibanje v vodi in pri nas velja, da je plavalec tisti, ki si upa potopiti glavo, zna lebdeti na vodi in preplava 50 m. Rekreativno plavanje je namenjeno tistim, ki bi radi razgibali telo, izboljšali počutje, usvojili ali nadgradili osnovne plavalne tehnike ter pridobili kondicijo.

Prsno plavanje je najstarejša plavalna tehnika, a je eden od počasnejših načinov premikanja po vodi. Prvi zapis o učenju prsnega plavanja najdemo v 16. stoletju. Z razvojem plavalnih tekmovalanj so se nato razvijale nove, hitrejšje plavalne tehnike in Avstralci so iz naravnega, ljudskega gibanja, razvili »avstralski kravlj«.

Pri vseh plavalnih tehnikah je zelo pomembno dihanje. Tudi pri plavanju klasične žabice z glavo nad vodo je priporočljivo, da dihamo v ritmu in skozi usta. Pozorni bodimo na to, da izdih dokončamo. Z umirjenim gibanjem in pravilno tehniko bomo lažje plavali, ne samo dolžino za dolžino, ampak deset, morda celo 20 minut skupaj. Pri plavanju se težko opazujemo, zato je priporočljivo, da si najdemo učitelja. Učenje bo hitrejšje, lažje in rezultati boljši. Ob priključitvi v program za učenje plavanja je pomembno, da najdemo učitelja, ki bo znal vadbo prilagoditi našim sposobnostim.

Predlog treninga za začetnike (na morju): oglejte si prostor in ob obali navidežno označite dve mesti, med katerima boste plavali (ne plavajte proti odprtemu morju zaradi plovil). Ocenite razdaljo: povprečni plavalec bo za 50 m potreboval 2 minuti. Nato 1 minuto počivajte. Vadba v vodi naj traja vsaj 20 minut. Na naslednjem treningu skrajšajte čas počitka in kmalu boste ugotovili, da lahko brez ustavljanja plavate dalj časa. Značilna prelomnica je 12 minut plavanja brez počitka. Tako, zdaj pa kar v vodo. In naj vam bo v užitek!

Namig

Da sta gibanje in šport zdrava, slišimo že na vsakem koraku, a le do meje, ki nam jo omogoča in prenese naše telo. Kje so vaše meje, lahko v daljšem obdobju spremljate sami, seveda ob redni vadbi in pod strokovnim nadzorom. Za vmesni rezultat lahko napredek spremljate s pomočjo testov hoje na dva kilometra, vzdržljivejši pa na tekaškem ali plavalnem Cooperjevem preizkusu. Najnatančnejša testiranja pa opravljajo športni zdravniki v zdravstvenih ustanovah.

Klubi si želijo več pokriti olimpijski

Miha Štamcar

Ljubljansko plavanje bo letos spet slavilo, tokrat po zaslugi plavalnega kluba Ilirija, ki je s stotimi leti najstarejši še delujoči plavalni klub v Sloveniji. Tudi sicer ima ljubljansko plavanje dolgo zgodovino, v kateri se lahko pohvali z vrsto odličnih izidov in številnimi olimpijci, žal pa se še vedno sooča s podobnimi težavami kot ob samem začetku. Vendar so plavalci trdoživi: vse več klubov ima vse več članov.

Najstarejši slovenski bazen je na Koleziji, ki nosi ime po nekdanjem mlinarju Petru Koleziji. Tam je bilo najprej kopališče, kakršna so bila tudi na bregovih Ljubljane, leta 1879 pa so vodo v nekaj manj kot 50-metrski bazen speljali kar iz Gradaščice. Ker bazen na Koleziji ni bil namenjen tekmovalnemu plavanju, so morali trenirati na Ljubljani, kjer je bilo 12. septembra 1920 tudi prvo uradno prvenstvo Slovenije. Takratne mestne oblasti bazena namreč niso hotele nameniti tekmovalnemu plavanju, kot glavni razlog pa so zapisali, da meščanom ne morejo onemogočiti priložnosti za kopanje.

Šele po zaslugi legendarnega inženirja Stanka Bloudka in Miroslava Zupana je Ljubljana leta 1929 končno le dobila bazen, namenjen tudi tekmovalnemu plavanju. Zgradili so ga v enem letu in v tistem času je bil eden najsodobnejših v Evropi. Celotno kopališče je stalo 3.118.990 dinarjev, od tega je kar 2.205.000 dinarjev prispeval Bloudek sam, nekaj pa tudi njegov partner, arhitekt in graditelj Zupan.

Danes je kopališče Ilirija še vedno na istem mestu, a že dolgo ne zadošča potrebam vrhunškega plavanja. Toda po več kot 20-ih letih obljub in načrtov naj bi prihodnje leto končno začeli gradnjo pokritega olimpijskega bazena.

Plavalni klub Ilirija

»Začetki Ilirije segajo še na Špico na Ljubljani. Delež Ilirije je bil od samega

Foto: Miha Fras

Pri gradnji kopališča Ilirija je več kot dve tretjini stroškov pokril sam inženir Stanko Bloudek.

začetka v slovenskem plavalnem prostoru izjemen, imeli smo olimpijce, kot so Draško Vilfan, Tone Cerer, ki je tudi v Hramu slovenskih športnih junakov, Ciril Pelhan, Bojan Zdešar, Metka Šparovec, Blaž Medvešek, Jernej Godec in Peter Mankoč. Naši plavalci so osvojili medalje na evropskih in svetovnih prvenstvih,« se

je največjih uspehov Ilirijanov dotaknil Borut Klinec, ki je trener v klubu že vse od leta 1980. V njegovi dolgi in uspešni trenerski karieri so plavalci pod njegovim vodstvom popravili več kot 40 državnih rekordov v vseh disciplinah.

»Naša velika želja je, da bi se prenova bazena začela septembra prihodnje leto.

plavalnih prog in bazen

vrhunski trening,« veliko pridobitev za ljubljansko plavanje že komaj čaka Klinec, ki trenutno v klubu dela z mlajšimi selekcijami.

»Mislim, da je danes trenerjem nekoliko težje, kot takrat, ko sem začel s trenersko kariero. Danes je mladina bolj obremenjena z računalniki, mobilnimi telefoni, pa tudi starši so do njih veliko bolj zaščitniški. V vsakem primeru pa je plavanje odlična priložnost za mlade, v njem ni veliko poškodb. Vendar se moramo zavedati, da samo nov plavalni objekt še ne bo prinesel napredka, če ne bo treninga, dela in vztrajanja,« opozarja Klinec.

Ob visokem jubileju bo najstarejši slovenski plavalni klub izdal tudi almanah *100 let Plavalnega kluba Ilirija in 90 let kopališča Ilirija*, ki nas popelje v čas, ko so se Ljubljančani še hladili in učili plavati v strugi Ljubljanice na Špici, do izgradnje bazena Ilirija in največjih uspehov kluba, ki ga združujejo zvestoba, prostovoljstvo, kakovost, solidarnost in prijateljstvo. »Biti Ilirijan je privilegij in hkrati odgovornost,« sta zapisala avtorja almanaha Anja Zorko in Tomi Martinjak.

Odraslim bodo čez poletje ponudili dva tečaja, namenjena začetnikom, ki si želijo samozavestnega gibanja v vodi in se naučiti osnovnih tehnik. Za otroke pa pripravljajo pet desetdnevni tečajev, na katerih ne bodo le plavali. www.plavalniklub-ilirija.si

Plavalni klub Ljubljana

Lani je sedemdeseto obletnico praznoval Plavalni klub Ljubljana, ki je imel vse do leta 2000 v upravljanju svoj objekt. Pred prenovo Kolezije se je moral preseliti na Kodeljevo, kjer deluje še danes, čeprav so Kolezijo leta 2015 prenovili v sodoben objekt. Naložba Mestne občine Ljubljana je bila vredna 13 milijonov evrov.

»Boli nas, da se po prenovi nismo mogli vrniti na Kolezijo, ki smo jo dolgo imeli v upravljanju. Ne vem, kdo je o tem odločal in zakaj se je tako odločil, vem le to, da smo tam lahko le v času, ko se na Kodeljevem odstranjuje balon, in septembra, čeprav je bazen vrhunski z vrhunskimi programi, namenjen pa je le kopalcem. To nas niti ne moti, želili pa bi si termine za treninge v jutranjem času, ko ni kopalcev, in zvečer, ko jih je manj. Kolezija torej ni namenjena vrhunskemu plavanju, tako da plavalna infrastruktura v Ljubljani ni primerna letu 2019. Pozimi še vedno plavamo pod balonom, še

vedno se ukvarjamo s težavami, s katerimi se ne bi smeli, ampak tega smo že navajeni. Še vedno pravim, da tisti, ki želi doseči vrhunski rezultat, to lahko doseže tudi v Ljubljani in tu ne iščemo izgovorov. A dejstvo je, da zaostajamo, in ko hodim po tekmah po Evropi in vidim, kakšne bazene imajo tam,« je o pomanjkanju primerne plavalne infrastrukture potožil Domen Majhen, glavni trener Plavalnega kluba Ljubljana, ki daje velik poudarek množičnosti in učenju plavanja.

DOKUMENTAREC O PK LJUBLJANA TUDI NA TV SLOVENIJA

Na lanski slovesnosti ob 70. obletnici Plavalnega kluba Ljubljana so na Ljubljanskem gradu premierno prikazali dokumentarni film o tem uspešnem ljubljanskem klubu. V njem so glavni govorniki dolgoletni prvi trener kluba Vladimir Čermak, olimpijci Dani Vrhovšek, Igor in Nace Majcen, Jure Bučar pa tudi Anže Tavčar, ki je pred leti prišel v klub iz mestnega tekmeca Ilirije. Dokumentarni film bo 25. junija predvajan na TV Slovenija.

Plavalni klub Olimpija

V javnosti je nekoliko manj znan podatek, da bi Ljubljana lahko že pred štiridesetimi leti dobila pokriti olimpijski bazen v Tivoliju. Namesto tega so zgradili 33-metrskega, ki je bil pozneje preurejen v 25-metrskega, kakršen je še danes. Kmalu je sledila ustanovitve Plavalnega kluba Olimpija, saj so želeli odpraviti plavalno nepismenost v občini Šiška. »Iz kluba, ki je na začetku bolj skrbel za rekreacijo Ljubljančanov ter tekmovanja za JLA, smo v zadnjih 15 letih postali eden vodilnih klubov v Sloveniji. Žal pa tekmovalne piramide na več kot sto plavalcev ne moremo širiti, ker preprosto nimamo prostora. Na to smo obsojeni vsi ljubljanski klubi, saj nimamo več kje najemati plavalnih prog. Še tam, kjer bi jih lahko, je bolj namenjeno komerciali, recimo na Koleziji, kjer nas pustijo zraven le občasno. Čeprav je to najboljše opremljen tekmovalni bazen v Sloveniji. Škoda je, da ni ta bazen bolj izkoriščen tudi za tekmovalno plavanje,« meni Gregor Kit, ki je v Olimpijo prišel leta 1989 in bil tu dolgo trener, v zadnjih nekaj letih pa je bil generalni sekretar. V kratkem bo šel v pokoj, in to ne da

Takrat naj bi se umaknili iz objekta, ki naj bi bil v dveh letih končan. Pridobili bomo pokrit olimpijski bazen in še enega manjšega, vsekakor pa bo to rešitev za ljubljanske plavalne klube. Trenirali bomo lahko dopoldne in popoldne, imeli bomo vse spremljajoče objekte, telovadnico, fitness in drugo, kar potrebujemo za

bi dočakal pokriti olimpijski bazen v Ljubljani.

»V Ljubljani imamo že nekaj let konzorcij ljubljanskih plavalnih klubov, v katerem smo Ilirija, Ljubljana, Riba in Olimpija. To so nam predlagali z Oddelka za šport na ljubljanski občini, zdaj pa nam očitajo, zakaj smo sploh še v konzorciju. Žal imamo slab občutek, da se plavanje v Ljubljani dela škoda, saj se mu je v zadnjih letih odvzelo veliko denarja. Ne vemo pa, kaj je razlog. Klubi vendar ne morejo preživeti, če nimajo na razpolago določenih plavalnih površin oziroma če bi jih morali plačevati starši, saj bi bile vadbine med 150 in 200 evri mesečno. Veste, koliko otrok bi še plavalo? Plavanje nikoli ni bilo elitni šport in upam, da tudi nikoli ne bo. Zato zdaj iščemo pot do župana Zorana Jankovića. Ne vemo, ali nas podpira, ampak v zadnjem času res nismo v lahkem položaju,« je potožil Kit, ki izhaja iz znane ljubljanske plavalne družine. Njegova mama Marija Kit Juvančič je bila med letoma 1949 in 1954 državna rekorderka na 400 metrov prosto, leta 2002 pa je prejela tudi Rožančevo nagrado.

Plavalni in Atletski klub Olimpija na kopališču Kodeljevo in na stadionu Slovan organizirata Poletno plavalno in atletsko šolo Olimpija. Razpisanih je osem enotedenskih terminov, otroci pa se bodo učili ključnih elementov atletike in plavanja. pk-olimpija.si, www.atletski-klub-olimpija.si

Športno društvo Riba

»Radi se pohvalimo, da se nismo ozko usmerili le v en segment plavanja, saj je za nas šport vse: od učenja plavanja in rekreativne vadbe otrok, mladostnikov in starostnikov preko tekmovalnega športa otrok, članov in veteranov do vadbe za invalide in ljudi s posebnimi potrebami. Vrhunski tekmovalni šport je pač samo vrh piramide, ki je zelo pomemben, česar se tudi zavedamo, hkrati pa pri nas lahko vsakdo najde tisto, kar ga v plavanju najbolj zanima. To je naša posebnost, saj noben klub ne pokriva tako širokih segmentov kot mi,« je v nekaj stavkih delovanje enega mlajših ljubljanskih klubov predstavil Oliver Mumalo, ki je v klubu vodja tekmovalnega programa.

»Ena od naših posebnosti je, da smo prvi uvedli jutranje plavanje za rekreative. Idealno je, če človek zjutraj pred službo plava, popoldne pa ima čas za družino. Najprej smo se dogovorili za jutranjo rekreacijo na Kodeljevem. Približno šest mesecev smo imeli le štiri plavalce, dva od njih sta bila mlajše plavalke, ki je v istem času trenirala v drugi prog, potem pa jih je bilo vsako leto več. Zdaj je toliko ljudi, ki si želijo jutranjega plavanja, da ni prostora za vse. Tudi če bi imeli še dva bazena, bi bila oba polna, saj je plavanje šport, s katerim se lahko ukvarja

Foto: Dunja Wedam

Plavanje nikoli ni bilo elitni šport in upam, da tudi nikoli ne bo. – Gregor Kit

vsak. Ko ne moreš več teči ali kolesariti, ko te boli hrbet ali kaj drugega, lahko še vedno plavaš.»

V športnem društvu Riba plava in sodeluje več kot petsto članov, a imajo podobno kot vsi ljubljanski klubi težave s plavalnimi progami. Tudi v Ribi si želijo, da bi Kolezijo namenili tekmovalnemu plavanju.

V Športnem društvu Riba za otroke pripravljajo devet petdnevni zabavnih dopoldanskih ali celodnevni terminov v in ob bazenu na Kodeljevem, odraslim plavalcem in neplavalcem pa namenijo intenzivne plavalne tečaje ter vodeno rekreativno plavanje za izboljšanje kondicije in tehnike. Programi bodo potekali na Kodeljevem in Iliriji. www.riba-drustvo.si

Športno društvo Delfin

Eden mlajših ljubljanskih plavalnih klubov je tudi športno društvo Delfin, ki ga vodi nekdanji olimpijec Nace Majcen.

»Zaradi pomanjkanja prostora imamo nekaj težav v mlajših selekcijah. V Tivoliju namreč ne pridemo do šolskega in otroškega bazena, ki sta primerna za učenje plavanja, saj nismo člani konzorcija. Pohvalno pa je, da je od leta 2007, ko smo začeli, v klubu še vedno veliko plavalcev v mladinski in članski kategoriji. Druga težava je, da je v Ljubljani premalo plavalnih prog, saj se bolj ali manj vse vrti okoli bazena na

Kodeljevem, pozimi pa tudi v Tivoliju,« je dejal Nace Majcen, ki je tekmoval vse do svojega 34. leta. Zadnja leta sicer v daljinskem plavanju, v katerem je bil leta 1989 na Hvaru tudi evropski prvak.

Omeniti velja še plavalni klub Torpedo, ki je svojo pot začel leta 2015. V klubu imajo trenutno le mlajše selekcije ter rekreacijo za odrasle. Njegova osnovna naloga je predstaviti in spodbujati pozitivne lastnosti, ki jih plavanje prinese v vsakdanje življenje. S strokovnim pristopom k vadbi želijo ustvariti okolje, kjer bo vsakemu članu gibanje v vodi in na suhem v veselje in zabavo, hkrati pa bodo premikali svoje meje v telesni gibljivosti in vzdržljivosti in mogoče nevede spoznali, česa vsega je sposobno človeško telo.

Z organiziranim plavanjem se ukvarjajo tudi v športnem društvu Aqua, kjer organizirajo pestre ter kakovostne programe učenja ter izpopolnjevanja plavanja za otroke, mladostnike in odrasle. Njihov cilj je udeležence naučiti in izpopolniti v vseh štirih plavalnih tehnikah (prosto, prsno, hrbtno plavanje in delfin), izboljšati aerobne sposobnosti posameznika, krepitev srčno-žilnega sistema, razvijanje motoričnih sposobnosti, redna rekreacija, skrb za zdravje, izobraževanja s področja športa in zdrave prehrane.

Junij je mesec za kajak

Andrej Jelenc, Kajakaška zveza Slovenije, foto: Primož Lampič

Rekord po številu preveslanih kilometrov na prireditvi 24 ur veslanja za dober namen ostaja Fedji Marušiču, ki je leta 2016 preveslal 30 krogov oz. 165 km. Se bo letos našel kakšen izzivalec?

Konec junija bo Ljubljana dihala s kajakaši, saj pripravljamo kar tri kajakaške prireditve v tem obdobju. Začeli bodo rekreativci po Ljubljani, zaključili pa najboljši svetovni krotilci brzic, ki bodo nastopili na tekmi za svetovni pokal v slalomu na divjih vodah na svetovno znani kajakaški progi v Tacnu.

Za rekreativce bo že šesto leto organizirana rekreativno-humanitarna akcija 24 ur veslanja za dober namen. Tudi letos bo z nami humanitarno društvo Hiša sonca. Prireditev bo potekala na krožni progi na Ljubljani, ki udeležence vodi skozi središče mesta med Livado in Ambroževim trgom. Veslanje vseh 24 ur je izziv le za

najbolj vztrajne, toda pridružijo se jim lahko vsi, tudi tisti, ki nameravajo preveslati le en krog – štejejo namreč prav vsi krogi!

Veslanje za dober namen se bo letos začelo v petek, 21. junija, ob 16. uri, in zaključilo 24 ur kasneje, v soboto ob 16. uri.

Zaveslajte z nami

K sodelovanju smo poleg rekreativcev ter naših najboljših kajakašev in kanuistov povabili tudi druge znane športnike in osebnosti. Vabimo pa tudi vas, da se nam pridružite. Tudi če nimate kajaka in niste še nikdar sedeli v kajaku ali kanuju. Kajak kanu klub Ljubljana bo za tiste, ki nimajo

Vabljeni so tudi tisti, za katere bo to prvi stik s kajakom.

svoje kajakaške opreme, zagotovil večje število rekreativnih kajakov za začetnike. Prisotni bodo tudi usposobljeni učitelji kajaka, ki vam bodo pred spustom dali osnovne napotke za prve zavesljaje. Vabljeni so tako tudi tisti, za katere bo to prvi stik s kajakom. Z nekaj volje boste en krog zmogli tudi, če veslo v roke primete prvič.

Vsak udeleženec spusta za prijavnino prejme spominsko majico, poskrbljeno pa bo tudi za okrepčilo v času veslanja. Za najbolj vztrajne so pripravljene tudi privlačne nagrade. Udeleženca z največ preveslanimi krogi v moški in ženski konkurenci bosta prejela ročni uri, ki ju podarja sponzor prireditve podjetje Slowatch.

Lani se je spusta udeležilo 195 aktivnih udeležencev. Dve tretjini med njimi sta preveslali le en krog, peterica pa več kot dvajset krogov. Lanski najboljši dosežek je bil 27 krogov oz. 151 km. Rekord po številu preveslanih kilometrov na prireditvi 24 ur veslanja za dober namen ostaja Fedji Marušiču, ki je leta 2016

preveslal 30 krogov oz. 165 km. Z nami je veslalo kar nekaj znanih osebnosti in diplomatov. Upamo, da boste letos z nami tudi vi.

Paralelni slalom

Rekreativcem bodo sledili najboljši svetovni kajakaši. V dneh pred tekmo za svetovni pokal se bodo na Ljubljani pri Čevljarskem mostu pomerili v promocijskem paralelnem slalomu za nagrado mesta Ljubljana. Na tekmovanju bo mogoče spremljati vrsto nosilcev kolajn z olimpijskih iger ter svetovnih in evropskih prvenstev. Med njimi bodo tudi nekateri člani slovenske kajakaške reprezentance.

Paralelni slalom za nagrado mesta Ljubljana bo v sredo, 26. junija.

Tekmovanje se začne s kvalifikacijami ob 17.30, finalni del pa ob 19.00.

Svetovno prvenstvo

Najpomembnejši del kajakaškega dogajanja v Ljubljani pa bo vsekakor

tekma za svetovni pokal v slalomu na divjih vodah v Tacnu. Najboljši kajakaši in kanuisti se bodo merili od četrтка, 27. junija, do nedelje, 30. junija. S tekmo v Tacnu se bo zaključil prvi del serije tekem za svetovni pokal, saj bodo pred tem najboljši svetovni slalomisti nastopili na tekmah v Londonu in Bratislavi. Slovenski slalomisti so bili na domači tekmi vedno med najboljšimi. Lani je na najvišjo stopničko stopil Žan Jakše. Letos v Tacnu pa bodo Slovenijo zastopali Peter Kauzer, Benjamin Savšek, Urša Kragelj, Eva Terčelj, Luka Božič in Anže Berčič: to so imena, ki bodo ob savske brzice zagotovo privabila nemalo privrženecv slaloma na divjih vodah.

Kvalifikacije se začnejo v petek, 28. junija, ob 8.30. V soboto in nedeljo, 29. in 30. junija, se tekmovanja začnajo s polfinalnimi nastopi ob 9. uri, finalne tekme pa bodo ob 12. uri. Več na www.slalomtacen.com

Iz Stožic v Dragomelj

Rok Kušlan

V treh urah hoda bomo na današnjem izletu priča kar štirim očitnim spremembam pokrajine, če upoštevamo še blokovsko naselje na izhodišču in vaško jedro na cilju, pa kar šestim.

Izpod stolpnice BS3 se bomo mimo dvorane Stožice podali do Save in nadaljevali po njenem levem bregu. Od tod bomo krenili čez zaraščajoča se prodišča in polja Jarškega proda do Podgorice in se od tam vzpeli na gozdnato Oljsko goro, jo prečili in se potem spustili na spet povsem drugačen svet mokrotnih travnikov in meji pri Dragomlju. Ljubljanci šele v zadnjem času preživljajo prosti čas ob Savi, osamelec Oljska gora pa je tako zaradi nekdanje vojaške prisotnosti kot zaradi Rašice in Šmarne gore prezrt. Tokratni izlet bo zato najbrž pravo odkritje za marsikaterega ljubitelja narave.

Od izhodišča gremo proti severu. Ko prečkamo obvoznico, zavijemo desno proti hipodromu in vhodu za tekmovalce. Nadaljujemo po cesti mimo hipodroma, in preden gre ta v podvoz pod črnuško obvoznico, zavijemo levo proti Savi in čez most omenjene obvoznice. Za mostom zavijemo levo na kolovoz vzdolž Save. Po večjih nalivih je na njem polno ogromnih luž. Po približno četrt ure hoje pridemo do večje jase s klopjo, nato pa na drugem koncu krenemo proti bregu Save in nadaljujemo po kolovozu. Po nekaj minutah ta preide v stezo. Ko po približno četrt ure hoje japonski dresnik začne preraščati stezo, nas ta z zadnjimi močmi popelje na višjo teraso in kmalu stopimo na kolovoz, ki nas privede do par vrtičkov. Tukaj zapustimo savski breg in onkraj vrtičkov poiščemo naslednji kolovoz. Ko pridemo do večje neporaščene površine, na kateri naš kolovoz sili na levo, krenemo mi naravnost in se vzpnemo nekaj metrov na ježo, kjer uzremo Oljsko goro (oziroma Soteški hrib) in se po naslednjem kolovozu odpravimo naravnost proti njej. Po desetih minutah naš kolovoz preseka drugi, prometnejši kolovoz, kjer zavijemo desno in v nekaj minutah mimo naslednjega križišča, na katerem se držimo levo, pridemo na koncu industrijske cone Ježa do glavne ceste Črnuče–Šentjakob.

Zavijemo levo proti Črnučam in po nekaj metrih previdno prečkamo cesto, kjer se ji pridruži stranska cesta iz vasi. Slednjo vzamemo pod noge in že po nekaj korakih zavijemo desno v gozd na vlako, ki se takoj razcepi. Stopimo na njen levi krak in se začnemo vzpenjati. Na naslednjem razcepu ponovno zavijemo levo. Vlaka se prične izgubljati, preden ji povsem poide sapa, pa se še zadnjič razcepi in tudi tu krenemo levo. Po nekaj korakih preide v stezo, ki pa ni ravno močno uhojena, zato je treba biti pozoren. Kmalu pride na strmejšo pobočje in ko pride na neizrazit greben, zavije desno. V pomoč nam bo nekakšno oranžno znamenje na ozki smrečici. Vzpenjamo se po grebenu. Stezi je čedalje lažje slediti in po nekaj minutah pridemo na široko sprehajalno pot. Zavijemo desno in smo po nekaj korakih pozorni na neizrazit desni odcep. Ta nas pripelje do ograje nekdanje vojaške baze, kjer sicer piše, da je gibanje omejeno, vendar podrta ograja in skromna steza dajeta slutiti, da ne bo nihče streljal na nas. Po nekaj minutah dosežemo vrh Soteškega hriba, ki ga spoznamo po ograjenem stolpu nekdanjega radarja. Ko napasemo radovednost, se spustimo po betonskih stopnicah desno od vrat in zavijemo levo na stezo, ki nas pripelje do nekakšnih hangarjev. Po stezi se nato spustimo do vrat v prej omenjeni ograji, kjer se stisnemo skozi špranjo, kar pa tudi nekoliko krepkejšemu človeku, kakršen sem avtor pričujočega prispevka, ne povzroča prehudih težav, če le pazimo, da se ne zatakne ob bodečo žico. Po nekaj korakih stopimo na sprehajalno pot, ki obide vrh in smo jo prej zapustili. Po njej nadaljujemo do naslednjega vrha, ki so ga za hišno goro vzeli domačini in ga temu primerno opremili s klopjo, skrinjico, vpisno knjigo in še čim. Po oddihu nadaljujemo po levi stezi, potem pa se na razcep dvakrat držimo desno. Po dobrih desetih minutah od skrinjice in klopi se pot začne čedalje strmeje spuščati.

Ko pridemo do vznožja, nas pot pripelje iz gozda na solidno poljsko cesto, po kateri nadaljujemo preko potoka Dobravščica do naslednjega križišča, kjer zavijemo desno in od tod naravnost vse do Dragomlja, kamor pridemo v desetih minutah. Ko dosežemo glavno cesto Domžale–Šentjakob, zavijemo desno in nato pri semaforju levo, kjer po nekaj korakih dosežemo končno postajo linije mestnega avtobusa 12D.

RAKIŠKI JAMBOR

Nina Kosin, Turizem Ljubljana

Zanimiv in enkratni izlet na Rakitno z neokrnjeno, zeleno naravo in blagodejnim podnebjem vas bo pripeljal tudi do replike jambora ob jezeru. Čez Rakitno je nekoč potekala Rimska cesta, ki je bila kasneje glavna cesta do Cerknice in naprej. Ponekod so še vidni ostanki rimskega zidu.

Dosti pozneje je to pot prepotoval znameniti Rakiški jambor. V hudi zimi so konec decembra 1893 v bližini Rakitne posekali orjaško jelko, iz katere so naredili kar 64 metrov dolg ladijski jambor. Namenjen je bil za jadnico Bukova dolina, ki je bila last zelo pomembnega slovenskega ladjarja Henrika Angela Jazbeca. Pot je bila izredno težavna, saj so morali jambor prepeljati v enem kosu. Po ravnem so vozili s konji, v klancih pa z voli. Najtežji odsek je bil od Rakitne do Begunj, kjer je pomagalo 30 krepkih fantov in mož z Rakitne. Skozi Planino so morali po izredno prometni Jamborni cesti skozi Studeno, kjer so zaradi ozkega prehoda odbili vogal neke hiše. Preko Razdrtega, Senožec in Sežane je »lesena pošast« končno pripotovala do ladjedelnice Svetega Marka v Trstu.

Vabljeni 22. junija na Rakitno na obeležitev 125. obletnice Rakiškega jambora!

Foto: arhiv Turizma Ljubljana

Glavne točke potovanja Rakiškega jambora so označene na informativnih tablah in na spominski poti skozi gozd.

Mestna štipendistka Petra Rakić

Mestni štipendisti

Muzikologinja, pevka in tekstopiska Petra Rakić

*»Ne ženem se za
velikim uspehom,
bolj za svobodo, da
ustvarjam svojo glasbo«*

Nada Breznik, foto: Boaz Arad

Diplomirala in magistrirala je iz muzikologije. Kot sama pove, ji je štipendija Mestne občine Ljubljana pomenila pripadnost mestu, njegovi skupnosti. Nagovoril jo je že sam razpis mestnih štipendij, takoj se je videla v zahtevnih pogojih in v resnici jih je v celoti izpolnjevala. Sedaj živi in ustvarja v Berlinu.

Kako to, da te je pot zanesla ravno v Berlin?

Po diplomi iz muzikologije sem vpisala magisterij, v okviru katerega sem odšla v Berlin na študijsko izmenjavo. Tam sem pisala magistrsko nalogo z naslovom Youtube in glasba, z mentorjem sva sodelovala na daljavo. Po zagovoru magisterija v Ljubljani se mi je v Berlinu odprla priložnost za prakso v mednarodni glasbeni agenciji, ki skrbi za operne pevce. Tako je nanese, da sem ostala v Berlinu. Tam sem spoznala tri glasbenike različnih narodnosti: kitarista Jacka iz Göteborga na Švedskem, bas kitarista Emanuela iz Modene v Italiji in bobnarja Vladimirja, Rusa, ki že od otroštva živi v Barceloni. Stari smo od šestindvajset do triintrideset let. Ustanovili smo funk rock bend Manono, kjer sodelujem kot vokalistka.

Koliko časa ste že skupaj?

Skupaj smo tri leta. Ta mesec bo v samozaložbi izšel naš prvi album z naslovom Liquid Society. Predstavitve albuma bo 22. junija v Badehausu v Berlinu, v dvorani, ki sprejme do 300

poslušalcev, tam bomo albume tudi podpisovali.

Kakšna je še tvoja vloga v bendu?

Pojem, komponiram, delam aranžmaje in pišem besedila. Pesmi sem pisala že od svojega šestega leta. Lahko rečem, da je to del mene. Pišem o tem, kar poznam in razumem. Naše pesmi govorijo o urbanem življenju mladih in o vsem, kar nas zanima: o novodobni komunikaciji, Tinderju in blockchainu. Delujemo na stičišču različnih kultur, kjer ni pomembno, od kod kdo prihaja. Mi štirje razmišljamo v štirih različnih jezikih, jezik sporazumevanja in besedil pesmi pa je angleščina. Naše različne pripadnosti dajejo pečat našemu temperamentu, obnašanju, stališčem, komunikaciji, a prav ta različnost je produktivna, rojeva se edinstvena glasba. Po tem smo drugačni od ostalih bendov.

Sicer pa ima v skupini poleg glasbene vsak svojo dodatno nalogo. Jaz skrbim za socialne medije, oglaševanje in stike z javnostjo. Tu se ne vpletamo v delo posameznega člana, svoje dodatne vloge opravljamo samostojno. Kitarist

na primer opravlja vlogo projektnega managerja in skrbi za pregled financ. Delujemo kot pravo start-up podjetje. Imamo svojo podobo, svoj logo. Meni je pomembno, da me fantje podpirajo, da so v bendu dobri odnosi in sodelovanje.

Kakšen je sedaj tvoj odnos do Ljubljane v primerjavi z Berlinom?

Berlina ne dojemam kot dom, moj dom je Ljubljana. Toda v Berlinu imam bend, tu sem našla stalen vir dohodka v delu z otroki, ki ga imenujem babysinging. Tako varujem otroke štirih družin in jih obenem poučujem petje. Družine so iz mojega okoliša, otroci pa so stari od šest do enajst let.

Želim si delati to, kar me veseli, postati poklicna glasbenica, se s tem poklicem tudi preživljati. Ne ženem se za velikim uspehom, bolj za svobodo, da delam svojo glasbo. Želim si, da bi me videli in slišali tudi v Ljubljani, želim si sodelovanja s slovenskimi ustvarjalci.

Celoten intervju je objavljen na www.ljubljana.si v rubriki glasilo Ljubljana.

Biti drugačen in biti del ekipe

Jelka Šutej Adamič, foto: Miha Fras

V Centru Janeza Levca v Ljubljani si že dolgo prizadevajo za svoje oskrbovance – otroke s posebnimi potrebami – poiskati tudi službo oziroma delovno okolje, kjer bi se dobro počutili, opravljali dela, ki si jih želijo, kjer bi bili koristni in bi imeli čimbolj enakopraven status v ekipi, ki jih sprejme. Tako je že nekaj ljubljanskih delovnih organizacij in lokalov med svoje osebje sprejelo mlade z zmernimi motnjami v duševnem razvoju.

Ravnatelj Centra Janeza Levca Matej Rovšek

Z januarjem je začel veljati Zakon o socialnem vključevanju invalidov, ki ureja pravice in postopek pridobitve statusa invalida ali invalidke osebam s trajnimi prirojenimi ali pridobljenimi okvarami, ki se zaradi invalidnosti ne morejo vključevati v skupnost in si ne morejo zagotavljati sredstev za preživetje. Namen tega zakona je ustvarjati pogoje za čim enakopravnejše in enakovrednejše življenje oseb s posebnimi potrebami ob najširši družbeni podpori vseh, ki se z njimi na kakršenkoli način srečujejo. Ravnatelj Centra Janeza Levca Mateja Rovška smo vprašali, kako sprejem zakona vpliva na njihovo delovanje, saj so si za delovne prakse svojih varovancev prizadevali tudi pred tem.

Zakonodaja

»Zakonodajo smo dolgo čakali,« nam je odgovoril ravnatelj. »Organizirali smo dva posveta o zaposlovanju, s katerima smo želeli spodbuditi čimprejšnje sprejetje zakona. Za zdaj še manjkajo pravilniki o podpornih storitvah ter izvedbenih protokolih, po katerih bodo zaposlitve

uresničljive. Osebe z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju po starem zakonu namreč niso bile zaposljive. Največkrat so se vključile v storitev vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji, ki jo izvajajo varstveno-delovni centri. Eden takih je tudi Delovni in zaposlitveni center Janeza Levca. Za učence z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki so bili po prejšnji zakonodaji zaposljivi, pa smo ustanovili zaposlitveni center Janez dela.« Pred dvema letoma so začeli intenzivneje usposabljanje učence za zaposlitev v zunanjih okoljih. Vključili so se v projekt evropskih kohezijskih skladov Socialno vključevanje mladostnikov v lokalno okolje in zaposlili koordinatorske delovnega usposabljanja. Njegova naloga je prepoznavati potenciale posameznih učencev in možnosti vključitve v delovno usposabljanje. Izvajajo ga v enotah Centra Janeza Levca ter v zunanjih podjetjih, kot so gostinski obrati. S pomočjo Mestne občine Ljubljana so odprli tudi trgovino Skrbovin'ca na Mačkovi 1, kjer svoje izdelke prodajajo tudi osebe z motnjo v duševnem razvoju.

Rovšek pravi, da učinka zakona še ni mogoče napovedati. Zaposlitev pri zunanjih delodajalcih je za osebe z motnjami v duševnem razvoju bolj tvegana kot vključitev v varstveno-delovni center, saj gre praviloma za odprto okolje z manj prilagoditvami in višjimi zahtevami. Priprava osebe in delodajalca je proces, o katerem se bo treba še natančneje dogovoriti. Predvsem je pri zaposlitvi treba slediti načelu, da mora oseba plačilo dejansko zaslužiti. Matej Rovšek zato meni, da delež zaposlenih oseb z motnjo v duševnem razvoju ne bo visok.

Izbira delodajalcev

Kako izbirajo delodajalce, ki sprejmejo otroke s posebnimi potrebami, nam je povedala koordinatorka Neža Adamič. »Izvajalca delovnih usposabljanj večinoma izbiramo na podlagi različno pridobljenih informacij, saj želimo, da je delodajalec naklonjen populaciji z motnjo v duševnem razvoju. Iščemo takojšnjo povezavo, naklonjenost in navdušenje z obeh strani, saj je zaposlitev le tako res izvedljiva. Pri tem so nam v pomoč tudi starši, ki predlagajo okolje, kamor bi svojega otroka

Rok rad dela v Prulčku, kjer se dobro razume tako z osebjem kot z gosti.

lahko vključili. »Sodelavci, ki učenca sprejmejo, so zelo pomembni.«

Za zdaj delodajalca kontaktirajo strokovno usposobljeni posamezniki. Prav oni tudi spremljajo otrokovo delo. Učenčevo delo torej spremlja koordinatorica delovnih usposabljanj, matični učitelj, starši, delovni mentor ter drugi strokovni delavci. Običajno opravljajo evalvacije tako s podjetjem, ki zagotavlja delovno usposabljanje, kot tudi z učencem, vključijo pa še starše in učitelje.

Njihovi učenci so vključeni v ljubljanska podjetja Lars&Sven, FLO bistro, Prulček, Dom starejših občanov Bežigrad, Ranč Okorn, slaščičarno Čopomana ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Povsod so zadovoljni tako delodajalci kot učenci. Gre za edinstvene izkušnje za vse vključene. Nekatera podjetja, ki omogočajo delovna usposabljanja, bodo morda kdaj takšno osebo tudi zaposlila, kar kaže na pozitiven trend takšnih delovnih usposabljanj.

Tok, tok v Prulčku

Potrkali smo na vrata Prulčka, lokala pri Plesnem teatru Ljubljana na Prulah, kjer že nekaj mesecev pomaga Rok. Njegovi odgovori so bili kratki in jedrnat. Rad dela v Prulčku, kjer se dobro razume tako z osebjem kot z gosti. Lastnik lokala Adi Shaker je bil malo bolj zgovoren. Neža Adamič in Boštjan Kotnik s Centra Janeza Levca sta mu pred nekaj

meseci predstavila projekt o socialnem vključevanju in ga prosila, da v lokal sprejme osemnajstletnega Roka. Shaker ni dolgo razmišljal, hitro se je odločil, da ga sprejme, pri čemer ga je vodilo tudi delo njegovega očeta, ki je pomagal številnim v centru Soča. »Vsi v kolektivu se ob Roku učimo strpnosti,« je povedal. »Stvari, ki so nam samoumevne, njemu niso, kar vidimo in sprejemamo.« Rok pomije posodo, počisti mize, zamenja pepelnike na mizi

“ Vsi v kolektivu se ob Roku učimo strpnosti.

in podobno. »Kave (še) ne kuha, morda pa bo napredoval tudi v tem smislu, saj si tega želi,« dodaja Shaker. Rok se že počuti kot del ekipe, kar je pomembno. Dela po dve uri na dan, vendar si po Shakerjevih besedah želi ostajati več časa. »Vesel je, kadar je z nami, vsi so ga lepo sprejeli, tudi gostje. Naši gostje so kultivirani in razumevajoči, Rokovo pomoč spodbujajo in ga vedno prijazno pozdravijo,« je še dodal Shaker, ki spodbuja projekt socialnega vključevanja oseb s posebnimi potrebami.

Kako se Rok počuti v Prulčku, smo vprašali tudi njegovo mamo Polonco. »S Centrom Janeza Levca sodelujemo zelo tesno, saj se skupaj zavzemamo za otroka oz. mladoletnika ter njegovo samopodobo in mesto v družbi,« je odgovorila. Z Rokovo vključitvijo je zelo zadovoljna, v ta program je bil vključen že lani, potem je opravljal prakso v bistroju Flo. Delo v lokalu ga veseli, pravi Polonca, ki njegovo delo spremlja, a mu vseeno ne »visi« za vratom. »Super bi bilo, če bi več podjetnikov dalo možnost mladoletnikom s posebnimi potrebami, da bi se lažje vključevali v lokalno skupnost.«

Mešani občutki staršev

Na Centru Janeza Levca so starše o novostih zakona obvestili, vendar so jih ti sprejeli z mešanimi občutki. »Nekateri svojega otroka vidijo v kateri izmed zunanjih ustanov ali podjetju, drugi pa to vnaprej zavračajo in rajši podpirajo manj tvegane oblike zaščitnih zaposlitev v varstveno-delovnih centrih, četudi je to nekakšna segregirana oblika zaposlovanja. Delodajalci se ne pojavijo sami od sebe, vsaj praviloma je tako. Zaenkrat jih pridobivamo s poznanstvi, ko bo kandidatov več in ko bodo znani protokoli zaposlovanja, jih bo treba nagovarjati tudi drugače – bolj sistematično in neposredno. Mislim, da bi morali pri tem odpreti svoja vrata tudi delodajalci javnih ustanov, saj je takšno zaposlovanje tudi v javnem interesu,« pravi Rovšek.

Nova spodbuda za izobraževanje odraslih

Bojan Hajdinjak, direktor Javnega zavoda Cene Štupar, foto: Nik Rovan

Cene Štupar – Center za izobraževanje Ljubljana (CILJ) si že od ustanovitve prizadeva za pestro in kakovostno ponudbo izobraževalnih programov za vse generacije. A leto 2019 je za center prelomno, saj smo ob 60. obletnici svoje delovanje preselili v nove prostore na Šmartinsko 134a v Ljubljani.

Novi prostori, nova energija, nove ideje. Pravo veselje je vstopiti vanje.

Tam vas pričakujejo prostorne in svetle predavalnice z najsodobnejšo tehnologijo: interaktivnimi tablam, pametnimi projektorji in računalniki. S sodobno tehnologijo bomo več kot 10.000 udeležencem različnih programov še bolj približali različne učne vsebine. Pravi ponos zavoda je nova, profesionalno opremljena kuhinja, ki čaka vse, ki želijo pridobiti izobrazbo z gastronomskega področja, nacionalno poklicno kvalifikacijo ali pa samo osvežiti znanje kuhanja. Poleg tega kuhinja odpira vrata tudi vsem zainteresiranim, ki potrebujejo prostor za kulinarčne navdihe, team buildinge ali kakršnakoli druga posebna srečanja.

N'šPlac in Karierni plac

V sklopu javnega zavoda deluje tudi večgeneracijski center N'šPlac, kjer so vse dejavnosti brezplačne. Prostor je namenjen druženju in povezovanju vseh generacij. V njem se lahko učite, poglobljate znanje jezikov, se družite na različnih družabnih dogodkih in delavnicah slikanja, risanja, izdelovanja raznih ročnih izdelkov, igrate karte, berete, gledate televizijo. V sklopu večgeneracijskega centra je tudi središče za samostojno učenje, kjer se lahko z mentorjevo pomočjo učite, oblikujete seminarsko nalogo ali

samostojno predelujete gradiva. Skrb za vse generacije pomeni tudi skrb za družine z otroki. Na voljo je nova, lepa in svetla igralnica, kjer lahko otroci skozi igro pridobivajo nove veščine in ustvarjajo prijateljstva.

Za vse mlade in njihove starše je na voljo Karierni plac, kjer imajo mladi med 6. in 19. letom možnost individualnega informiranja, svetovanja s področja načrtovanja in vodenja kariere ter pomoč pri izbiri srednje šole ali fakultete. V okviru Kariernega placa predstavljamo različne poklice, pripravljamo obiske delodajalcev, karierne kvize, hitre zmenke ter učne in debatne delavnice. Karierni center za mlade je namenjen tudi staršem učencev in dijakov ter strokovnim delavcem in šolam, ki delajo s to populacijo. Vse aktivnosti kariernega centra so brezplačne.

Jezikovna šola in usvajanje drugih znanj in spretnosti

Za vse, ki se želite naučiti tujega jezika, je prava odločitev vpis v jezikovno šolo Cene Štupar. Za upokoјence so jezikovni programi brezplačni. Če prihajate iz druge države, sta vam na voljo programa slovenščina kot drugi jezik in začetna integracija priseljencev. A če si želite dodatnih znanj iz računalništva, usvojiti zdrave navade na delovnem mestu ali izboljšati komunikacijo v poslovnem ali zasebnem življenju in ste starejši od 45 let, se lahko vključite v brezplačne tečaje v okviru projekta Korak.

Novi prostori, nova energija, nove ideje. Pravo veselje je vstopiti vanje, še posebej zato, ker boste prijazno sprejeti. Zato vljudno vabljeni, da pomagate soustvarjati prijetno vzdušje in odidete od nas z novimi znanji.

Ali ste vedeli, da:

- je Delavska univerza Cene Štupar že pred letom 1970 uvedla avdiovizualno metodo pri pouku tujih jezikov?
- so bili v devetdesetih letih programi poklicnega izobraževanja najbolj obiskani?
- se v zadnjih letih v naše programe v povprečju vpiše 10.000 slušateljev?
- so bili najbolj obiskani programi: začetna integracija priseljencev, srednje šole za odrasle, joga, jeziki, računalništvo, umske delavnice, finančna pismenost, komunikacijske delavnice ter osnovna šola za odrasle?
- je Cene Štupar – CILJ največja ljudska univerza v Sloveniji?

Prostovoljno socialno delo

Nataša Osojnik, Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana je prostovoljno socialno delo že dolgoletna tradicija. Začetki segajo v devetdeseta leta, ko je temelje postavila sedaj upokojena profesorica Anica Sečnik.

Zavedamo se, da mladi za svoj celostni razvoj potrebujejo čim več različnih izkušenj in ne zgolj poznavanje snovi, ki jo usvojijo med predavanji, vaj in praktičnih usposabljanj. S prostovoljstvom razvijamo vrednote, kot so spoštovanje, prijateljstvo, občutek za skupno dobro, sprejemanje različnosti, sočutje in solidarnost, kar je za čas vase zagledanega in potrošniško naravnane sveta pomembno.

Prostovoljno delo ne predstavlja le pomoči drugim, temveč tudi priložnost za pridobivanje različnih izkušenj in spoznavanje novih ljudi. Kljub temu da ne opravljajo strokovnih del zdravstvenega osebja, za kar se izobražujejo, pridobijo veliko izkušenj, ki prispevajo k osebnostni rasti in bolj pozitivni samopodobi. S prostovoljstvom ne prispevamo le k boljšemu življenju posameznikov in boljši celostni družbi, temveč tudi k razvoju dijakov, ki so se odločili za prostovoljstvo.

Z letošnjim šolskim letom smo začeli uvajati prostovoljstvo v tujini, pri čemer lahko dijaki spoznajo tudi druge kraje, njihovo kulturo in življenje. Opažamo, da se dijaki z velikim veseljem odločajo za prostovoljstvo, za nadaljevanje prostovoljnega dela pa potrebujejo stalno spodbudo in podporo, ki jo dobijo od mentorjev na šoli in v ustanovah. Vsako leto je na naši šoli okrog 120 dijakov prostovoljcev, ki pomagajo ljudem, ki potrebujejo pomoč v številnih ustanovah in tudi po domovih.

Dijakom četrtega letnika, ki so bili vsa štiri leta prostovoljci, podelimo priznanja, a po pogovorih z njimi ugotavljamo, da jim več kot priznanje pomenijo občutek dobrodelnosti in koristnosti ter osebnostna rast in razvoj ter bolj pozitivna samopodoba.

V letošnjem šolskem letu so dijaki prostovoljci z naše šole dobili naziv Junaki našega časa 2019, ki ga podeljuje Slovenska filantropija.

“ Všeč mi je delo z ljudmi, predvsem pa so občutki ob tem, da za nekoga narediš nekaj dobrega, izjemni in neprecenljivi. S prostovoljstvom želim nadaljevati, hkrati pa upam, da se bo za to srčno delo opogumilo čim več ljudi, predvsem mladih.

Ana Žitko, 4. letnik (Rdeči križ)

“ Ko sem se prijavila za prostovoljno delo v Soči, nisem vedela, kaj me čaka. Spoznala sem veliko otrok, ki so bili veseli naše prisotnosti. Radi so se igrali, smejali in pogovarjali. Prostovoljstva v Soči ne bom nikoli pozabila, ker sem spoznala, da se tudi najmlajši znajo boriti z boleznijo in ne dovolijo, da jih ustavi.

Aferdita Šabanaj, 1. letnik (URI Soča)

Foto: arhiv SZŠ Ljubljana

S prostovoljstvom razvijamo vrednote, kot so spoštovanje, prijateljstvo, občutek za skupno

“ Letos sem se s prostovoljstvom soočila prvič. Pomagala sem starejšim in jim lepšala popoldneve, a tudi sama sem veliko prejela. Ne samo vsakodnevne lepe misli starejših občanov, temveč tudi življenjske napotke. Delila sem dobro voljo, pomoč in podporo, sama pa sem pridobivala nove izkušnje, znanje, obenem pa tudi razvijala in spoznavala sama sebe ter gradila lastni sistem vrednot. Prostovoljstvo je bilo dobro delo, ki sem ga rada opravljala, saj sem s tem osrečevala starejše, mene pa je osrečilo, ko sem na njihovih obrazih zagledala smeh in hvaležnost.

Eva Farič, 1. letnik (DSO Janeza Krstnika)

“ Kot prostovoljka rada hodim na Minibus veselja, ker spoznavam veliko zanimivih ljudi, se družim z njimi in se vedno kaj novega in zabavnega naučim od njih.

Tijana Gačić, 1. letnik (Zavod Salesianum OE Skala)

“ S prostovoljnimi delom sem se prvič srečala v tem šolskem letu. Prišla je možnost za pomoč dvojčkoma s cerebralno paralizo. Takoj sem zagrabila priložnost. Ko je napočil dan, da se spoznamo, nisem vedela, kaj naj pričakujem, pustila sem se presenetiti. Sprva jima je bilo malo nerodno, čez nekaj časa pa smo se zelo dobro ujeli in se veliko pogovarjali.

Delo mi je zelo všeč, zelo rada hodim k njima, saj sta zelo pametna, navihana, vesela, razigrana ... Njuna motnja ju ne ovira pri nobeni življenjski aktivnosti. Ko sem tam, se igramo, če je lepo vreme, gremo tudi kolesarit, ustvarjamo in delamo poskuse. Zelo sem vesela, da imam možnost delati z njima. Sklenila sem, da bom pri njiju še dolgo, saj je zelo lepo gledati njun napredek. Pa tudi navezali smo se drug na drugega.

Tina Kuhar, 1. letnik (DKPS Človek za druge; pomoč staršem dvojčkov s cerebralno paralizo)

dobro, sprejemanje različnosti, sočutje in solidarnost.

Superbakterije niso super

Ida Tarman Šmit, Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Foto: arhiv SZŠ Ljubljana

Antibiogram je metoda, s katero izberemo ustrezen antibiotik za pacienta.

Na svetu nismo sami. Zemlja je nastala pred približno 4,5 milijarde let. Predvidevamo, da so se pred 4 milijardami let razvili prvi organizmi, praelice, ki naj bi nato še celi 2 milijardi let ostale edina oblika življenja na Zemlji.

Te najstarejše in najpreprostejše oblike življenja na Zemlji danes uvrščamo v kraljestvo monera ali cepljivke, kamor sodijo arheobakterije (ali starinske bakterije) in evbakterije (ali današnje bakterije).

Bakterije so enocelični organizmi, ki živijo povsod – v vodi, v prsti, na in v živih ali mrtvih organizmih, v naši hrani, lahko živijo v prisotnosti kisika ali brez. So številna, izredno raznolika in prilagodljiva skupina, ki živi povsod po svetu, tudi v ekstremnih in za nas nemogočih bivališčih. Povprečno so velike od 0,5 do 2 mikrometra, torej jih s prostim očesom ne vidimo. Nekatere so koristne in v naravi nepogrešljive – igrajo ključno vlogo pri kroženju snovi v naravi, razkroju odmrlih organizmov, sodelujejo v prehranjevalnih verigah; druge povzročajo bolezni. V črevesju odraslega človeka prebiva približno sto tisoč milijard bakterij, ki skupaj tehtajo okrog 3 kilograme.

Bakterije se izredno hitro razmnožujejo. V ugodnih razmerah se delijo že po 30 minutah in tako v zelo kratkem času nastanejo velike populacije in številne generacije bakterij. Po zaslugi mutacij in sprememb dednega zapisa se tudi hitro prilagajajo spremembam v okolju. Prav zato so se razvile superbakterije, ki so kot odgovor na spremembe v okolju razvile celo odpornost na antibiotike. Odporne so na najmočnejše antibiotike,

ki se uporabljajo kot zadnja rešitev, ko odpovedo vse druge možnosti zdravljenja. Mutacije so spremembe dednega zapisa, ki nastanejo kot posledica delovanja mutagenih dejavnikov. Glede na hitro razmnoževanje bakterij imamo lahko po pol ure pred seboj (ali v našem telesu) že popolnoma drugačno populacijo bakterij. Spremembe se pri razmnoževanju prenesejo na potomce, čemur pravimo vertikalni prenos dednega zapisa – s staršev na potomce. Vendar bakterije lahko izmenjujejo dedni zapis tudi drugače: s horizontalnimi prenosi med bakterijami iste ali druge vrste, pri čemer niso prav nič izbirčne. V okoljih, kjer jih je veliko (v bolnišnicah ali čistilnih napravah), se srečujejo različne vrste bakterij, ki se lahko povežejo s posebnimi izrastki in si izmenjajo del dednega materiala. Pri tem ena bakterija prevzame lastnosti druge in tako se odpornost na antibiotike bliskovito širi.

Lani smo praznovali 80 let od odkritja penicilina – prvega antibiotika, ki je rešil milijone življenj. Škotski profesor bakteriologije ga je odkril septembra 1928, leta 1940 so iz plesni razvili zdravilo in leta 1942 s penicilinom v ZDA pozdravili prvo pacientko. Kasneje so drugi znanstveniki odkrili še več učinkovin z antibakterijskim delovanjem in ljudje smo se začeli počutiti varne. Zdelo se je, da nam bakterijske okužbe niso več smrtno nevarne. Vendar

so bakterije do antibiotikov sčasoma razvile odpornost in danes poznamo soje bakterij, ki so odporni proti večini, nekateri celo proti vsem znanim antibiotikom. S horizontalnim prenosom pa si lahko bakterije izmenjujejo tudi genetske zapise za sintezo toksinov, encimov, ki omogočajo podvajanje in širjenje v gostitelju, ali za močnejšo vezavo bakterije na sluznico gostitelja. Danes vemo, da so horizontalni prenosi tudi vzrok za nastanek novih patogenov, novih vrst bakterij, predvsem tistih v črevesju.

“ Razvoj odpornosti bakterij na antibiotike je proces, ki ga ne moremo ustaviti, lahko ga le upočasnimo. Pomeni eno največjih groženj za zdravje ljudi. Zato je zelo pomembno, da z antibiotiki ravnamo previdno in odgovorno ter vedno upoštevamo navodila zdravnika. Kajti bakterije so – in bodo – vedno korak pred nami.

»V Bizovik so možje velik', pa *Kako so nekoč prali perilo v Ljubljani in okolici*

Veronika Sorokin

Časi, ko so gospodinje za lepo belo perilo uporabljale vodo, v kateri se je kuhal divji kostanj, ali kavno usedlino, so že davno mimo. Ko se danes znajdemo sredi gruč turistov na Tromostovju, se sprehodimo do Trnovega in se podamo do Poljanske ceste, si težko predstavljamo, da so te lokacije vezane na staro domačo obrt pranja perila. V letih gmotnega pomanjkanja, med obema vojnama pa tudi v povojnem času, je perišstvo doživelo velik razcvet. V jugovzhodnem delu Ljubljane so bile v tej dejavnosti od nekdaj znane zlasti perice iz Bizovika, kjer je poklic živel do 70. let prejšnjega stoletja.

Periško obrt v okolici Ljubljane omenja že Valvasor v *Slavi vojvodine Kranjske*. Etnologinja Pavla Štrukelj, avtorica strokovne študije *Pranje perila v okolici Ljubljane* iz leta 1958, meni, da je bilo perišstvo, značilno za bizoviške kajžarske družine, tu razširjeno že dlje časa. O tem namreč pričujejo tudi ljudska rekla, češ da se je v Bizoviku za ljubljansko gospodo pralo že v času, »ko je Tur'k ropal po Kranjski« ali da se »v Bizoviku pere že 500 let«. Poznavalci se strinjajo, da je bilo perišstvo večstoletna tradicija oziroma da so bizoviške perice »prale Ljubljano« že v prvi polovici 17. stoletja, torej vsekakor več kot 350 let, v katerih se je zvrstilo od 15 do 17 rodov peric.

Bizovik se je od takratnih drugih okoliških, prav tako periških vasi (Štepanja vas, Hrušica, Dobrunje, Orle) razlikoval po velikem številu kajžarjev z velikimi družinami, ki so se preživljale s sezonskimi deli. Zasluge družinskih očetov, predvsem zidarjev, tesarjev, pleskarjev in kamnosekov, ni zadoščal za dejanske potrebe gospodinjstev, zato so za delo poprijele tudi žene in hčere. Za bogatejše meščanske družine iz Ljubljane so prale perilo, sprva na njihovih domovih, nato

Foto: Fanči Šarf, hrani: SEM

Z dobro organizacijo in marljivostjo se je s pranjem dalo solidno zaslužiti.

majhne ženičke, pa vse so peričke»

Foto: Fanči Šarf, hrani: SEM

Perica s punklom na glavi v Ljubljani, 1958

pa so zaradi slabih pogojev za pranje in sušenje perilo začele nositi domov. Tako so družinam zagotovile reden tedenski zaslužek.

Če bi ljudje ne umazali, perice ne bi imele kruha

Uspešna perica je imela približno 30 strank. Največ dela si je lahko obetala pred prazniki, ko so se ljudje praznje oblekli v brezhibno oprana oblačila. Dan za pobiranje umazanega perila in dostavo opranega je bil vedno ponedeljek. Sprva so perilo nosile v culah ali *punklih* na glavah, kasneje, ko so delale za več gospodinjstev, pa so si pri vaških kolarjih naročile ročne vozičke, *kule*. Za prevoz perila so uporabljale tudi gare – voziček na dveh visokih kolesih, mlekarški voziček,

pozimi pa sani z vlečno ročico. Delo ni bilo preprosto, pri prenosu perila so otovorjene naredile kar 10 kilometrov, obenem pa so bile med pranjem ves čas izpostavljene mrazu in vlagi.

Poklicna perica Ivana Habič (1940) iz Bizovika se je dejavnosti od matere in tete priučila pri štirinajstih letih. Prale so za zelo različne odjemalce: za bogatejše meščanske družine, bolnišnice, restavracije, kot sta bili Slavija na Gosposvetski in Petriček na Cankarjevi, za gostilne in razne delavske obrate, za peke z Vidovdanske in Eipprove itn. »Poleti je bilo treba vstati že zelo zgodaj, navadno ob petih. Pozimi smo lahko spale dlje, a nas je čakalo težko delo. Že to je bilo treba sprati v potoku, in ker je bil zamrznjen, smo morale najprej s koli razbiti led. Perilo smo nato prekuhale v dveh

Foto: Dunja Wedam

Ob prvem sprehodu po Trnovem se ozrite na mogočno kamnito stopnišče med Petelinjo brvjo in Trnovskim mostom, kjer so nekoč Bizovičanke prale perilo.

škafih vroče vode. Pozimi smo sušile nad krušno pečjo: prte in rjuhe smo metale na *droščke*, kole, pritrjene na strop. Bilo je veliko žensk, ki so dopoldne delale v tovarni, popoldne pa so prale.»

Bizovik je za uspešno opravljanje dejavnosti izpolnjeval poglavitni pogoj: imel je tekočo, bistro vodo. Pod vasjo Orle na jugovzhodnem delu Golovca izvira Bizoviški potok, ki teče skozi celoten Bizovik in se pri Studencu izliva v Ljubljano. Pri potoku je imela vsaka perica svoje perišče ali *brodiše*, kjer je lahko prala glede na prej pripravljeni čakalni seznam. Nekatere so lahko prale na svojem kosu zemlje, toda večina perišč je bila na vaškem zemljišču, tako da pericam ni bilo treba plačevati najemnine. V poletnih mesecih, ko je pritisnila suša, so morale prati v zgornjem toku potoka, v največji suši pa so hodile prat tudi k Ljubljani.

Pepelka, ki ni iz pravljice

Tedani način pranja seveda ni bil v ničemer podoben današnjemu pranju s praški, centrifugo in programi za sušenje. Perice so umazano perilo v čeburu pokrile s staro rjuho, na katero so stresle presejani bukov pepel, zato se je rjuhe oprijelo ime *pepelka*. Platno so nato prelile z vročo vodo in tako pridobile naravno lužnico. Perilo so nato tolkle ob *pluh*, debelo hrastovo desko, pritrjeno v potok. *Žajfo* so sprva delale same, največkrat iz govejega loja, apna in lužnega kamna, skromnejše pa tudi iz bukovega ali praprotnega pepela, krompirja, otrobov ipd. Nekoliko

kasneje so začele kupovati Šihtovo milo, nato pa še pralna praška rdeči in plavi radion. Časopisi, kot sta *Mali gospodar* in *Vodnikova pratika*, so domačo izdelavo mila ves čas spodbujali, saj je bila njegova prodaja med vojno racionirana: trgovci so lahko svoji stalni stranki prodali le kilogram mila za pranje.

Filmski snemalec, fotograf in novinar Edvard Svetek (1934) iz Zadvora pri Ljubljani je odraščal med pericami. Rivalske periške vasi od Štepanje vasi do Bizovika so bile tesno skupaj in kaj

“Uspešna perica je imela približno 30 strank.

pogosto se je dogajalo, da so perice druga drugi izmikale stranke. »Zlasti perice iz Dobrunj in Bizovika, Bezovke, so si bile ves čas v laseh. Zavidale so tistim, ki so imele več strank, in kaj rado se je zgodilo, da se je katera od peric tekmovalno polastila strank svoje sosede. V takratnih okoliščinah je bilo perišstvo kar donosno. Delo ni bilo lahko, večkrat so priskočili na pomoč tudi moške, predvsem pozimi, da so pri potoku razbili led. Pranje je bilo tudi nevarno zaradi izparevanja pare iz kotla, v katero so perice dodajale

terpentin in raztopino amoniaka. Sredstvi sta raztapljali mastne madeže z oblačil, vendar so hlapi dražili oči in kožo, vdihavanje pare pa je bilo nevarno tudi za pljuča. Perice so ob nenehni vlagi in mrazu pogosto tožile zaradi prezebljih in zanohtanih prstov, že mlade so imele težave s križem, bolečinami v sklepih in mišicah, veliko jih je resneje zbolelo za revmo.»

»Mati zakliče pridne dekličice: 'Hitro vstanite, prat se mudi!'«

Sogovornica Ivana Habič se z veseljem spominja druženja ob Bizoviškem potoku: »To, da smo skupaj zapele, se družile, pošalile in ob koncu pranja poveselile, nam je ogromno pomenilo. Vedele smo, da vse opravljamo enako delo, da nas tarejo podobne skrbi, in to nas je povezovalo.« Poznale so malo prazničnih dni, saj so imele ravno pred božičem, svetimi tremi kralji in veliko nočjo največ dela. Vseeno na same praznike perilo ni smelo viseti pred hišo, tako kot ne za godove nekaterih svetnikov, ki so se jim priporočale. Na florjanovo je bilo prepovedano vsakršno delo, povezano z ognjem, zato perice niso smele ne žehtati ne likati, ponekod pa niso delale niti na Jedrt, saj je bila razširjena vraža, »da jim bodo miši vse perilo zgrizle«. Pred nevihto so se bizoviške perice s priprošnjami obračale na farnega zavetnika sv. Miklavža, za lepo vreme so prosile sv. Antona ali pa molile k dušam v vicah.

Pri dostavi opranega perila v Ljubljano, zbiranju umazanega in vnovičnem povratku domov so bile zelo dobro organizirane. S kulami so vozile perilo v različne dele mesta, pri čemer so vedele za najkrajše smeri in ulice do svojih strank. Sprva so se ustavljale na Starem trgu, kjer so vozičke puščale po vežah starih hiš. Ko je število gospodinjstev vse bolj naraščalo, so si morale priskrbeti skladiščni prostor, kjer so odlagale cule perila, ga s kulami razvozile na domove in nato prinesle v skladišče umazane kose.

Bizoviški furmani so perice zgodaj zjutraj pripeljali do Ljubljane. Prvo zbirno mesto, kjer so jim mestne oblasti dodelile skladišče, je bilo v lesenih barakah na današnjem Krekovem trgu, kjer je bilo sredi 19. stoletja mestno sejmišče. Ko so leta 1899 tu zgradili Mestni dom, so perice premestili v veliko barako na Ledino, nato v skladiščni prostor na današnji Trubarjevi ulici, kasneje pa na dvorišče furmanske gostilne »Frlinc«, ki je stala na vogalu Poljanske ceste in Kopitarjeve ulice. Po opravljenem delovniku so jih furmani pozno popoldne s culami odpeljali nazaj in se na poti vedno ustavili pri Lozarjevi gostilni v Štepanji vasi, kjer so si ob kozarcu vina in presti privoščile krajši premor.

Sredi 20. stoletja so se za perice začeli težki časi, kajti mestne oblasti so jih izselile iz središča Ljubljane, kar jim je pri raznosu perila vzelo veliko časa. Kmalu je sledila tudi prepoved za vozove na konjsko vprego pa tudi uporabe vseh vrst ročnih vozičkov. Perice so morale punkle perila spet nositi na glavi, kar je marsikatero odvrnilo od obrti.

Pepca in Johanca na Starem trgu

Na to obrt nas spominja nemalo zanimivih obeležij in lokacij, kjer se odvija današnje življenje Ljubljane. Ob prvem sprehodu po Trnovem se ozrite na mogočno kamnito stopnišče med Petelinjo brvjo in Trnovskim mostom, kjer so nekoč Bizovičanke prale perilo. In ko boste naslednjič zavili v kavarno Cafetino na Starem trgu, si oglejte kip Pepce in Johance, delo Plečnikovega učenca, arhitekta in slikarja Borisa Kobeta. Njegova umetniška upodobitev peric je spomenik marljivim ženskam in njihovi zahtevni obrti.

Foto: Dunja Wedam

Kip Pepce in Johance na Starem trgu je poklon marljivim ženskam in njihovi zahtevni obrti.

To, kar želijo sodobna mesta postati, vi že vse imate

Besedilo in foto: **Staša Bizjak**

Marek Miller

Seo

Mark

Denis, Michael in Harim

Sharon

Maha

Anne in Bernard

Vivienne

Marek Miller, Lodž, Poljska
V Ljubljano sem prišel na povabilo Društva novinarjev Slovenije, kjer sem predaval o preverjanju dejstev oziroma o »fake news«. Ko smo pristajali na Brniku, sem takoj zaznal, da je Slovenija zelena država. Jutranji pogled iz hotelske sobe me je zvil na grad. Ljubljana me spominja na Benetke in hkrati na Dunaj. Fino mi je tudi to, da se lahko zelo pozno zvečer sprehajam po mestu brez kančka občutka nevarnosti.

Sharon, fotografinja, Perth, Avstralija
Sprajujete me, kakšna se mi zdi Ljubljana? Če bi me to vprašali pred pol ure, bi rekla, da mi ni všeč (smeh). Takrat je deževalo! Zdaj pa je posijalo sonce in mesto kar žari, z njim tudi jaz (smeh). Že sedemindvajset let delam kot fotografinja in moram reči, da je Ljubljana fotogenično mesto. Je majhna, a njeni detajli jo delajo veliko, raznovrstno. Izračunala sem, koliko kilometrov je oddaljena od mojega mesta Perth: 13.336 kilometrov! Veliko, a ne? Prepotovala sem ves svet. Prepričana sem, da bo mesto čez deset let prepolno turistov,

zato velja nekaj narediti, da ne bomo turisti povsem preplavili Ljubljane. Upam, da berejo moje besede tudi ljudje, ki ustvarjajo turistično destinacijo v Ljubljani. Sicer pa ne dvomim, da se tega že zavedajo.

Seo, Seul, Koreja
S skupino potujem po vzhodni Evropi. Ljubljano smo obiskali le za nekaj ur. Največ časa sem preživela na tržnici, kjer se mi zdi, da se največ dogaja. Morda mi je malo čudno to, da kupujemo na vaši tržnici obleke, ki so bile narejene na Kitajskem (smeh). Opazila sem tudi, da je čas jagod. Azijski smo navdušeni jedci sadja. Seveda sem si jih privoščila.

Maha, Seul, Koreja
Jaz bi dodala še to, da sta v naših vodičih izpostavljena Zmajski most in most ljubezni (Mesarski most). Oba sta dobri točki za ogled in fotografije. Oprostite, posloviti se moramo, saj nas že čaka avtobus, ki nas bo peljal do Zagreba.

Mark, Budimpešta, Madžarska
Pred par leti sem prišel v Slovenijo za eno leto na izmenjavo Erasmus na slovensko

obalo. Takrat sem se v Kopru tudi intenzivno učil slovenskega jezika. Lepo državo imate. Vzdušje je vedno pozitivno. Trenutno sem zaposlen na Balassijevem inštitutu v centru Ljubljane, katerega namen je prepletanje madžarske in slovenske kulture ter dediščine. Izpostavil bi še dobre kolesarske poti. V službo prihajam s kolesom, prosti čas pa tudi namenjam kolesarjenju v bližnji okolici Ljubljane. Kot »naj« hrano bi izbral ajdove štruklje.

Anne in Bernard, Sydney, Avstralija
V pokoju sva in imava veliko časa za odkrivanje naše lepe zemlje. Ljubljano sva izbrala zato, ker je na zemljevidu mest, ki si jih je potrebno ogledati v tem delu Evrope. Poleg Dubrovnika, Splita, Bleda in Benetk je Ljubljana zapisana kot prestolnica z zelenimi načeli. Zdaj, ko sva tukaj, lahko to potrdiva. Peš cona, središče mesta brez avtomobilov, kolesa na izposajo praktično zastoj. Svež zrak in tišina. Presenetilo naju je ptičje petje v strogem središču, kar je prava redkost. Veliko je detajlov, ki se morda vam zdijo samoumevni. Nam pa

nikakor. To, kar želijo sodobna mesta postati, vi že vse imate.

Denis, Michael in Harim, Manila, Filipini
Tukaj smo s skupino Filipincev. Naš turistični agent v Manili nam je svetoval, da obiščemo Hrvaško in Slovenijo. Priznamo, da nismo vedeli, da obstajata. Preden smo rezervirali potovanje, smo bili obveščeni, da se obe državi prodajata kot vroče žemljice. Ta statistika se nam je pri odločitvi zdela mikavna. Ravno zdaj smo prispeli. Rahlo smo utrujeni zaradi časovne razlike, zato smo se vsidrali v pivnico, kjer smo si privoščili pijačo. Kasneje gremo na večerni ogled Ljubljane.

Vivienne, Tajpej, Tajvan
V Tajvanu sem bila vse do upokojitve turistična vodička. Zdaj si lahko privoščim, da drugi poskrbijo za vodenje. V Ljubljani smo se ustavili le za kratek čas. A dosegli ste namen, mesto vzbudi pozornost in lepe občutke. Morda vzbudi tudi malo domotožja, saj sem se v Ljubljani spomnila na ljudi, ki jih imam rada in bi želela, da bi bili sedaj z mano. Naslednja destinacija je Dubrovnik.

Vas zanima prihodnost mesta?

Kaja Vuk, Javni zavod Mladi zmaji, foto: Andrej Lamut in Mirjam Čančer

Pozor, ideje na delu! Predstavljamo vam izjemne in aktivne mlade, novo generacijo strokovnjakov in profesionalcev, ki se v Ljubljani zavzemajo za pozitivne spremembe v mestu.

Z delovanjem Mestnega inkubatorja mladi dobijo spodbudo, usmeritev, samozavest in finančna sredstva za soustvarjanje življenja v mestu. Njihovi projekti so potekali v tem šolskem letu, čez ciljno črto pa jih bomo pospremili 30. junija. Novo vabilo za udeležbo v Mestnem inkubatorju v naslednjem letu pa načrtujejo v letošnji jeseni, zato spremljajte Facebook in Instagram Mladih zmajev za tekoče informacije.

Maj Hrovat z ekipo:

BEVO – biološko, ekološko, vegansko, organsko / razvoj tehnologije za prihodnost prehrane skozi fermentacijo
Ekipa razvija tehnologijo, ki omogoča uporabo organskih odpadkov iz lokalnih predelovalnih industrij – odpadni slad iz pivovarstva in odpadne kavne usedline iz mestnih kavarn.

Jan Gamberger z ekipo: Ptičja hišica za strpno Ljubljano / serija skupnih srečanj za otroke iz Azilnega doma in slovenske osnovnošolce

Serijska skupnih srečanj za otroke, nastanjen v Azilnem domu Vič, in slovenske otroke od 5. do 9. razreda osnovne šole.

Ana Žnidaršič z ekipo:

Magoa / skupnost ali novodobna zadruga umetnikov v mestu

Vzpostavljamo, gradimo in razvoj platforme za povezovanje lokalnih umetnikov in ljubiteljev umetnosti, ki si želijo več ustvarjalne svobode ter pristnih stikov znotraj lokalne kreativne mreže.

Maja Kogovšek z ekipo: Brlog / kotichek za kakovostno projektno in skupinsko delo na Pedagoški fakulteti

Ekipa hoče izboljšati pogoje za delo in skupaj s študenti arhitekture in strokovnjaki

za reciklažo preoblikovati neuporabljen prostor na Pedagoški fakulteti v projektni kotichek.

Aleš Golob: Igrajmo se lacrosse / športne delavnice in promocijske dejavnosti, ki otrokom približajo šport lacrosse

Nov zanimiv šport lacrosse ponudi drugačne fizične aktivnosti in preživljanje prostega časa za otroke, spodbuja zdrav življenjski slog, razvoj komunikacijskih in socializacijskih veščin.

Blaž Kranjc z ekipo: Each One Teach One: The Crew / formalizacija pedagoških procesov znotraj kulturno-umetniških disciplin hiphopa

Predajanje strokovnega, preverjenega in kakovostnega znanja hiphopa z metodami dela, ki zagotavljajo izkustveno učenje. Projekt povezuje pedagoški, socialni in mladinski sektor.

Veronika Simončič z ekipo: Splaknimo skrbi – varen prostor za tvoj problem / vzpostavitev fizičnega prostora za pomoč srednješolcem

Ekipa želi ljubljanskim srednješolcem ponuditi izvirni varen prostor, kjer lahko izrazijo svoje skrbi in pridobijo pomembne informacije, kamor se lahko zatečejo po pomoč.

Dali Regent: Filozofska kavarna / prenos akademske filozofije v vsakdanje okolje

Ker je filozofija nadvse uporabna za vsakdanje življenje, je projekt namenjen tistim, ki jim je mar za skupnost, za mesto in zase. Oblikuje se prostor za demokratično in spoštljivo debato, dolgoročno pa se lahko razvije v 'thinktank', ki misli v dobro mesta.

Petra Filipič z ekipo: Nemščina preko glasbe / program učenja nemščine na zabaven način

Znanje nemščine je koristno in je dobra kompetenca pri iskanju zaposlitve. Petra išče nove mehanizme, ki motivirajo mlade za vestnejše učenje nemščine.

Neža Ambrožič: FiloZofanje / filozofski krožek

Kako na produktiven način reflektirati lastno življenje in družbo, razvijati sposobnosti introspekcije in preizpraševanja lastnih predsodkov ter pridobiti veščine kreativnega reševanja problemov.

Jerica Furman: Imenitnica / varen prostor, rezerviran za dekleta

Sklop srečanj za milenijke, ki so še posebej ranljiva skupina za razvoj težav v mentalnem zdravju, nudi varen prostor, kjer dekleta raziskujejo svoje doživljanje, okrepijo samozavest, se osredotočijo na svoje potenciale ter dobijo orodja za upravljanje s stresom.

Eva Ostanek z ekipo: Nova pomlad / glasbeno-gledališko delo

Avtorski muzikal ali dramsko-pevsko-plesna izvedba za posameznikovo razmišljanje in izpostavljanje lepote življenja. O idealih in željah, za spodbujanje mladih umetnikov k ustvarjanju in izražanju svojih idej, ki bodo pripomogle k novim projektom.

Lea Kovačič, Tia Mavrič:

Sladkornica / delavnice za mladostnike s sladkorno boleznijo tipa 1 in njihove svojce

Projekt je namenjen vzpostavitvi zaupnega prostora in svetovanja za mlade s sladkorno boleznijo tipa 1, ki drastično vpliva na vsakdan, sklepanje prijateljstev, odnose, hobije in šolanje.

Ela Zajšek s sodelavci: Vitezi in vitezinje / pilotni projekt za podporo mladim pri karieri

Kako pokazati mladim, da je profesionalno uresničljivo tudi tisto, kar se zdi nedosegljivo? Tako, da povežeš mlade in njihove vzornike na osebnih srečanjih.

📍 www.mladizmaji.si

Delo Mestnega sveta

Poročilo s 4. seje Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Veronika Sorokin

Sprejeti dokumenti na 4. seji (20. 5. 2019)

Svetnice in svetniki so sprejeli več predlogov sklepov, med drugim o Načrtu ravnanja z nepremičnim premoženjem in določitvi skupne vrednosti pravnih poslov nepremičnega premoženja Mestne občine Ljubljana za leto 2019. ● Prav tako so sprejeli predloge sklepov o soglasju k dodelitvi dela plače za delovno uspešnost direktorici Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije za obdobje januar 2018–december 2018 in direktoricam ter direktorjem različnih javnih zavodov s področja kulture za leto 2018.

Glavni poudarki razprave

Mestne svetnice in svetniki so pri predlogu sklepa o Načrtu ravnanja z nepremičnim premoženjem v vrednosti nad 200.000 evrov povedali, da je v mestni občini za leto 2019 načrtovano razpolaganje s 50.337.019 evri, **skupna vrednost pravnih poslov nepremičnega premoženja** Mestne občine Ljubljana za leto 2019 pa je določena v višini 89.261.562 evrov. Pri predlogu sklepa o **povečanju vrednosti premoženja in kapitala Javnega stanovanjskega sklada** so v Levici zagovarjali stališče, da se število neprofitnih stanovanj poveča in da se

za leto 2020 nameni več sredstev za neprofitna stanovanja.

Nekoliko daljša razprava se je odprla pri obravnavi **lokacijske preveritve za stavbo na Dvornem trgu 1**, za katero je bilo ugotovljeno, da je v zelo slabem stanju, saj se je z jugozahodne strani v kletnem delu že delno nagnila, njeni vogalni deli se namreč že posedajo za približno 12 cm. Za načrtovano hotelsko-gostinsko dejavnost, namenjeno v objektu, ki se nahaja v zanimivem zgodovinskem jedru mesta, bi bila potrebna temeljita rekonstrukcija s prizidavo kletnega prostora. Ideji o gostinsko-turistični

NAPOVEDNIK DOGODKOV V ČETRTHNIH SKUPNOSTIH

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS BEŽIGRAD			
Igraj se z nami	Ob petkih popoldne z društvom Hatana odkrivajte nove družabne igre.	Vsak petek od 16. do 19. ure	Četrtni mladinski center Bežigrad, Vojkova 73
Počitniške delavnice v Knjižnici Bežigrad	Malo boste ustvarjali, malo se igrali, malo pripovedovali, predvsem pa potešili svojo radovednost in preživeli skupaj nekaj zanimivih uric. www.mklj.si	24. 6.–30. 6.	Knjižnica Bežigrad, Einspielerjeva 1
Koncert Orkestra Mandolina Ljubljana	Vabljeni v Park literatov na koncert »na prostem« Orkestra Mandolina Ljubljana. Če bo deževalo, odpade.	Četrtek, 20. 6., ob 18. uri	Park literatov (pri objektu Robbova 15)
Bobove čajanke – soustvarjaj MC Bob	Soustvarjaj podobo in vsebine njihovega mladinskega centra. Aktivnosti so namenjene mladim od 15 do 30 let.	Vsako nedeljo od 16. do 21. ure	Zavod Bob, Robbova 15
Let's talk Slovene	Preizkusite svoje sposobnosti v govorjenju in pisanju slovenščine. To je vaša priložnost, da se podružite s Slovenci in povadite, preden uporabite slovenščino v »resničnem svetu«. Aktivnost je namenjena mladim od 15 let dalje.	Vsak ponedeljek od 19. do 21. ure	Zavod Bob, Robbova 15
Treninki ročnega nogometa	Pod strokovnim vodstvom aktualne reprezentantke v slovenski nogometni reprezentanci se učimo pravil in igranja ročnega nogometa. Vsak drugi ponedeljek v mesecu pripravljajo turnir! *Za vse aktivnosti mladinskega centra Bob spremljaj FB skupino Mladinski center Bob in Instagram Zavod Bob.	Vsak ponedeljek od 18. do 20. ure	Zavod Bob, Robbova 15
Globine ženske duše	Predavanja, pogovori in ustvarjalne delavnice, ki temeljijo na zgodbah iz knjige Ženske, ki tečejo z volkovi. Vsebinsko in program pripravljata mag. Urška Ajdišek (Psihoterapija Konsulta) in mag. Mojca Leben (Zavod Etnika). Obvezne prijave na 041 806 533 oz. etnikaljubljana@gmail.com .	Vsak ponedeljek od 18. do 20. ure	Vojkova 87
Ko spregovorijo sanje	Analiza sanj, pomen njihovih simbolov, kaj nam sporočajo in kako si lahko z njimi pomagamo. Skupino bo vodila mag. Urška Ajdišek. Obvezne prijave na tel.: 041 806 533 ali etnikaljubljana@gmail.com (Mojca Leben).	Vsako sredo od 18. do 21. ure	Vojkova 87
Magic the Gathering	Igranje epske igre s kartami Magic the gathering za mlade od 16 let dalje!	Vsak ponedeljek od 19. do 22. ure	Četrtni mladinski center Bežigrad, Vojkova 73
Tečaj in vadba tai chi in quigong	Taijiquan je izjemno učinkovita veščina doseganja notranjega ravnotežja, ki se še posebej obnese v današnjem hitrem tempu kot blagodejna oblika telesno nezahtevne protistresne vadbe. Organizira: društvo TOLMUN. Igor: 041 430 650	Vsak ponedeljek od 17.00 do 19.30 Vsak četrtek od 18.00 do 19.30	Belokranjska 6, dvorana
Začetni tečaj joge	Primerno za vse generacije. Jošt: 040 458 409	Vsak ponedeljek od 18.30 do 19.30	Belokranjska 6, dvorana
DAM – terapevtske delavnice, predavanja	Namen društva sta pomoč in podpora osebam, ki trpijo ali so trpele za katero koli obliko anksioznih motenj in depresije, ter njihovim sorodnikom in podpornim osebam.	Vsak prvi in tretji torek od 18. do 20. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
DU Boris Kidrič	Vabilo novim članom folklorne skupine »Pušcl«, pridružite se nam, veselo bo. Kontakt: 031 864 377	Vsako sredo od 14.30 do 18.00	Belokranjska 6, dvorana
Društvo Tolmun	Revitalizacija – namenjena starejšim občanom, da se ponovno telesno pripravijo na nove izzive. Igor: 041 430 650	Vsak torek od 9.30 do 11.00	Belokranjska 6, dvorana
Knjižnica REČI	Knjižnica REČI je neprofitna izposojevalnica najrazličnejših predmetov za prosti čas, ki deluje po vzoru klasične knjižnične izposoje. Jošt Derlink: 040 458 409	Vsak ponedeljek in sredo od 16. do 19. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6
Srečevalnica	Vabljeni na ustvarjalne delavnice in srečanja. Več informacij, prijave: 040 871 589, info@decikrizljubljana.si	Vsak torek od 10. do 12. ure	Smoletova 16, pritličje
Šola zdravja	Vabljeni na različne delavnice, kjer se boste naučili izdelovati različne okraske, voščilnice, oblikovali papir ipd. Olga: 031 853 258	Vsak ponedeljek od 8.30 do 12.00	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
Družabni ples v Festivalni dvorani*	Vabijo vas, da z njimi zaplešete družabne plesne na že znane ritme angleškega in dunajskega valčka, tanga, fokstota, disco foxa, sambe, čačaja, rumbe, jiva, salse, bachate in mamba. Napovedi plesov spremljajte na: http://pionirski-dom.si/napovednik Vstopnice*: 7	Večkrat mesečno	Festivalna dvorana/Pionirski dom – center za kulturo mladih, Vilharjeva cesta 11
Društvo Tromostovje	Društvo Tromostovje je mlado društvo, ki združuje mlajšo, srednjo in starejšo generacijo skozi program Skupine starih ljudi za samopomoč. Namenjena je vsem zainteresiranim in pomoči potrebnim posameznikom, ne glede na to, ali so člani društva ali ne. Ana: 040 291 523, Mojca: 031 641 726	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 1
Pogovorne skupine za starejše	Društvo Tromostovje organizira redna srečanja pogovorne skupine za starejše. Skupino vodi Jasmina Rački in Maruša Bertonec. Kontakt: skupina.starejsih@gmail.com	Vsak torek od 17.30 do 19. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6

dejavnosti je nasprotoval samostojni svetnik Janez Stariha (Lista kolesarjev in pešcev), ki je izpostavil, da je hotelskih prostorov v Ljubljani že preveč in da po drugi strani na vso moč primanjkuje stanovanj za dolgoročni najem oz. da se višina najemnin vratolomno viša. Nerealne okoliščine s previsokimi cenami, oblikovanimi po meri turistov, po njegovem mnenju vse bolj odganjajo prebivalce iz mestnega središča. Prav tako je bil skeptičen zaradi vprašanja zalednih vod, če bi se dejansko začeli izkopi za podkletenje stavbe na Dvornem trgu 1, ki je tehnično in mehansko nestabilna ter zato nevarna. Župan je ob tem zatrdil, da bodo morebitno nevarnost glede vdora podtalnih vod odpravili že v roku dveh mesecev. Drugi sodelujoči svetniki in svetnice na razpravi so se predvsem strinjali, da je treba objekt sanirati in zaščititi.

Osnutek Odloka o **novem poimenovanju trga in parka na območju Mestne občine Ljubljana,**

in sicer Prekmurskega trga med križiščema s Poljansko cesto in Poljanskim nasipom ter **Spominskega parka 7. septembra** v četrtini skupnosti Posavje, je bil sprejet z večino glasov svetnic in svetnikov.

Svetniška vprašanja in pobude z odgovori mestne uprave

Svetniški klub Levice je z Inšpektorata mestne uprave prejel odgovor v zvezi z **odlagališčem odpadkov v neposredni bližini Azilnega doma Cesta v Gorice na Viču**, kjer naj bi se kopičili tako nevarni kot nenevarni odpadki. Kot so sporočili, jim v okviru občine pravno podlago za nadzor zgolj nelegalno odloženih, torej komunalnih odpadkov določa Zakon o varstvu okolja. Ker gre v danem primeru za poslovno dejavnost ravnanja z odpadki, so pobudo odstopili v pristojno reševanje Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor. Z Oddelka za kulturo so se odzvali tudi na več vprašanj, ki so

jih imeli v klubu Levice glede **dogajanja na območju nekdanje Tovarne Rog**. Glede sporazuma o začasnem rabi prostorov v Rogu so pojasnili, da občina kot pravna oseba takšnega sporazuma ne more podpisati, če objekt nima uporabnega dovoljenja. Prav tako so dodali, da občina za delo z ranljivimi družbenimi skupinami (od brezdomcev do migrantov) v mestu namenja kar 2700 različnih prostorskih enot. Na Oddelku poudarjajo, da je upoštevanje pravnega reda ključnega pomena zlasti zato, ker območje Roga v danih okoliščinah nujno potrebuje ekološko sanacijo, ki je občina zaradi zasedbe prostora ne more realizirati. Prav tako so dodali, da osnovni koncept novega Centra Rog skupaj z vsebinami RogLaba in Galerije Cukrarne zagovarja razširitev mestnega središča proti vzhodu in pridobitev novih javnih površin. Obnovljeni prostori bodo tako na voljo lokalnim ustvarjalcem, raziskovalcem in umetnikom, s čimer bodo zagotovljene tako možnosti

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS CENTER			
Fotografska razstava: Gibanje	Zbirka analognih in digitalnih fotografij ter posnetkov s potovanj Superflinde v zadnjih letih prikazuje ulične plesalce. Vsaka fotografija predstavlja gibanje na različni način – kot sredstvo premikanja ali kot potovanje skozi prostor in čas.	Do 28. 6. 2019, vsak ponedeljek in petek od 13.00 do 16.00 ter vsak torek, sredo in četrtek od 18.30 do 21.30	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
OM Chanting	Izredno močna več tisoč let stara skupinska meditativna tehnika. Je zdravilna in koristna, primerna za vse, sedi se na stoli. Ni potrebno, da imate posluš, vsak zna peti OM.	Vsak ponedeljek od 17.00 do 18.15	Štefanova 11, dvorana
Srečevalnica	Vabljeni na brezplačna srečanja in delavnice ročnih del – pletenje, kvačkanje, klekljanje, ki jih organizira RK Slovenije, OZ Ljubljana.	Vsak torek ob 16. uri	Rozmanova 12, mala sejna soba
Telovadba za starejše	RK Slovenije, OZ Ljubljana organizira telovadbo za starejše. Vabljeni.	Vsak torek ob 14. uri	Rozmanova 12, dvorana
Ustvarjalne delavnice	Vabljeni na brezplačne ustvarjalne delavnice, ročna dela, barvanje mandal in pobarvank. Delavnice organizira DU Poljane.	Vsak torek od 12. do 14. ure	Zarnikova 3, pisarna društva, soba 5
Posvoji punčko in reši otroka	Slovenska fundacija za UNICEF vabi na delavnice izdelovanja/šivanja punčk iz cunj. Material in navodila dobite na delavnici, punčke so namenjene prodaji. S tem projektom Unicef Slovenija zbira sredstva za cepljenje otrok v državah v razvoju proti šestim nalezljivim otroškim boleznim (ošpice, davica, oslovski kašelj, otroška paraliza, tuberkuloza in tetanus).	Vsako sredo od 10. do 11. ure	Štefanova 11, sejna soba
Čaj ob petih	Humanitarno društvo Nikoli sam vabi na tedenska druženja in prostočasne ustvarjalne delavnice.	Vsak torek od 15. do 19. ure	Štefanova 11, mala sejna soba
Merjenje krvnega tlaka	Brezplačno merjenje krvnega tlaka, splošni nasveti glede vzdrževanja krvnega tlaka (prehrana, telesna aktivnost). Organizira HD Nikoli sam.	Vsako prvo sredo v mesecu od 17. do 18. ure	Zarnikova 3, pritličje, pisarna 5
Energijsko svetovanje in podpora	Ugotavljanje energijskih blokad in omejujočih vzorcev, ki spodbujajo blokade, nasveti za odpravo posledic in vzpostavljanje energijskega ravnovesja v telesu. Število v skupini je omejeno na največ 6 udeležencev – več informacij in rezervacije: nikolisam@outlook.com	Vsako prvo sredo v mesecu od 17. do 18. ure	Zarnikova 3, pritličje, dvorana
ULIČNA šola *	Mladinski center ULCA vam ponuja najcenejše break in hip hop plesne tečaje z izkušenimi mentorji. Več info: skd.gor.lj@gmail.com	Vsak ponedeljek 17.30–19.00 (break nadaljevalci), vsak torek 16.00–17.00 (break mala ULCA), 17.00–18.30 (break začetniki), vsako sredo 16.00–17.30 (hip hop nadaljevalci), 17.30–19.00 (break nadaljevalci), vsak četrtek 16.00–17.00 (hip hop začetniki), 17.00–18.30 (break začetniki), vsak petek 19.30–21.00 (hip hop nadaljevalci).	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
Odpрта ULCA	Pogovori, ping pong, glasba, henganje, družabne igre, aktivnost po tvoji želji ali brainstormanje idej za program ULCE po meri mladih.	Vsak ponedeljek in petek od 13. do 16. ure, vsak torek, sredo in četrtek od 18.30 do 21.30	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
Večer video projekcij	Pridi in se pridruži dobri družbi v prijetnem vzdušju. Pripelji svoje prijatelje in odeje, oni pa priskrbijo kokice. Povsem odprto in brezplačno za vse!	Vsak zadnji četrtek v mesecu od 19.00 do 21.30	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
ČS DRAVLJE			
Plesne vaje za ljubitelje plesa v paru	Plesne vaje za ljubitelje plesa v paru vodita profesionalna plesalca, plesni par Peter Fileš in Maja Pucelj. Ob torkih in četrkih boste utrjevali plesno znanje v paru, se učili novih plesnih figur in ozaveščali pokončno plesno držo. Ob petkih popoldne pa si boste priredili ples, kjer boste plesali vse plesne vaje v paru in se družili ob prijetni plesni glasbi. Informacije in prijave: Društvo Kvas, www.showtime.si Prijave: plesvparu@gmail.com. Peter: 041 724 590, Maja: 031 360 340	Vsak torek od 12. do 17. ure Vsak četrtek od 12.00 do 15.30 Vsak petek od 15. do 19. ure	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, velika dvorana
Plesne vaje	Plesna skupina DU Dravljje je družina aktivnih in razigranih članov DU Dravljje. Radi plešejo in nastopajo ter se pri tem zelo zabavajo. Vabljeni, da se jim pridružite. Več informacij: DU Dravljje, plesna skupina: mimica.herakovic@gmail.com	Vsak ponedeljek od 9.00 do 11.30 Vsako sredo od 9. do 12. ure Vsak četrtek od 9. do 11. ure Vsak petek od 9. do 12. ure	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, velika dvorana
ČS GOLOVEC			
Srečevalnica KORK	Različne delavnice – program je objavljen na www.ljubljana.ozrk.si/sl/SRECEVALNICA	Torek, 19. 6., ob 17. uri	Sedež ČS Golovec, Litijška 38, I. nadstropje, sejna soba
KORK Štepanjsko naselje	Meritve krvnega tlaka, holesterola in sladkorja v krvi.	Torek, 19. 6., od 16. do 17. ure	Sedež ČS Golovec, Litijška 38, I. nadstropje, sejna soba
Šola zdravja – skupina Štepanjsko naselje	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem, ki je namenjena vsem generacijam.	Vsak delovni dan ob 8. uri	Športno igrišče med Parmsko ulico in trgovino Mercator

za uporabo javnega prostora kot za vzpostavitev solidarnosti in odprtosti. V Svetniškem klubu Levice so se pozanimali tudi glede **zunanjega izvajanja storitev v mestni upravi, javnih zavodih in drugih povezanih podjetjih občine** in prejeli odgovor z mestne uprave, da je večina izvajalcev zunanjih storitev (čiščenje, varovanje, receptorska služba) izbrana skladno z zakonodajo o javnem naročanju. Kot so v odgovoru še pojasnili, je takšna ureditev v obstoječih okoliščinah edina možna, saj so upravne zgradbe mestne uprave na veliko različnih lokacijah.

Z Oddelka za urejanje prostora so se odzvali na vprašanji mestne svetnice dr. Aste Vrečko (Levica) glede spornosti **ograjevanja sosesk – Vile Bokalce**

in ograjene Glavarjeve rezidence, ki je v nasprotju z veljavnim Občinskim podrobnim prostorskim načrtom. Svetnici so pojasnili, da poseg ograjene soseske na Bokalcih ni dopusten in da je pristojni organ za reševanje nastalih neskladnosti Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor. Za primer Glavarjeve rezidence pa so povedali, da je izvedba medposestnih ograj glede na določila zdaj veljavnega akta dopustna, razen v primeru javnih površin, ki so namenjene vsem pod enakimi pogoji in dostopne vsakomur.

Svetnico je zanimalo tudi **področje urejenosti zvočne krajine v središču Ljubljane in spontanij uličnih nastopov**, pri katerih prihaja do zasičenosti, prekrivanja, pa tudi fizičnih

obračunavanj med nastopajočimi, ki bi si želeli hkrati nastopiti na isti lokaciji. Z Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet pojasnjujejo, da je spontani ulični nastop na javni površini v skladu z Zakonom o javnih zbiranjih dovoljen, če se z nastopom zaradi števila nastopajočih in gledalcev ne ovira javne rabe površine. Razen v območjih stanovanj se smejo izvajati med 10. in 22. uro, z izjemo ožjega mestnega jedra. Dodajajo, da pridobivanje posebnega dovoljenja za nastopajoče Zakon ne zahteva, nadzor spontanega uličnega nastopanja in morebitnih kršitev pa sicer izvaja mestni Inšpektorat. Obenem dodajajo, da Mestna občina Ljubljana nima pravne podlage za prepoved ali odstranitev zvočnikov, ki jih uporabljajo trgovci in gostinci v mestnem

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS JARŠE			
Urbano vrtnarjenje	Turistično društvo Zelena jama bo predstavilo vrtnarjenje v urbanem okolju. Svetovali vam bodo glede gojenja vrtnin in okrasnih rož na balkonih in vrtovih. Brezplačno boste občani prejeli sadike vrtnin in okrasnih rož. Obiskovalci boste ob nasvetih za urbano vrtnarjenje spoznali tudi sveto baziliko: tulusi. Vabljeni!	Ponedeljek, 17. 6., ob 10. uri	Pred sedežem ČS Jarše, Kvedrova 32
Medgeneracijsko druženje in ustvarjanje občanov Zelene jame	Ustvarjanje različnih ročnih izdelkov in medgeneracijsko druženje. Material in ideje za ustvarjanje vsak prinese s seboj. Vstop prost.	Vsak petek od 10. do 13. ure	Perčeva 22, pritličje, sejna soba
Šola zdravja – skupina Nove Jarše	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem s 1000 gibi. Telovadba je namenjena vsem generacijam. Če bo slabo vreme, bo telovadba v telovadnici. Olga Pušnik: 040 299 048	Vsak delovnik od 7.30 do 8.00	Športno igrišče Produkcijske šole, Jarška 44
Šola zdravja – skupina Šmartno	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem s 1000 gibi. Telovadba je namenjena vsem generacijam. Če bo slabo vreme, bo telovadba v pokritem delu igrišča. Zlata Zajec: 031 465 521	Vsak delovnik od 7.30 do 8.00	Nogometno igrišče Šmartno ob reki Savi
ČS MOSTE			
Srečevalnica	Vabljeni na ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA/ Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsako sredo od 10. do 12. ure	Preglov trg 15
Medgeneracijska kreativna delavnica Punčka iz cunj	Na medgeneracijski kreativni delavnici sodelujejo uporabniki in prostovoljci Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana. Na tedenskih srečanjih izdelujejo punčke iz cunj. S sodelovanjem na delavnici krepimo kognitivne funkcije in širimo socialno mrežo. Zaželeno prijave na telefonski številki 01 24 20 605 ali e-naslovu amir.crnojevic@zod-lj.si .	Vsak četrtek od 9. do 12. ure	Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, Poljanska cesta 97
ČS POLJE			
Kulturna prireditev ob dnevu državnosti in izidu pesniške zbirke Vrelec poezije	Društvo Rusalka bo pripravilo kulturno prireditev ob dnevu državnosti in izidu pesniške zbirke Vrelec poezije šestih avtorjev društva. Lepo vabljeni!	Četrtek, 20. 6., ob 20. uri	Center Zalog, Zaloška cesta 267, večnamenska dvorana za prireditve
Jutranja telovadba za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na redno tedensko vadbo: razgibali boste celo telo, poseben poudarek pa je na vajah, ki preprečujejo napredovanje starostno pogojenih zdravstvenih težav. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dc-ljubljana.org	Vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek ob 8. uri	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Chi gong in EFT za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vadbe chi gonga in tapkanja EFT. Za dodatne informacije pokličite na 082 055 177 ali 051 664 941 oz. pišite na zalog@dc-ljubljana.org	Vsak torek od 9.30 do 10.30 (EFT), Vsako sredo od 8. do 9. ure (chi gong)	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Urjenje spomina za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vaje za ohranjanje in krepitev spomina, koncentracije, natančnosti, sposobnosti za reševanje problemov, besednih spretnosti, domišljije in logičnega mišljenja. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dc-ljubljana.org	Vsak petek od 10.00 do 11.30	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
ČS POSAVJE			
Energija – vir življenja, kako jo koristiti za večjo vitalnost	Naučili se boste povezati z energijo in jo uporabljati. Na predstavitvi boste dobili osnovne informacije, izvedli bodo dihalne vaje, samomasajo, vodili vas bodo tudi v globoko sprostitve, da se boste napolnili z energijo ter dobili uvid v znanje, ki spremeni življenje na bolje. Za vse generacije, tudi mlade. Društvo Priložnost: drupriloznost@gmail.com	Ponedeljek, 24. 6., od 18.30 do 19.30	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, sejna soba
Kino med bloki	Projekcija filma na fasado bloka Bratovševa ploščad 21. Skupaj na ploščad! s ČS Posavje.	Petek, 21. 6., ob 21. uri	Bratovševa ploščad 21
Postani sam svoj zdravilec	Praktičen prikaz in vaje, kako lahko z lastno energijo olajšamo ali celo ozdravimo marsikatero bolečino ali zdravstveno težavo. Več informacij in prijave: nikolisam@outlook.com	Četrtek, 20. 6., ob 17.30	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Migajmo za zdravje	Vadba s ŠD Ljubljana Ježica je namenjena vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak ponedeljek ob 19. in 20. uri, vsako sredo ob 18. in 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Splošne telesne vaje	Splošne telesne vaje s ŠD Ljubljana Ježica so namenjene vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak torek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Aerobika in pilates	Aerobika in pilates s ŠD Ljubljana Ježica so namenjene vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak četrtek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Vadba za seniorke in seniorje	Vadba za seniorke in seniorje s ŠD Ljubljana Ježica je namenjena starejši generaciji. Mojca: 051 650 415	Vsak torek in četrtek od 7.45 do 9.00	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Pilates	Vabljeni na pilates s Športnim društvom Ježica. Poudarek na dihanju pri vsaki izvedbi vadbe, ki krepi mišice in ozavešča vadečega glede celotnega telesa. Namenjeno vsem starostnim skupinam.	Vsak torek od 20. do 21. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Druženje v Posavju z Mladimi zmaji	Ulični zmaji v sodelovanju s ČS Posavje organizirajo kreativno preživljanje prostega časa. Ob mrzlih dnevih so v notranjih prostorih četrtno skupnosti, ko pa sije sonce, popoldneve preživljajo na igrišču ob Bratovševi ploščadi. Vabljeni mladi 12+.	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletni prostori ali igrišče ob Bratovševi ploščadi
Čaj ob petih – druženje in prostočasne delavnice	Vabljeni na tedenska druženja krajanov, medsebojno interakcijo, prostoročne ustvarjalne delavnice.	Vsak četrtek od 16. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletni prostori

jedru, saj so nameščeni na fasadah objektov, ki niso v lasti občine.

Svetnica Urška Honzak (Levica) je izpostavila vprašanje o **širitvi ljubljanske obvoznice in ureditvi ljubljanskega avtocestnega obroča**.

Z Oddelka za urejanje prostora je prejela odgovor, da občina podpira vse vidike trajnostne mobilnosti v mestnem lokalnem prometu, in sicer preusmeritev velikega dela potniškega prometa na javni potniški promet s poudarkom na tirnem prometu in tovornega prometa na železnico.

Z Oddelka za predšolsko vzgojo in izobraževanje so se odzvali na vprašanje svetnika Igorja Horvata (SDS) v zvezi z **izboljšanjem energetske učinkovitosti** v ljubljanskih vrtcih in

šolah in mu pojasnili, da v letu 2019 načrtujejo energetske sanacije dodatnih 7 objektov, za prihodnji dve leti pa je pripravljenih še 6 projektov celovitih energetskih in statičnih sanacij vrtcev.

Z istega Oddelka so odgovorili še mestni svetnici Mojci Škrinjar (SDS), ki se je pozanimala o **oblikovanju cen programov v vrtcih**. Kot so sporočili, trenutno skladno z določbami Pravilnika o metodologiji za oblikovanje cen v vrtcih poteka izračun stroškov, zaradi česar ni mogoče podati natančne informacije o tem, kdaj se bodo na novo določile cene in v kolikšni višini. Zaradi povečevanja stroškov v vrtcih vse od leta 2008 pa je, kot še dodajajo, treba pričakovati, da se bodo cene programov povišale. Zagotovili so, da bodo tudi v prihodnje izvajali socialno politiko pri določanju

cen, kajti dolgoročni cilj mestne občine je visoka vključenost otrok v programe predšolske vzgoje in izobraževanja. Svetnika Dragana Matiča (Svetniški klub SMC) je zanimalo, kako je v mestni občini poskrbljeno za uresničevanje **letnega programa športa**, pri čemer je izpostavil predvsem vprašanje zadostnosti namenjenih sredstev za šport. Z Oddelka za šport so mu zatrdili, da je za obdobje 10-ih let, do 2028 zagotovljenih dovolj sredstev, da bo Ljubljana še naprej ostala mesto športa. Prav tako so dodali, da se tudi starejši lahko vključujejo v različne celoletne programe športnih aktivnosti (programi za starejše v parkih in naseljih, Pohod, Razgibajmo Ljubljano itn.), ter sporočili, da je v okviru občine vsako leto izdelano poročilo o uresničevanju letnega programa športa.

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
Merjenje krvnega tlaka	Vabljeni na brezplačno merjenje krvnega tlaka, splošne nasvete glede vzdrževanja krvnega tlaka.	Vsak prvi četrtek v mesecu od 17. do 18. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletni prostori
Skupinski plesi z Vrtnico Druženje ob plesu 40+	Poudarek je na skupinskih plesih, ki se izvajajo na latino glasbo, angleški valček in sirtaki. Po želji pa tudi ples v parih.	Vsako sredo od 20.15 do 22.00	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Ples z Društvom Vrtnica Druženje ob plesu 40+	Utrjevanje in vadba skupinskih plesov na latino glasbo, angleški valček in sirtaki. V drugem delu pa tudi ples v parih na standard glasbo oz. po želji.	Vsak petek od 19. do 22. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Joga z Društvom Vrtnica	Vabljeni na izvajanje joge z Društvom Vrtnica.	Vsak torek in četrtek od 9. do 11. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletna dvorana
Vadba za zdravje	Vadba za zdravje s Športnim društvom Ježica. Vabljene vse generacije.	Vsak ponedeljek od 19.30 do 20.30	Prosvetni dom Savlje, Savlje 101, dvorana
ČS ROŽNIK			
Srečanje društva Al-Anon za samopomoč družin alkoholikov	Vas skrbi, ker nekdo v vaši bližini preveč pije? Družinske skupine Al-Anon lahko pomagajo vsem, ki so prizadeti zaradi prekomernega pitja družinskega člana ali prijatelja. Informacije: 041 494 767 in 041 389 129	Vsak ponedeljek ob 10. uri in vsak petek ob 20. uri	Brdnikova ulica 14, sejna soba
Pogovorna skupina Rožnik	Namen srečanj Medgeneracijskega društva Tromostovje je oblikovanje trajne skupinice novih prijateljic in prijateljev nad 65 let za pogovore o različnih temah in drugih aktivnostih (urjenje spomina, petja, gibanje ...).	Vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu od 16.30 do 18.00	Sedež ČS Rožnik, Viška cesta 38
ČS RUDNIK			
Gorsko kolesarjenje: Tehnika zavijanja	Se želite spoznati z gorskim kolesarjenjem in tehniko zaviranja? Vabljeni na Golovec! Več informacij na golovectrails@gmail.com in www.golovectrails.com	Torek, 18. 6., ob 17. uri	Končna postaja LPP št. 3, Rudnik
KRESNA NOČ Kresovanje s taborniki iz rodu Podkovani krap	Kresna noč, že besedna zveza je magična, pustite se zapeljati mladim nadobudnim tabornikom v čarobni svet.	Petek, 21. 6., od 19. do 23. ure	Dolgi breg, skupnostni prostor LivadaLAB
Tečaj supanja za Ljubljance	Tečaj supanja za vse generacije. Več informacij na www.razgibajmoljubljano.si in supklub@siol.net	Vsako sredo ob 16.45	Livada
Skupinski tek v naravi – telesno manj dejavni	Tek je prilagojen telesno manj dejavnim in začetnikom. Namenjen je vsem generacijam. Zbor je pred dvorano Krim. Brezplačen program sofinancira MOL. Več informacij na www.razgibajmoljubljano.si ali 040 632 030	Vsak ponedeljek ob 18.30	Pred dvorano Krim, Ob dolenski železnici 50
Telovadba na prostem	Telovadijo zunaj na prostem. Pridejo v vsakem vremenu in vsak dan. Po telovadbi se družijo in si pomagajo v težavah. Njihovi člani so vseh starosti in obeh spolov. Med njimi je tudi več zakoncev. Skupino sestavljajo mladi, starejši, bolehnici in invalidni. Vabljeni vsi, ki si želijo zdravo življenje in dobro družbo.	Vsak dan ob 8.30	Igrišče Kajak Kanu klub Ljubljana, Livada 31
ČS SOSTRO			
Predavanje: Žita	Vabljeni na predavanje dr. Matjaža Turineka o žitih. Izvedeli boste vse o sortah, pridelavi, hrambi in uporabi žit.	Sreda, 19. 6., ob 19. uri	Sedež ČS Sostro (bivši Zadržni dom Zadvor), Cesta II. grupe odredov 43, I. nadstropje, sejna soba
ČS ŠIŠKA			
Telovadba	Vabljeni na vaje za razgibavanje, ki jih organizira KORK Ljubo Šercer.	Vsak ponedeljek ob 9. uri	Sedež ČS Šiška, Keбетova 1
Bralna srečanja z Natašo Finžgar	Združuje jih veselje do branja, poezije in dobrih zgodb. V njihovo družbo vabijo vse, ki radi berete in želite svoja doživetja in mnenja o prebrani knjigi deliti z drugimi. Knjige za branje in pogovor zbirajo skupaj na srečanjih. Organizatorica in moderatorica srečanj je Nataša Finžgar.	Vsak tretji petek od 19. do 21. ure	Jesenkova 1
Plesna skupina – boljši plesalci	Družabni plesi za boljše plesalce. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek in četrtek ob 9. in 17. uri	Trg kom. Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Plesna skupina – začetniki	Družabni plesi za začetnike. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek ob 19. uri	Trg kom. Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Telovadba	Vabljeni na vaje za razgibavanje, ki jih organizira DU komandanta Staneta.	Vsak petek od 9. do 11. ure	Trg kom. Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Pevske vaje	Vabljeni na pevske vaje, ki jih za svoje člane organizira DU komandanta Staneta. Vse informacije na: 051 436 550	Vsak ponedeljek od 9. do 12. ure	Trg kom. Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
ČS VIČ			
Srečanje društva Al-Anon za samopomoč družin alkoholikov	Vas skrbi, ker nekdo v vaši bližini preveč pije? Družinske skupine Al-Anon lahko pomagajo vsem, ki so prizadeti zaradi prekomernega pitja družinskega člana ali prijatelja. Informacije na tel.: 041 735 780	Vsako sredo ob 10. uri	Sedež ČS Vič, Tbilisijska 22A, sejna soba

Pridržujemo si pravico do morebitnih sprememb, ki lahko nastanejo s strani organizatorja.

Več na spletni strani www.ljubljana.si

DOGODKI SO BREZPLAČNI!

*** VSTOPNINA**

Ljubljanski vestnik

Življenje so kratke zgodbe

Hermína Kovačič,
festival Klovnbuť

Življenje so kratke zgodbe je naslov ene od predstav na 12. Klovnbuťu in hkrati odlična sinteza programa festivala, ki v mesto prinaša zadnje trende s področja novega cirkusa in klovnade. Začne se z otroštvom – Cirkuški vrt bo 17. 6. v parku Zvezda ves dan privabljal najmlajše in mlade po srcu, da postanejo cirkuški umetniki za en dan ali celo življenje. Ob večerih bodo predstave v Stari elektrarni pripovedovale vsakdanje zgodbe malega človeka, ujetega med zavrženimi predmeti, vsakodnevnimi pritiski trdega kapitalizma ter lastnimi željami, upi in strahovi. Vmes pa bo Klovnbuť skrbel za učenje, saj je življenje tudi nenehno učenje na podlagi dobrih in slabih izkušenj. V okviru festivala bosta potekala delavnica fizičnega gledališča in mednarodni simpozij socialnega cirkusa in cirkuške pedagogike. Klovnbuť, mednarodni festival novega cirkusa in sodobne klovnade, bo čuden in strašen, prijazen in surov, magičen in humoren, realističen in postapokaliptičen, a na koncu bo prinesel levitacijsko odrešitev.

www.klovnbuť.si

Foto: Anatoli Akerman

Klovnbuť bo v mestu od 15. do 24. 6., pridite pogledat!

Vabljeni na Ljubljanski zajtrk!

Nina Kosin, Turizem Ljubljana

Zajtrk velja za najpomembnejši obrok dneva, zato je prav, da ga sestavljajo le najbolj kakovostne lokalne in sezonske sestavine. Turizem Ljubljana je povezal gostinske ponudnike z lokalnimi pridelovalci, ki so sestavili Ljubljanske zajtrke. Ti so okusna posledica zelene nabavne verige z lokalne njive na lokalno mizo, do meščana ali obiskovalca. Zajtrki so od ponudnika do ponudnika različni in se tudi sezonsko spreminjajo, vedno pa

vsebujejo pridelke in izdelke lokalnih kmetov, sadje iz sadovnjakov ter zelenjavo z njiv in rastlinjakov Ljubljane z okolico.

Trenutno so na voljo v Gostilni na Gradu, Hiši pod Gradom, Bistrotu Ek, Magdi, kavarni Sputnik, Falaflu, Paninoteki, Slovenski hiši, Slovenski hiši Figovec, Mojih štrukljih, v Grand caféju Ljubljana in Kodili. V prihodnje bomo ponudbo razširili še na več lokalov in hotelskih restavracij v Ljubljani.

Pokal Toneta Pogačnika

Jože Globokar, Zveza paraplegikov Slovenije

V športni dvorani vojašnice Edvarda Peperka je Društvo

paraplegikov ljubljanske pokrajine 18. in 19. maja 2019 pripravilo že 39. Pogačnikov memorial in 23. mednarodni turnir. Na turnirju so nastopile ekipe iz Italije, Srbije, Romunije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Slovenije.

Po predtekmovanju so se ekipe pomerile za končne uvrstitve. Prvo mesto je osvojila KIK Una Sana iz Bosne in Hercegovine, najboljši strelec turnirja pa je bil igralec ekipe KKI Zagreb Ante Štimac. Ob razglasitvi rezultatov je udeležence turnirja nagovorila predsednica društva Mirjam Kanalec in pripomnila, da smo v dveh dneh turnirja spremljali trde in borbene igre in da je društvo turnir posvetilo tudi 40-letnici delovanja društva. Organizacijske niti športnega dogodka

so bile tudi tokrat v rokah športnega referenta društva Roberta Žerovnika in njegovih sodelavcev. In tudi tokratno košarkarsko srečanje smo v slovenskem in angleškem jeziku predstavili v ličnem biltenu.

Ko blok zajame ogenj

Luka Novak, Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo

Mirna noč 20. aprila se je na Beblerjevem trgu 14 nekaj minut čez polnoč sprevrgla v nočno moro stanovalcev bloka. Zagorelo je na enem izmed balkonov. Ognjeni plameni so v nekaj minutah uničili eno stanovanje, drugi dve sta bili močno poškodovani, prav tako tudi ostrešje.

LJUBLJANA. Zate še bolj zelena.

Špica
Foto: Nik Ročan

Z več kot 100 hektarji novih
zelenih površin, 15.000 novimi
drevesi, skoraj 1.000 novimi
vrtički in 4 javnimi sadovnjaki.

LJUBLJANA. **Zate.**
www.ljubljana.si
#ljzate

Mestna občina
Ljubljana

Organizacija Zdravilni
narodni za zdravstveno
pomoč in blaginjo
Ljubljana
Univerzitetno
krajinsko mesto
od 2015

Foto: Matevž Kostanjšek

Zajtrk je najpomembnejši obrok dneva.

zavetje za evakuirane stanovalce smo uredili v avtobusih LPP-ja. Rdeči križ Slovenije Območno združenje Ljubljana je nudil evakuiranim prvo psihosocialno pomoč. Prijazna in mirna beseda v stresnih razmerah je veliko pomenila stanovalcem. Jutro je razkrilo obsežnost požara.

Popolnoma uničeno je bilo eno stanovanje, dve sta bili neprimerni za bivanje, prav tako je bila uničena streha. Upravnik stavbe je nemudoma poskrbel za prekritje strehe ter začel pripravljati sanacijski načrt. Kriminalisti policijske uprave Ljubljana so raziskovali vzrok požara, prav

Gasilci Javne gasilske službe Ljubljana so takoj po klicu na 112 odhiteli na mesto dogodka, prav tako policija in reševalci reševalne postaje Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana. Hitremu samozaščitnemu delovanju posameznih stanovalcev bloka, ki so hodili od vrat do vrat, budili svoje sostanovalce ter jih napotili na varno, se lahko zahvalimo, da ni bilo še več poškodovanih ali celo mrtvih ljudi.

Dokončno evakuacijo stanovalcev so opravili policisti in gasilci, ki so takoj začeli gasiti požar. Policisti so hkrati tudi zavarovali kraj dogodka, reševalci so nudili nujno medicinsko pomoč poškodovanim, gasilci pa so pogasili požar ter pregledali zadimljene prostore. Zaradi obsežnosti dogodka so bili aktivirani zaposleni Oddelka za zaščito, reševanje in civilno obrambo Mestne občine Ljubljana. Evakuiranim stanovalcem so zagotovili odeje in vodo. Prvo toplo

Foto: Lutfi Abdullahu

Prvo mesto je osvojilo moštvo iz Bosne in Hercegovine.

Foto: Aljoša Kravanja

Foto: Miro Majcen

Ognjeni zubljí so stanovanje uničili v nekaj minutah.

tako so še isti dan prišli tudi zavarovalniški cenilci.

Družinam, ki so ostale brez strehe nad glavo, smo zagotovili tako materialno kot finančno pomoč preko Rdečega križa Ljubljana ter Centrov za socialno delo. Dve družini sta se samoorganizirali in sta se namestili pri svojcih. Za eno družino, ki ni imela te možnosti, smo zagotovili bivanje v hotelu, dokler se ni našla primernejša rešitev. Slednja je imela stanovanje zavarovano, ki je omogočalo kritje stroškov najemnine stanovanja do pol leta v času sanacije.

Celoten dogodek je pokazal, da sistem zaščite in reševanja deluje v vseh fazah, tako pri reševanju ljudi in premoženja kot tudi kasnejši oskrbi prebivalcev. A zopet se je izkazalo, da največ lahko naredimo sami s pravočasnim samozaščitnim ravnanjem. Skupaj zmoremo in smo močnejši.

Zagovornik načela enakosti

Živa Čebulj

V Ljubljani na Železni cesti deluje Zagovornik načela enakosti, samostojen državni organ, ki ima pravno podlago v Zakonu o varstvu pred diskriminacijo. Zagovornik načela enakosti zagotavlja varstvo pred diskriminacijo vsakemu posamezniku in posameznici, tudi pravnim osebam, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Pristojnosti Zagovornika načela enakosti segajo tako na področje javnega kot tudi zasebnega sektorja. Njegovo delovanje obsega zagotavljanje neodvisne pomoči diskriminiranim osebam pri uveljavljanju njihovih pravic s svetovanjem in pravno pomočjo, sodeluje v sodnih postopkih zaradi diskriminacije, pa tudi izvajanje študij, raziskav in analiz. Lahko vloži tudi zahtevo za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov in splošnih aktov. Več o Zagovorniku načela enakosti najdete na: www.zagovornik.si.

Pokličí me!

● **Ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja:** T: 01/437 20 10 (ambulanta), T: 01/437 91 28 (posvetovalnica); ● **Zagovornik načela enakosti,** Železna cesta 16, 1000 Ljubljana, T: 080 81 80, uradne ure: vsak dan od 10. do 12. ure, ob sredah tudi od 15. do 18. ure, E: gp@zagovornik-rs.si ● **Zobozdravstvena nujna medicinska pomoč:** T: 01/472 37 18, v kletnih prostorih Zdravstvenega doma Ljubljana – Center, Metelkova ul. 9, Ljubljana, vsako noč od 21. do 4. ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih od 8. do 13. ure. ● **TOM - telefon otrok in mladostnikov:** T: 116 111; ● **Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana** - klic v duševni stiski: T: 01/520 99 00 (od 19. do 7. ure); ● **Rdeči križ Slovenije, Območno združenje Ljubljana,** humanitarni center: T: 01/256 26 35, 01/425 34 19, materialna oskrba: pon. in tor. od 12. do 16. ure, sredo od 10. do 17. ure, sprejem donacij: pon. in tor. od 8. do 17. ure, sre. od 8. do 18. ure, čet. od 8. do 16. ure, pet. od 8. do 12. ure, oskrba brezdomcev: čet. in pet. od 10. do 12. ure, E: info@rdcekrizljubljana.si, humanitarni center@rdcekrizljubljana.si S: www.rdecekrizljubljana.si; ● **Društvo SOS telefon** za ženske in otroke – žrtve nasilja, Svetovanje žrtvam nasilja in varne namestitve: T: 080 11 55 (pon.–pet. od 12. do 22. ure, sob., ned. in prazniki od 18. do 22. ure), F: 01/524 19 93 (namenjen gluhih, žrtvam nasilja); E: drustvo-sos@drustvo-sos.si, S: www.drustvo-sos.si ● **Društvo za nenasilno komunikacijo,** Svetovanje žrtvam nasilja, varne namestitve in programi za povzročitelje nasilja: T: 01/ 434 48 22 (pon., tor., čet. od 10. do 15. ure), E: info@drustvo-dnk.si, S: www.drustvo-dnk.si; ● **Ženska svetovalnica,** Krizni center za ženske, žrtve nasilja: T: 040 260 656 in 031/233 211 (24ur/dan), E: zenska@svetovalnica.org, S: www.drustvo-zenska-svetovalnica.si; ● **Združenje proti spolnemu zlorabljanju,** Svetovanje žrtvam spolne zlorabe: T: 080 2880, 01/431 33 41 (pon., tor. in čet. od 9. do 17. ure, sre. od 9. do 19. ure, pet. od 9. do 15. ure), E: spolna.zloraba@siol.net, S: www.spolna-zloraba.si; ● **Društvo Ključ – center za boj proti trgovini s ljudmi,** Svetovanje žrtvam trgovine s ljudmi in varna namestitve: T: 080 17 22 (pon.–pet. od 9. do 13. ure), E: info@drustvo-kljuc.si, S: www.drustvo-kljuc.si; ● **YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa;** Neodvisno življenje hendikepiranih – osebna asistenca: T: 01/521 22 77, E: yhd-drustvo@yhd-drustvo.si; ● **Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana,** Prva socialna pomoč kasneje oslepelim in slabovidnim osebam in njihovim svojcem: T: 01/252 23 60, E: info@mdsslj.si; ● **Mestno društvo gluhih Ljubljana:** T: 01/430 30 08, E: mdg-ljubljana@guest.arnes.si; ● **ROZA ALARM!** Prijava homofobne diskriminacije in nasilja, S: www.ljudmila.org/lesboalarm; ● **CSD Lj. Moste - Polje – skupnostni programi za mlade,** dnevni centri za otroke in mladostnike s težavami v odrasčanju: **Korak:** T: 01/ 520 64 40, 040/777 885, **Cona Fužine:** T: 01/540 08 50, 041/553 569, **Cent'r Moste:** T: 01/587 34 37, 040/161 010; **Svetovalnica Fužine:** T: 01/520 64 42, 040 666 320, S: www.csd-ljmostepolje.si; ● **Center za psihološko svetovanje POSVET:** T: 031 704 707, E: posvet@posvet.org in info@posvet.org, S: www.posvet.org, sprejemna pisarna deluje od ponedeljka do petka od 8. do 20. ure; ● **Društvo Al-anon** za družine, v katerih je problem alkohol: T: 041/ 590 789, E: alanon@email.si; ● **Anonimni alkoholiki:** T: 01/433 82 25, E: aa.slo@amis.net, S: www.aa-drustvo.si; ● **Združenje DrogArt** za zmanjševanje škodljivih posledic drog in alkohola med mladimi nudi individualno, telefonsko ali spletno svetovanje: T: 01/439 72 70, 041/730 800, E: info@drogart.org; ● **Zavod MISSS – Zavod MISSS** – mladinsko informativno središče Slovenije, T: 01/510 16 70, 041 367 374, S: www.miss.si ● **Dnevni center Skupaj v skupnosti,** T: 01/510 16 76, 051 300 380, S: skupajvs skupnosti.si, pon. do čet. od 11. do 17. ure; ● **Pomoč družini na domu: Zavod za oskrbo na domu (ZOD):** T: 01/239 65 02, **Zavod Pristan:** T: 01/547 95 79, 031/702 698; ● **Spominčica, Slovensko združenje za pomoč pri demenci:** T: 059 305 555 (pon. do čet. od 12. do 15. ure); ● **Dnevni centri aktivnosti za starejše:** DCA Mestne zveze upokojencev: T: 01/430 51 520, 051 664 801; Center aktivnosti Fužine: T: 01/587 46 00, 051/441 791; Dnevni center Društva gluhih in naglušnih Ljubljana: T: 01/528 44 93; ● **Mediacijski center Ljubljana:** T: 01/306 10 74, E: mediacija@ljubljana.si, S: www.mediacija.si; ● **Mediacijski center ZDL:** T: 01/2007 636, 01/2007 643, E: mediacijski.center@zd-lj.si, S: www.zd-lj.si ● **Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana:** T: 01/256 02 79; pon.–pet. od 11. do 12. ure in od 14. do 17. ure, sob., ned. in prazniki od 12. do 15. ure; za oddajo najdenih živali (24 ur/dan); ● **Društvo za urejeno življenje – ABSTINENT,** Svetovalnica za osebe, ki tvegajo in škodljivo pijejo, ter njihove svojce: T: 064/ 244 496, E: svetovalnica@abstinent.si ● **Promet: Oddelek za gospodarske javne službe in promet MU MOL:** T: 01/306 17 14, zapuščena vozila: T: 01/ 306 16 25; **Mestno redarstvo MU MOL:** T: 01/306 16 32; ● **Odsek za pobude meščanov MU MOL:** T: 01/306 12 82; ● **Dežurna številka Inšpektorata MU MOL:** informacije o divjih odlagališčih, prevrnjenih smetnjakih in drugih dejavnikih onesnaževanja okolja: T: 01/306 16 04; ● **Javni holding Ljubljana:** T: 01/474 08 00, pon. od 8. do 13. ure, sre. od 8. do 14. ure in pet. od 8. do 12. ure; ● **JP ENERGETIKA,** Center za pomoč uporabnikom: T: 080 28 82, ● **JP VO-KA,** dežurna služba Vodovod: T: 01/580 81 12, dežurna služba Kanalizacija: T: 01/580 82 12, brezplačen T: 080 86 52; ● **JP SNAGA,** Center za podporo in pomoč uporabnikom: T: 01/477 96 00; ● **JP LPP,** Prevoz na klic in informacije za osebe z oviranostmi v mestnem potniškem prometu: T: 01/582 24 25, 051/ 44 99 92 (24 ur/dan); ● **Društvo delavska svetovalnica;** zagovornišvo, varovanje, promocija ter razvoj delavskih, socialnih in statusnih pravic delavcev ter ostalih ranljivih skupin; **brezplačna telefonska številka:** 080 14 34; E: info@delavskasvetovalnica.si ● **Varuh človekovih pravic,** informacije in brezplačen T: 080/15 30; ● **Policija:** T: 113; ● **Center za obveščanje, gasilci, reševalna postaja:** T: 112.

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, JP VOKA Snaga, in
Nataša Jazbinšek Seršen, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana

O pitni vodi v Ljubljani in okolici

Centralni vodovodni sistem Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, peščeno prodnih vodonosnikov Lj. polja in Lj. barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest. Vir pitne vode na Šmarni gori pa je vodnjak, ki zajema vodo iz razpoklinskega vodonosnika.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP VOKA SNAGA izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji. V preglednici je prikazan del rezultatov rednih preskušanj notranjega nadzora pitne vode v maju 2019.

Oskrba s pitno vodo poteka brez posebnosti in je varna.

Preostale javno dostopne informacije uporabniki prejmejo na voka@vo-ka.si ali na spletni strani www.vo-ka.si/informacije/kaksno-vodo-pijemo.

Kakovost podzemne vode v aprilu 2019

() - meja zaznavanja merilne metode (LOD)

< - meja določanja (LOQ)

MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemnih voda, za krom (skupno) pa po Pravilniku o pitni vodi

Predpisane mejne vrednosti za podzemne vode v aprilu 2019 niso bile presežene na nobenem merilnem mestu.

Zrak v Ljubljani marca 2019

V tabeli so predstavljeni podatki meritev onesnaženosti zraka na merilnem mestu ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakove ulice za marec. Na postaji smo v tem letu do konca marca zabeležili 28 dni s preseženo vrednostjo delcev PM₁₀. Ostale vrednosti se gibljejo v okviru dovoljenih koncentracij. Temperature v marcu so se gibale med 0 °C in +23 °C s povprečno temperaturo +9 °C. V tem mesecu je bilo zelo malo padavin, pojavile so se le 5. (5 mm), 12. (8,8 mm), 19. (15,6 mm) in 26. 3. (17 mm). Veter se je pojavil le 18., 20., 25. in 26. 3. V času padavin in nekoliko večjega vetra je opazen padec koncentracije prasnih delcev. Podatki so povzeti po strokovnem poročilu o rezultatih meritev Okoljskega merilnega sistema Mestne občine Ljubljana Elektroinštituta Milan Vidmar za marec 2019.

V skladu z Uredbo o kakovosti zunanjega zraka veljajo naslednji normativi:

SO₂ (žveplov dioksid): Mejna urna vrednost je 350 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 24-krat v koledarskem letu. Mejna dnevna vrednost je 125 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 3-krat v koledarskem letu.

NO₂ (dušikov dioksid): Mejna letna vrednost je 40 µg/m³. Mejna urna vrednost je 200 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 18-krat v koledarskem letu.

NO_x (dušikovi oksidi): Mejne vrednosti za skupne dušikove okside niso določene.

PM₁₀ (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 40 µg/m³. Mejna dnevna vrednost delcev PM₁₀ je 50 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 35-krat v koledarskem letu.

PM_{2,5} (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 25 µg/m³.

Benzen: Mejna letna vrednost za benzen je 5 µg/m³.

Del rezultatov preskušanj notranjega nadzora pitne vode v maju 2019

PARAMETER	enota	mejna vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE			
			KLEČE/ HRASTJE/ JARŠKI PROD	KLEČE/ BREST	ŠMARN KLEČE	ŠMARN GORA
			6. 5.	7. 5.	14. 5.	15. 5.
Temperatura	°C		12,8	14,0	14,6	11,1
pH	-	6,5–9,5	7,3	7,4	7,5	7,7
Elektroprevodnost (pri 20 °C)	µS/cm	2500	420	430	412	467
Motnost	NTU	*	<0,1	0,12	<0,1	<0,1
Amonij	mg/L NH ₄	0,50	<0,025	<0,025	<0,025	<0,025
Barva (436 nm)	m ⁻¹	*	<0,02	<0,02	<0,02	<0,02
Nitrit	mg/L NO ₂	0,5	<0,003	<0,003	<0,003	0,003
Celotni organski ogljik	mg/L	**	0,46	0,46	0,33	0,76
Escherichia coli	mg/L	-	-	-	-	0,02
Escherichia coli	CFU/ 100 mL	0	0	0	0	0
Koliformne bakterije	CFU/ 100 mL	0	0	0	0	0
Skupno št. mikroorganizmov pri 36 °C	CFU/mL	100	<2	<2	<2	<2
Skupno št. mikroorganizmov pri 22 °C	CFU/mL	**	<2	<2	<2	3
OCENA			SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN

Legenda: * sprejemljiva za uporabnike in brez neobičajnih sprememb
** brez neobičajnih sprememb

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Lj. polju in Lj. barju

April 2019						
merilno mesto	datum	atrazin	desetilatrazin	lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki	nitrat	krom (skupno)
enota		µg/l	µg/l	µg/l	mg/l	µg/l
MV		0,1	0,1	10	50	50
Kleče VIIIA	8. 4. 2019	0,007	0,018	< 2	12	2,2
Šentvid IIA	8. 4. 2019	0,004	0,016	< 2	18	1,5
Jarški prod III	8. 4. 2019	0,002	< 0,004	< 2	9,7	1,6
Hrastje IA	8. 4. 2019	0,043	0,007	< 2	20	15
Brest IIA	8. 4. 2019	0,012	0,038	< 2	8	0,9

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leto 2019 MOL, MU, Oddelek za varstvo okolja

Zrak v Ljubljani marca 2019

Merilno mesto križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	NO _x	Benzen	PM ₁₀	PM _{2,5}
Stopnja pokritosti z meritvami v merilnem obdobju	98 %	98 %	98 %	89 %	98 %	98 %
Maksimalna urna koncentracija	7	124	364	4	89	87
Maksimalna dnevna koncentracija	3	70	158	3	49	38
Minimalna dnevna koncentracija	2	25	36	2	17	8
Srednja (mesečna) koncentracija	3	51	101	2	30	19
Število preseganj dnevni dovoljenih vrednosti	0	-	-	-	0	-

Vse vrednosti koncentracij so navedene v µg/m³.

* meritve so informativne

Ne zamudite!

MUZEJI IN GALERIJE

15. 6. od 18. do 24. ure

POLETNA MUZEJSKA NOČ

Edina noč v letu, ko muzeji in galerije odprejo svoja vrata in ponudijo pestro paleto brezplačnih dogodkov za vse generacije!

USTANOVA IMAGO SLOVENIAE

17. 6. ob 20.30, *Stolnica svetega*

Nikolaja, Ljubljana

POJOČI DEČKI AUGSBURŠKE

STOLNICE (Nemčija)

Dirigent: Stefan Steinemann

Prisluhnite enemu najimenitnejših nemških deških zborov.

NARODNA GALERIJA

20. 6. ob 20. uri

ALAN FORD – INTERAKTIVNO BRANJE STRIPA

V sodelovanju z Radiom Študent.

26.–28. 6. in 1.–5. 7. od 8. do 16. ure

ALAN FORD – TAJNA GALERIJSKA DRUŠČINA

Počitniške delavnice za otroke.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

20. 6. ob 20. uri, *premiera*

Iza Strehar: IZKORISTI IN ZAVRZI ME

Režija: Gregor Gruden

To je zgodba o petih mladih odraslih, ki raziskuje, kako zelo nevarna je lahko igra intime – sploh če si neizkušen, ranljiv in zmeden glede svojih osebnih načel. Kdor ne zna prevzemati moralne odgovornosti do sočloveka, je ne bi smel igrati.

GALERIJA KRESIJA

do 17. 7.

Goran Medjugorac & Bruno Gliberto: PRIKRITO

Čilenski fotograf je za ta projekt posnel fotografijo ulice Wall Street in pročelja banke JP Morgan, Goran Medjugorac pa je v tehniki tuša dorisal »kitajske torbe«. Zanimiv kontrast črno-bele fotografije in barvne risbe poudari prepad med bankirji, ki operirajo z milijoni, in torbami, ki so priljubljene ikonične torbe beguncev, švercerjev in sploh nižjega sloja prebivalcev tretjega sveta.

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE

17. 6. ob 20. uri, *premiera*

Agnieszka Jakimiak in Tom Silkeberg: DRŽAVA po navdihu Platona, Alaina Badiouja in Bertranda Russlla

Režija: Anja Suša

Komu je država namenjena? Kako naj bo videti? Je demokracija prava oblika vladavine? In kaj se zgodi z idejo parlamentarnega sistema, ko državi vladajo zasebni interesi? Uprizoritev se ukvarja s problemom utopije.

ZGODOVINSKI ATRIJ MESTNE HIŠE

19. 6.–25. 7.

MILJENKO LICUL: OBLIKOVANJE ZA DRŽAVO

Znameniti oblikovalec je zaznamoval vidno prepoznavnost slovenske države, njegovo delo pa še danes sooblikuje naš vsakdan z nekaterimi najpomembnejšimi dokumenti.

TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE

20. 6. ob 18. uri, *odprtje*

ČLOVEK NA LUNI

V letu 2019 mineva 50 let od pomembnega mejnika v zgodovini človeštva – pristanka na Luni. Oglejte si, kako so dogodek spremljali pri nas ter v svetu in kakšen vpliv je imel na razvoj znanosti in tehnike.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

20. 6. ob 21.30, *premiera*

MOČ, lutkovna miniaturna, 18+

Vizualna lutkovna miniaturna, ki preizprašuje različne motive moči in šibkosti ter javnega in zasebnega.

GALERIJA ŠKUC

20. 6.–17. 7.

IGOR ANDJELIČ: CASA COME ME

Ob 100-letnici umetniške šole Bauhaus se Igor Andjelič predstavlja z novim umetniškim projektom.

LJUBLJANSKI GRAD

20. 6.–13. 10., *Grajski drevored*

MATJAŽ KRIVIC: Litij, gonilo 21. stoletja

Po sledih revolucionarnega minerala; fotografska razstava.

MINI TEATER

26. 6.

DAN KRIŽEVNIŠKEGA SOSEDA

Vabljeni v eno najlepših ljubljanskih ulic, ko bodo svoja vrata odprli vsi, ki v njej ustvarjajo.

26. 6.–1. 9.

MEDNARODNI FESTIVAL MINI POLETJE V LJUBLJANI

Festival Mini poletje vabi na vikend delavnice za otroke ter na osrednji del v zadnjem tednu avgusta, ko bodo vsakodnevno lutkovno dogajanje bogatili številni domači in tuji gostje.

BOTANIČNI VRT

3. 7. ob 19.30

8. TRADICIONALNI POLETNI

KONCERT – Timotej Kosovinc (kitara) z gostoma: Ana Julija Mlejnec (violina) in Andrej Omejc (saksofon)

CANKARJEV DOM

18.–22. 6., *različna prizorišča*

60. Jazz festival Ljubljana

KINODVOR

Kinodvor vsako poletje ponese filme na prosto: vse do 7. julija se večerne projekcije vsak dan ob 21.30 odvijajo na Kinodvorišču, letnem kinu v atriju Slovenskih železnic, do katerega je dostop urejen skozi dvorano Kinodvora. Od 26. junija ne zamudite ogleda za tujejezičnega oskarja nominirane drame **Delo brez avtorja**, ki z epskim zamahom objame tri desetletja nemške zgodovine in skozi napeto, vznemirljivo družinsko sago izriše posvetilo osvobajajoči moči umetnosti.

MUZEJI IN GALERIJE OB TIVOLIJU

8.–12. 7. in 26.–30. 8. od 8. do 16. ure

povezujeM/Tivolski ustvarjalni krog

Počitniške delavnice za otroke od 6. do 12. leta potekajo vsak dan v drugem muzeju ob parku Tivoli: Mednarodni grafični likovni center in Švicarija, Narodni muzej Slovenije, Moderna galerija, Narodna galerija in Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

HOSTEL CELICA

PETKOVI JAZZ VEČERI NA LETNEM VRTU

Poletni večeri ob zvokih jazz, bluesa, soula, ritma in bluesa na letnem vrtu najbolj kulturnega hostla v mestu.

MUZEJ IN GALERIJE MESTA LJUBLJANA

do 29. 9., *Galerija Jakopič*

LUCIEN HERVÉ: GEOMETRIJA LUČI

Madžarsko-francoskega fotografa svetovnega slovesa predstavljamo na doslej največji samostojni razstavi.

NARODNI MUZEJ SLOVENIJE

do 3. 11.

ROMA AETERNA

Razstava mojstrovin rimskega kiparstva iz fundacije Dina in Erneste Santarelli, ki izvirajo iz obdobja od 1. stoletja pr. n. št. pa vse do 18. stoletja. Umetnine predstavljajo umetnostni in slogovni razvoj v Rimu in zrcalijo obujanje dediščine antike.

MUZEJ ZA ARHITEKTURO

IN OBLIKOVANJE

do 29. 9.

KREATORJI

Razstava, ki jo lahko dojemamo tudi kot prvo pregledno predstavitev ustvarjalcev sodobne slovenske mode, ponuja vpogled v izjemen obseg in širino ter vpliv kreativnega delovanja izbranih avtorjev ter v vpetost slovenskega modnega in tekstilnega oblikovanja v lokalno in mednarodno okolje.